

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

**ПРОФТЕХОСВІТА УКРАЇНИ
XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТЬ**

Енциклопедичне видання

2012

УДК

ББК

Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України
(протокол № від)

Рецензенти:

Манько В. М., – доктор пед. наук, професор;

Лузан П. Г. доктор пед. наук, професор

Профтехосвіта України ХХ – початок ХХІ століть : енциклопедичне видання / упорядник Л. О. Стременко ; за заг. ред.. Л. В. Нестерової. – К : ІПТО НАПН України, 2012. – с.

В енциклопедичному виданні подано матеріали, отримані за результатами дослідження НДР «Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників», а також нормативно-правову базу, на основі якої здійснювалась інноваційна діяльність в закладах системи професійно-технічної освіти на початку ХХІ століття. Видання містить аналіз інноваційної діяльності суб'єктів професійно-технічної освіти в регіонах України, виокремлено напрями інноваційної діяльності ІПТО НАПН України.

УДК

ББК

Інститут професійно-технічної

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

РОЗДІЛ I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.

I.1. Закон України про інноваційну діяльність.

I.2. Закон України про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні.

I.3. Закон України про професійно-технічну освіту (Витяг).

I.4. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Витяг).

I.4. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 рр). Проект. (Витяг).

I.5. Держана цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки (Витяг).

I.6. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності.

I.7. Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад (Витяг).

I.8. Положення про порядок здійснення моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямами діяльності технологічних парків.

I.9. Наказ про проведення Всеукраїнського огляду-конкурсу за темою: «Популярні енциклопедії робітничих професій в регіонах України».

I.10. Наказ про організацію Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з робітничих професій у 2011/2012 навчальному році.

I.11. Наказ про проведення Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти з професії «Кравець» у 2012/2013 навчальному році.

I.12. Наказ про проведення конкурсу на кращу організацію методичної роботи серед навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та м. Севастополі у 2012 році.

РОЗДІЛ II. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

II. 1. Автономна Республіка Крим

II. 2. Вінницька область

II. 3. Волинська область

II. 4. Дніпропетровська область

II. 5. Донецька область

II. 6. Житомирська область

II. 7. Закарпатська область

II. 8. Івано-Франківська область

II. 9. Київська область

II. 10. Кіровоградська область

II. 11. Луганська область

II. 12. Львівська область

II. 13. Миколаївська область

II. 14. Одеська область

II. 15. Полтавська область

II. 16. Рівненська область

II. 17. Сумська область

II. 18. Тернопільська область

II. 19. Харківська область

II. 20. Херсонська область

II. 21. Хмельницька область

П. 22. Черкаська область

П. 23. Чернігівська область

П. 24. Чернівецька область

П. 25. Київ

П. 26. Севастополь

РОЗДІЛ III. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

III.1. Інноваційні проекти 2006–2008 років

III.2. Інноваційні проекти 2009–2012 років

III.3. Перспективні інноваційні проекти 2013–2015 років

III.4. Інноваційні проекти експериментальних закладів, відкритих під керівництвом Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ПЕРЕДМОВА

Суспільство покладає на освітян велику місію – формування особистості, готової до гармонійної реалізації у соціумі. Основними життєво значущими видами діяльності особистості у суспільстві безперечно є навчальна і трудова. Сьогодні метою освіти стає навчання, що закладає потенційні можливості людини як професійно компетентного фахівця для відповідної галузі економіки, яка постійно розвивається.

Особливої актуальності набувають завдання модернізації професійно-технічної освіти. А це неможливо без розвитку інноваційної освітньої діяльності. Досліджуючи проблему «Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників», наукові співробітники лабораторії професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук акцентували увагу на вивченні стану, проблем та перспектив розвитку професійно-технічної освіти України на засадах інноваційної діяльності її суб'єктів. Важливим аспектом впровадження інновацій в систему професійної підготовки робітничих кадрів є його нормативно-правове регулювання. **Отже**, у пропоноване енциклопедичне видання автори включили ту основну нормативну базу документів, яка визначала на початку XXI століття можливий спектр напрямів інноваційної діяльності в системі ПТО.

У затвердженій Кабінетом міністрів державній програмі розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки зазначається перспектива створення центрів з впровадження інноваційних технологій. Їхня діяльність, спрямована на технологічну модернізацію професійно-технічної освіти, на

переконавання начальника департаменту ПТО В'ячеслава Супруна, необхідна для підвищення якості праці.

Активаторами інновацій є постійні зміни, що відбуваються в різних сферах людської діяльності. В кожній із них метою нововведення стає впровадження нових процесів чи продуктів, які сприяють забезпеченню стійкого і довготривалого економічного зростання. До них відносять:

- вдосконалення або створення нових матеріалів, обладнання, процесів, продуктів, послуг і методів, які корінним чином змінюють або суттєво підвищують ефективність економіки;
- зміни в соціальній структурі для підвищення соціального статусу особистості і досягнення оптимального співвідношення між особистісними і соціальними інтересами;
- модифікації існуючої системи управління, що сприяє адаптації до постійно змінних умов.

Інновація як конкретний результат творчої діяльності забезпечує просування на ринок нових благ, які суттєво відрізняються від існуючих та більш повно задовольняють потреби, відкриття та освоєння нових ринків і досягнення інших цілей.

Зазначенні фактори суттєво вплинули на активізацію інноваційної діяльності суб'єктів професійно-технічної освіти в кожному регіоні України. Основні результати її дослідження представлено в енциклопедичному виданні.

Особливий інтерес до впровадження інновацій в ПТО науковців та практиків знайшов своє відображення в організації спільної науково-дослідної роботи шляхом створення при Інституті професійно-технічної освіти НАПН України експериментальних закладів на рівні: підвідомчої установи НАПН України, НАПН України, Всеукраїнському (департамент ПТО МОНмолодьспорту). З тематикою відкритих експериментів за період існування ПТО НАПН України (2006 року) читачі можуть ознайомитись у пропонуваному виданні.

РОЗДІЛ І. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Обраний Україною шлях інтеграції до Євросоюзу ставить Україну перед вибором запровадження тієї моделі розвитку, яка прийнята ЄС за базову, тобто моделі інноваційного розвитку.

Відповідно до характеру та темпів розвитку національної економіки, **особливого** значення набувають завдання забезпечення її відтворювального інноваційного циклу на новій технологічній основі в умовах ринкової економіки, а також забезпечення соціальної спрямованості цього відтворювального циклу з максимально ефективним використанням інноваційного потенціалу країни, внутрішніх та зовнішніх ресурсів, досягнення випереджальних темпів динаміки розвитку порівняно з провідними країнами світу відповідно до напрямку прогресу світової економіки. Перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки поступово стає імперативом державної політики. Це полягає, насамперед, у встановленні ефективного правового регулювання відносин у сфері інновацій.

Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів. Найбільш регламентують здійснення інноваційної діяльності Закони України «Про інноваційну діяльність» (від 04.07.02 р. № 40-IV), «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (від 16.01.03 р. № 433-IV), накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення

про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 07.11.00 р. № 522), «Про затвердження Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (від 20.02.02 р. № 114), «Про затвердження Положення про здійснення моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків» (від 17.04.03 р. № 245), Закону України «Про інвестиційну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та інших нормативно-правових актів, які визначають правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлюють форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямовані на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Вихідні правові передумови державної інноваційної політики закладено в Конституції України. Стаття 54 гарантує громадянам свободу наукової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, **авторських** прав. У цій самій статті визначено, що держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Крім згаданих законодавчих актів, слід окремо відмітити прийняту Верховною Радою України Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України. Концепція містить основні цілі, пріоритетні напрями та принципи державної науково-технічної політики, механізми прискореного інноваційного розвитку, орієнтири структурного формування науково-технологічного потенціалу та його ресурсного забезпечення. Вона визначає засади взаємовідносин між державою та суб'єктами наукової та науково-технічної діяльності, які ґрунтуються на необхідності пріоритетної державної підтримки науки, технологій та інновацій як джерела економічного зростання, складника національної культури, освіти та сфери реалізації інтелектуального потенціалу громадян.

В системі професійно-технічної освіти нормативно-правове регулювання інноваційної діяльності узгоджується з основними законодавчими

документами, що характеризують розвиток освіти в Україні, зокрема, професійно-технічної освіти.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про інноваційну діяльність

Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 26 грудня 2002 року N 380-IV, від 27 листопада 2003 року N 1344-IV, від 23 грудня 2004 року N 2285-IV, від 25 березня 2005 року N 2505-IV, від 3 червня 2010 року N 2314-VI, від 8 вересня 2011 року N 3715-VI.

Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів і спрямований на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом.

Згідно із цим Законом, державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

- інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

- інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг;

- інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом;

- інноваційна продукція – нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим цим Законом;
- інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції; пріоритетний інноваційний проект – інноваційний проект, що реалізується в рамках пріоритетних напрямів інноваційної діяльності (абзацьомий частини першої статті 1 у редакції Закону України від 08.09.2011 р. N 3715-VI);
- інноваційне підприємство (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор тощо) – підприємство (об’єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг;
- інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об’єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Стаття 2. Законодавство України у сфері інноваційної діяльності

1. Законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається із законів України «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про спеціальну економічну зону «Яворів», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», цього Закону та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

(стаття 2 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.09.2011 р. N 3715-VI)

Стаття 3. Мета і принципи державної інноваційної політики

1. Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

2. Основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Стаття 4. Об'єкти інноваційної діяльності

Об'єктами інноваційної діяльності є:

- інноваційні програми і проекти;
- нові знання та інтелектуальні продукти;

- виробниче обладнання та процеси;
- інфраструктура виробництва і підприємництва;
- організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери;
- сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;
- товарна продукція;
- механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

Стаття 5. Суб'єкти інноваційної діяльності

1. Суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проектів.

Розділ II. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 6. Державне регулювання інноваційної діяльності

1. Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом: **визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;**

(абзац другий статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.09.2011 р. N 3715-VI):

- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;

- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;
- підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури.

Стаття 7. Повноваження Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності

1. Верховна Рада України визначає єдину державну політику у сфері інноваційної діяльності, а саме:

- створює законодавчу базу для сфери інноваційної діяльності;
- визначає стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності (абзац третій частини першої статті 7 у редакції Закону України від 08.09.2011 р. N 3715-VI)

- в межах Державного бюджету України визначає обсяг асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності.

2. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні і районні ради відповідно до їх компетенції:

- затверджують середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності регіонального рівня та регіональні інноваційні програми, що кредитуються з бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів;

- (абзац другий частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.09.2011 р. N 3715-VI);

- визначають кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів для фінансової підтримки регіональних інноваційних програм і доручають Раді міністрів Автономної Республіки Крим, делегують повноваження обласним і районним державним адміністраціям фінансування регіональних інноваційних програм через державні інноваційні

фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) у межах виділених у цих бюджетах коштів;

- контролюють фінансування регіональних інноваційних програм за кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів.

3. Представницькі органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради – відповідно до їх компетенції:

- затверджують місцеві інноваційні програми;
- у межах коштів бюджету розвитку визначають кошти місцевих бюджетів для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм;

- створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм за кошти місцевих бюджетів, затверджують їх статuti чи положення про них, підпорядковують їх своїм виконавчим органам;

- доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих інноваційних програм за рахунок коштів місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) або через комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи;

- затверджують порядок формування і використання коштів комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;

- контролюють фінансування місцевих інноваційних програм за кошти місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення);

- контролюють діяльність комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.

Розділ III. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ, ПРОДУКТІВ І ПРОДУКЦІЇ, ІННОВАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Стаття 12. Інноваційний проект

1. Інноваційним визнається проект, яким передбачаються розробка, виробництво і реалізація інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції, що відповідають вимогам статей 14 і 15 цього Закону.

2. Передбачена цим Законом державна підтримка реалізації інноваційного проекту надається за умови його державної реєстрації.

3. Державна реєстрація інноваційного проекту здійснюється за ініціативою суб'єкта інноваційної діяльності відповідно до положень статті 13 цього Закону.

Стаття 13. Державна реєстрація інноваційних проектів

1. Державна реєстрація інноваційних проектів здійснюється у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

2. Державну реєстрацію інноваційних проектів здійснює, за поданням суб'єктів інноваційної діяльності, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності. Цей орган веде Державний реєстр інноваційних проектів.

3. Необхідною умовою занесення проекту до Державного реєстру інноваційних проектів є його кваліфікування. Для кваліфікування інноваційних проектів спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності визначає окремий підрозділ (далі – Установа).

4. Установа може мати регіональні відділення в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі.

5. Установа для кваліфікування інноваційних проектів організує проведення експертизи прийнятих до розгляду проектів. Експертиза при кваліфікуванні інноваційних проектів виконується за рахунок коштів суб'єктів інноваційної діяльності, які заявляють проекти на державну реєстрацію, відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу».

6. Проекти, що визнані за результатами експертизи інноваційними, заносяться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності до Державного реєстру інноваційних проектів.

Інноваційні проекти з пріоритетних напрямів інноваційної діяльності визнаються Установою пріоритетними інноваційними проектами (абзац другий частини шостої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.09.2011 р. N 3715-VI).

7. Інформація про занесення інноваційного проекту до Державного реєстру інноваційних проектів публікується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності у його бюлетені.

8. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності видає суб'єкту інноваційної діяльності свідоцтво про державну реєстрацію інноваційного проекту. Форма свідоцтва затверджується Кабінетом Міністрів України.

9. Свідоцтво про державну реєстрацію інноваційного проекту є чинним протягом семи років від дати його видачі. Після завершення цього строку державна реєстрація інноваційного проекту і відповідний запис у Державному реєстрі інноваційних проектів анулюються. Інформація про це публікується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності у його бюлетені (частина дев'ята статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.06.2010 р. N 2314-VI).

10. Державна реєстрація інноваційного проекту не передбачає будь-яких зобов'язань щодо бюджетного кредитування його виконання чи іншої державної фінансової підтримки.

11. Строк розгляду Установою проекту, поданого для державної реєстрації як інноваційного, не повинен перевищувати шість місяців від дати його прийняття.

Стаття 14. Інноваційний продукт

1. Інноваційний продукт є результатом виконання інноваційного проекту і науково-дослідною і (або) дослідно-конструкторською розробкою нової технології (в тому числі – інформаційної) чи продукції з виготовленням експериментального зразка чи дослідної партії і відповідає таким вимогам:

а) він є реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності (винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, селекційного досягнення тощо), на які виробник продукту має державні охоронні документи (патенти, свідоцтва) чи одержані від власників цих об'єктів інтелектуальної власності ліцензії, або реалізацією (впровадженням) відкриттів. При цьому використаний об'єкт інтелектуальної власності має бути визначальним для даного продукту;

б) розробка продукту підвищує вітчизняний науково-технічний і технологічний рівень;

в) в Україні цей продукт вироблено (буде вироблено) вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншим аналогічним продуктом, представленим на ринку, він є конкурентоздатним і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

2. Рішення про кваліфікування продукту інноваційним приймає Установа чи її регіональне відділення за результатами експертизи.

Стаття 15. Інноваційна продукція

1. Інноваційною може бути визнана продукція, яка відповідає таким вимогам:

а) вона є результатом виконання інноваційного проекту;

б) така продукція виробляється (буде вироблена) в Україні вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншою аналогічною продукцією, представленою на ринку, є конкурентоздатною і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

2. Інноваційна продукція може бути результатом тиражування чи застосування інноваційного продукту.

3. Інноваційною продукцією може бути визнано інноваційний продукт, якщо він не призначений для тиражування.

4. Рішення про кваліфікування продукції інноваційною приймає Установа чи її регіональне відділення за результатами експертизи.

Стаття 16. Інноваційні підприємства

1. Інноваційним підприємством визнається підприємство (об'єднання підприємств) будь-якої форми власності, якщо більше ніж 70 відсотків обсягу його продукції (у грошовому вимірі) за звітний податковий період є інноваційні продукти і (або) інноваційна продукція.

2. Інноваційне підприємство може функціонувати у вигляді інноваційного центру, бізнес-інкубатора, технополісу, технопарку тощо.

3. Частина третю статті 16 виключено (згідно із Законом України від 25.03.2005 р. N 2505-IV).

Розділ IV. ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 17. Види фінансової підтримки інноваційної діяльності

1. Суб'єктам інноваційної діяльності для виконання ними інноваційних проектів може бути надана фінансова підтримка шляхом:

а) повного безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) пріоритетних інноваційних проектів за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів бюджету Автономної Республіки Крим та коштів місцевих бюджетів;

б) часткового (до 50 %) безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) інноваційних проектів за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів бюджету Автономної Республіки Крим та коштів місцевих бюджетів за умови залучення до фінансування проекту решти необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності;

в) повної чи часткової компенсації (за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів бюджету Автономної Республіки Крим та коштів місцевих бюджетів) відсотків, сплачених суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;

г) надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів;

д) майнового страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків відповідно до Закону України «Про страхування».

2. Фінансова підтримка інноваційної діяльності за рахунок Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів надається у межах коштів, передбачених відповідними бюджетами.

Стаття 18. Джерела фінансування інноваційної діяльності

1. Джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є:

- а) кошти Державного бюджету України;
- б) кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим;
- в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;
- г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;
- д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;
- е) інші джерела, не заборонені законодавством України.

Стаття 19. Державні інноваційні фінансово-кредитні установи

1. Для здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності Кабінет Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності створює спеціалізовані державні небанківські інноваційні фінансово-кредитні установи.

2. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа підпорядковується спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності і діє на основі Положення (Статуту), що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Кошти Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, одержані нею з бюджету Автономної Республіки Крим чи із обласних і районних бюджетів відповідно до абзацу шостого частини першої статті 10 цього Закону, витрачаються нею виключно для фінансування відповідних регіональних чи місцевих інноваційних програм і проектів.

Кошти Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, що формуються за рахунок добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, від власної чи спільної фінансово-господарської діяльності та інших джерел, не заборонених законодавством України, можуть витратитися нею як на всі перераховані у статті 17 цього Закону види інвестування інноваційної діяльності, так і на інші види інвестування, передбачені Положенням (Статутом).

5. Для отримання фінансової підтримки суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційні проекти яких занесені до Державного реєстру інноваційних проектів, подають до Державної інноваційної фінансово-кредитної установи (її регіональних відділень) інноваційні проекти та всі необхідні документи, перелік яких визначається нею.

6. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа організовує на конкурсних засадах у порядку, що визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності, відбір інноваційних проектів для їх фінансової підтримки. Конкурсні відбори інноваційних проектів здійснюються на засадах прозорості, відкритості, гласності.

7. Суб'єкт інноваційної діяльності, інноваційний проект якого пройшов конкурсний відбір, залежно від встановленого конкурсною процедурою рейтингу може отримати від Державної інноваційної фінансово-кредитної установи один чи кілька передбачених статтею 17 цього Закону видів фінансової підтримки.

8. Фінансова підтримка Державною інноваційною фінансово-кредитною установою інноваційних проектів шляхом надання кредитів чи передавання майна у лізинг здійснюється за умови наявності гарантій повернення коштів у вигляді застави майна, договору страхування, банківської гарантії, договору поруки тощо.

9. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа здійснює супроводження реалізації інноваційних проектів, які нею фінансуються, та

контролює цільове використання суб'єктами інноваційної діяльності наданих нею коштів.

10. Фінансова підтримка реалізації інноваційних проектів може надаватися Державною інноваційною фінансово-кредитною установою у формі послідовних траншів за результатами контролю ходу виконання проектів.

11. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа подає у засобах масової інформації щорічний звіт про фінансування нею інноваційних проектів та результатів їх виконання, а також періодично інформує громадськість про:

- результати конкурсного відбору інноваційних проектів для державної фінансової підтримки і вид наданої фінансової підтримки;
- результати контролю виконання фінансованих інноваційних проектів;
- завершені інноваційні проекти та проекти, яким продовжені терміни їх реалізації із зазначенням причин;
- повернення раніше наданих кредитів.

Інформування щодо інноваційних проектів, на які поширюються положення Закону України «Про державну таємницю», здійснюється з урахуванням цього Закону.

Розділ VI. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 23. Міжнародні договори про співробітництво у сфері інноваційної діяльності

1. Якщо міжнародними договорами, учасником яких є Україна і згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України у сфері інноваційної діяльності, застосовуються правила міжнародних договорів.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 19-20, ст.166)

Цей Закон визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та їх реалізації в Україні.

Метою закону є забезпечення інноваційної моделі розвитку економіки шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Стаття 1. Законодавство України з питань формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності

1. Правовою основою формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності є Конституція України ([254к/96-ВР](#)), закони України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» ([1602-14](#)), «Про наукову і науково-технічну діяльність» ([1977-12](#)), «Про інноваційну діяльність» ([40-15](#)), «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» ([2623-14](#)) та інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини у цій сфері.

Стаття 2. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні

1. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні (далі – пріоритетні напрями) – науково і економічно обґрунтовані та визначені відповідно до цього Закону напрями провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень.

2. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності поділяються на стратегічні та середньострокові пріоритетні напрями.

Стратегічні пріоритетні напрями затверджуються Верховною Радою України на період до 10 років.

Середньострокові пріоритетні напрями визначаються на період до 5 років і спрямовані на виконання стратегічних пріоритетних напрямів.

Стаття 4. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності на 2011–2021 роки

1. Стратегічними пріоритетними напрямами на 2011–2021 роки є:

1) освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;

2) освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки;

3) освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;

4) технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;

5) впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;

6) широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища;

7) розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки.

Стаття 5. Формування середньострокових пріоритетних напрямів

1. Середньострокові пріоритетні напрями формуються на основі стратегічних пріоритетних напрямів, визначених цим Законом, з метою поетапного забезпечення їх реалізації на загальнодержавному, галузевому та регіональному рівнях.

2. Середньострокові пріоритетні напрями можуть бути загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів.

3. Середньострокові пріоритетні напрями загальнодержавного рівня та їх обґрунтування формуються центральним органом виконавчої влади у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності із залученням Національної

академії наук України та національних галузевих академій наук України, вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів за результатами прогнозно-аналітичних досліджень у сфері науки і техніки та інноваційної діяльності, прогнозів економічного та соціального розвитку України і спрямовані на забезпечення інноваційного розвитку міжгалузевого та міжрегіонального характеру.

4. Середньострокові пріоритетні напрями галузевого рівня формуються відповідними центральними органами виконавчої влади на основі стратегічних пріоритетних напрямів і середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня з урахуванням прогнозу розвитку галузей економіки і спрямовані на вирішення питань забезпечення інноваційного розвитку окремих галузей економіки.

5. Середньострокові пріоритетні напрями (294-2012-п) загальнодержавного і галузевого рівнів затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності протягом трьох місяців з дня визначення законом стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності.

6. Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня спрямовані на вирішення питань забезпечення інноваційного розвитку **окремих** регіонів.

7. Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня затверджуються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, місцевими радами за поданням Ради **Міністрів** Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій на основі стратегічних пріоритетних напрямів, середньострокових пріоритетних напрямів загальнодержавного рівня з урахуванням прогнозу економічного і соціального розвитку відповідного регіону.

Стаття 6. Реалізація середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності

1. Середньострокові пріоритетні напрями загальнодержавного і галузевого рівнів реалізуються шляхом формування та виконання державних цільових програм, державного замовлення та окремих інноваційних проектів.

Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію пріоритетних напрямів загальнодержавного і галузевого рівнів, щорічно визначаються законом про Державний бюджет України.

2. Середньострокові пріоритетні напрями регіонального рівня реалізуються шляхом формування та виконання регіональних, місцевих інноваційних програм та окремих інноваційних проектів.

Обсяги коштів, що спрямовуються на реалізацію пріоритетних напрямів регіонального рівня, щорічно визначаються відповідними бюджетами, у тому числі з урахуванням статті 105 Бюджетного кодексу України ([2456-17](#)).

3. Для реалізації середньострокових пріоритетних напрямів державою запроваджуються заходи щодо:

1) розвитку інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, технологічних парків, наукових парків, технополісів, інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів трансферу технологій, інноваційних кластерів, венчурних фондів тощо);

2) першочергового розгляду заявок на винаходи, що відповідають середньостроковим пріоритетним напрямам загальнодержавного рівня;

3) прямого бюджетного фінансування та співфінансування;

4) відшкодування відсоткових ставок за кредитами, отриманими суб'єктами господарювання у банках;

5) часткової компенсації вартості виробництва продукції;

6) кредитів за рахунок коштів державного бюджету, кредитів (позик) і грантів міжнародних фінансових організацій, залучених державою або під державні гарантії;

7) субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам;

8) податкових, митних та валютних преференцій.

Стаття 7. Моніторинг реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності

Моніторинг реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні здійснює центральний орган виконавчої влади у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про професійно-технічну освіту

Затверджений Верховною Радою

із змінами від 19 грудня 2006 р. № 103/98

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійно-технічної освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство України про професійно-технічну освіту

Законодавство України про професійно-технічну освіту базується на Конституції України і складається з Закону України «Про освіту», цього Закону та інших нормативно-правових актів. Законодавство України в галузі професійно-технічної освіти обов'язкове для застосування на території України незалежно від форм власності та підпорядкування закладів і установ професійно-технічної освіти.

Стаття 2. Завдання Закону України «Про професійно-технічну освіту»

Завданням цього Закону є регулювання суспільних відносин в галузі професійно-технічної освіти з метою: забезпечення громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, права на здобуття професійно-технічної освіти відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, перепідготовку та підвищення кваліфікації; задоволення потреб економіки країни у кваліфікованих і

конкурентоспроможних на ринку праці робітниках; сприяння в реалізації державної політики зайнятості населення; забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку установ професійно-технічної освіти та професійно-технічних навчальних закладів різних форм власності та підпорядкування.

Стаття 3. Професійно-технічна освіта

(Назва статті 3 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Професійно-технічна освіта є складовою системи освіти України. Професійно-технічна освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Професійно-технічна освіта здобувається у професійно-технічних навчальних закладах. (Частина перша статті 3 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Професійно-технічне навчання – складова професійно-технічної освіти. Професійно-технічне навчання передбачає формування у громадян професійних умінь і навичок, необхідних для виконання певної роботи чи групи робіт, і може здійснюватися у професійно-технічних навчальних закладах, а також шляхом індивідуального чи курсового навчання на виробництві, у сфері послуг. (Частина друга статті 3 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, а також допрофесійну підготовку, перепідготовку, підвищення їх кваліфікації. (Частина третя статті 3 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Допрофесійна підготовка – це здобуття початкових професійних знань, умінь особами, які раніше не мали робітничої професії. (Статтю 3 доповнено частиною четвертою згідно із Законом № 1158-IV від 11.09.2003)

Первинна професійна підготовка – це здобуття професійно-технічної освіти особами, які раніше не мали робітничої професії, або спеціальності

іншого освітньо-кваліфікаційного рівня, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації, необхідний для продуктивної професійної діяльності. (Частина п'ята статті 3 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Перепідготовка робітників – це професійно-технічне навчання, спрямоване на оволодіння іншою професією робітниками, які здобули первинну професійну підготовку.

Підвищення кваліфікації робітників – це професійно-технічне навчання робітників, що дає можливість розширювати і поглиблювати раніше здобуті професійні знання, уміння і навички на рівні вимог виробництва чи сфери послуг.

Стаття 4. Система професійно-технічної освіти

Система професійно-технічної освіти складається з професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування, що проводять діяльність у галузі професійно-технічної освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних та інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників. (Стаття 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1158-IV від 11.09.2003)

РОЗДІЛ III. ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ

Стаття 17. Визначення професійно-технічного навчального закладу

Професійно-технічний навчальний заклад – це заклад освіти, що забезпечує реалізацію потреб громадян у професійно-технічній освіті, оволодінні робітничими професіями, спеціальностями, кваліфікацією відповідно до їх інтересів, здібностей, стану здоров'я.

Стаття 18. Типи професійно-технічних навчальних закладів

До професійно-технічних навчальних закладів належать:

- професійно-технічне училище відповідного профілю;
- професійне училище соціальної реабілітації;

- вище професійне училище;
- професійний ліцей;
- професійний ліцей відповідного профілю;
- професійно-художнє училище;
- художнє професійно-технічне училище;
- вище художнє професійно-технічне училище;
- училище-агрофірма;
- вище училище-агрофірма;
- училище-завод;
- центр професійно-технічної освіти;
- центр професійної освіти;
- навчально-виробничий центр;
- центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів;
- навчально-курсний комбінат;
- навчальний центр;
- інші типи навчальних закладів, що надають професійно-технічну освіту або здійснюють професійно-технічне навчання. (Стаття 18 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Стаття 22. Основні повноваження та напрями діяльності професійно-технічного навчального закладу

До основних повноважень та напрямів діяльності професійно-технічного навчального закладу належать: організація навчально-виховного процесу, вибір форм та методів навчання; навчально-виробнича, навчально-виховна, навчально-методична, фінансово-господарська та виробничо-комерційна діяльність; розробка робочих навчальних планів з професій та робочих навчальних програм з навчальних предметів на основі типових навчальних планів і типових навчальних програм, визначення регіонального компонента змісту професійно-технічної освіти, які затверджуються в установленому порядку; розробка правил прийому учнів до навчального закладу на основі

типових правил прийому; формування разом з органами управління професійно-технічною освітою планів прийому учнів, слухачів з урахуванням державного замовлення, потреб ринку праці та потреб громадян у професійно-технічній освіті і замовлень підприємств, установ, організацій; організація харчування, матеріальне забезпечення та побутове обслуговування учнів; атестація педагогічних працівників; організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, в установах, організаціях; здійснення професійного навчання незайнятого населення; організація виробничого навчання учнів, слухачів на підприємствах, в установах та організаціях; забезпечення заходів з охорони праці учнів, слухачів, працівників; матеріально-технічне забезпечення навчально-виховного процесу; визначення структури і штатного розпису з урахуванням встановленого фонду заробітної плати; забезпечення якості професійного навчання та виховання учнів.

РОЗДІЛ IV. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття 25. Форми організації навчального процесу

Професійно-технічна освіта може включати природничо-математичну, гуманітарну, фізичну, загальнотехнічну, професійно-теоретичну і професійно-практичну підготовку.

Природничо-математична, гуманітарна, загальнотехнічна, професійно-теоретична підготовка здійснюється в спеціалізованих навчальних кабінетах, аудиторіях, лабораторіях і провадиться у таких формах: різні типи уроків, лекція, теоретичний семінар, практичний семінар, лабораторно-практичне заняття тощо; індивідуальне заняття учнів, слухачів; виконання учнями, слухачами індивідуальних завдань (реферат, розрахункова робота, курсовий проект, випускна та проміжна етапна кваліфікаційна робота, дипломний проект); навчальна екскурсія; інші форми організації теоретичного навчання.

Стаття 28. Робочий час педагогічного працівника

Робочий час викладача, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання професійно-технічного навчального закладу

визначається згідно з обсягом навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи серед учнів, слухачів.

Граничні обсяги навчального навантаження та позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи у професійно-технічних навчальних закладах визначає спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти за погодженням з центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики, Міністерством фінансів України, Міністерством праці та соціальної політики України.

Оплата позаурочної навчально-методичної, організаційної та виховної роботи викладача, майстра виробничого навчання, інструктора виробничого навчання є складовою системи оплати навчальної роботи.

Робочий час інших педагогічних працівників встановлюється залежно від режиму роботи навчального закладу та відповідно до законодавства.

Стаття 29-1. Науково-методичне забезпечення професійно-технічних навчальних закладів

Науково-методичне забезпечення професійно-технічних навчальних закладів здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук України, галузевими академіями наук, науково-методичними та навчально-методичними установами, вищими навчальними закладами та закладами післядипломної освіти (Закон доповнено статтею 29-1 згідно із Законом №1158-IV від 11.09.2003)

РОЗДІЛ V. ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Стаття 35.

Оновлення змісту професійно-технічної освіти

Зміст професійно-технічної освіти систематично оновлюється відповідно до змін у науці, техніці, технологіях виробництва чи сфері послуг, організації праці тощо шляхом періодичної розробки нових типових навчальних планів і

типових навчальних програм, а також внесення відповідних змін до робочих навчальних планів і робочих навчальних програм.

Періодичність оновлення типових навчальних планів і типових навчальних програм здійснюється не рідше ніж раз на 5 років.

Контроль за оновленням змісту професійно-технічної освіти здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

Попередня сторінка розділу:

Закон України «Про професійно-технічну освіту»

РОЗДІЛ VIII. ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ

Стаття 45. Поняття і загальні положення

До педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти належать викладачі, педагоги з професійного навчання, вихователі, майстри виробничого навчання, старші майстри, старші майстри виробничого навчання, інструктори виробничого навчання, методисти, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники фізичного виховання, керівники професійно-технічних навчальних закладів, науково-методичних та навчально-методичних установ, їх заступники та інші працівники, діяльність яких пов'язана з організацією і забезпеченням навчально-виховного процесу. (Частина перша статті 45 в редакції Закону № 1158-IV від 11.09.2003)

Педагогічною діяльністю у професійно-технічних навчальних закладах та установах професійно-технічної освіти можуть займатися особи, які мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку, моральні якості і фізичний стан яких дає змогу виконувати обов'язки педагогічного працівника.

Вимоги до педагогічного працівника визначаються кваліфікаційною характеристикою, що затверджується Міністерством праці та соціальної політики України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти.

КОНЦЕПЦІЯ науково-технологічного та інноваційного розвитку України

Схвалено Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 року N 916-XIV (Витяг)

Національні інтереси України вимагають негайних та ефективних заходів, спрямованих на збереження її науково-технологічного потенціалу, забезпечення ефективнішого його використання для подолання кризових явищ у економічному та соціальному розвитку.

Швидко втрачаються можливості розвивати належним чином наукові дослідження, оперативно впроваджувати їх результати у практику, реагувати на світові науково-технологічні досягнення та ефективно використовувати їх у національних інтересах. Значна частина вітчизняних товарів не відповідає рівню сучасного наукового та технологічного забезпечення, що зумовлює їх неконкурентоспроможність як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках.

В Україні відсутній дієвий механізм інвестування масштабних технологічних змін. Державні науково-технічні програми часто не забезпечують досягнення конкретних кінцевих результатів. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади не мають достатніх коштів для інноваційної трансформації відповідних галузей, а недержавні комерційні структури все ще не зацікавлені у здійсненні довгострокових проектів, які б забезпечували базові технологічні зміни.

Перспективним напрямом **розв'язання** проблем у цій сфері є перехід вітчизняного виробництва на інноваційний шлях розвитку. З урахуванням ситуації, що склалася, необхідно більш чітко визначити концептуальні засади державної науково-технологічної та інноваційної політики.

Враховуючи економічні, соціальні, екологічні, оборонні та інші національні інтереси, слід за короткий строк здійснити комплекс заходів, які б сприяли підвищенню якісних характеристик вітчизняного науково-технологічного потенціалу до рівня стандартів розвинених країн, інтенсифікації

процесу опанування науковими знаннями, новими технологіями та їх практичному використанню.

Ця Концепція спирається на визнання того, що науково-технологічний та інноваційний розвиток є невід'ємною складовою частиною задоволення широкого комплексу національних інтересів держави, що реальну незалежність і безпеку мають лише країни, здатні забезпечувати оволодіння новими знаннями та ефективно їх використання. Тому однією з основ Концепції є віднесення збереження та підвищення якості науково-технологічного потенціалу до пріоритетних національних інтересів України.

Дія Концепції розрахована на період стабілізації економіки та досягнення сталого її розвитку.

Головні цілі науково-технологічного та інноваційного розвитку

Головними цілями науково-технологічного та інноваційного розвитку України визначаються:

- **підвищення ролі наукових та технологічних факторів у подоланні** кризових явищ у соціально-економічному розвитку України та забезпеченні її економічного зростання, утвердженні духовності у суспільстві, вдосконаленні державотворення;
- створення ефективних механізмів збереження, ефективного використання та розвитку національного науково-технологічного потенціалу;
- технологічне переобладнання і структурна перебудова виробництва з метою нарощування випуску товарів, конкурентоспроможних на світовому і внутрішньому ринках;
- збільшення експортного потенціалу за рахунок наукоємких галузей виробництва, зменшення залежності економіки України від імпорту; органічне включення інноваційних факторів до процесу соціально-економічного розвитку держави, збереження довкілля та ефективного використання природних ресурсів, сприяння створенню в економіці достатньої кількості робочих місць, у тому числі для випускників

навчальних закладів, фахівців, які внаслідок економічної кризи втратили свої робочі місця у виробництві, науці, освіті тощо, а також для спеціалістів, які звільняються із Збройних Сил;

- відродження творчої діяльності винахідників і раціоналізаторів виробництва;
- розвиток людини як особистості, збереження і захист її здоров'я та середовища проживання, створення умов для високопродуктивної, творчої та безпечної праці і сучасного побуту.

Пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку

В умовах жорсткого дефіциту коштів необхідно вдосконалити систему формування і реалізації державних пріоритетів у сфері науки та технологій. В її основу має бути покладено принципи відповідності основних напрямів науково-технологічного розвитку головним проблемам та перспективам розвитку суспільства. Слід забезпечити комбінований підхід до підтримки відповідних напрямів науки і техніки, який передбачає фінансування державою фундаментальних досліджень, а також створення та впровадження ринкових науково-технологічних інновацій у сфері пріоритетних прикладних досліджень.

Виходячи з актуальності наявних в Україні проблем, **розв'язання** яких потребує наукового забезпечення, найбільш пріоритетними напрямами державної підтримки мають стати:

1) у сфері наукового розвитку:

- фундаментальна наука, насамперед розробки вітчизняних наукових колективів, що мають світове визнання;

- прикладні дослідження і технології, в яких Україна має значний науковий, технологічний та виробничий потенціал і які здатні забезпечити вихід вітчизняної продукції на світовий ринок;

- вища освіта, підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів з пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку; розвиток наукових засад розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки;

- наукове забезпечення **розв'язання** проблем здоров'я людини та екологічної безпеки;

- система інформаційного та матеріально-технічного забезпечення наукової діяльності;

2) у сфері технологічного розвитку:

- дослідження і створення умов для високопродуктивної праці та сучасного побуту людини;

- розроблення засобів збереження і захисту здоров'я людини, забезпечення населення медичною технікою, лікарськими препаратами, засобами профілактики і лікування;

- розроблення ресурсо-, енергозберігаючих технологій;

- розроблення сучасних технологій і техніки для електроенергетики, переробних галузей виробництва, в першу чергу агропромислового комплексу, легкої та харчової промисловості;

3) у сфері виробництва:

- формування наукоємних виробничих процесів, сприяння створенню та функціонуванню інноваційних структур (технопарків, інкубаторів тощо);

- створення конкурентоспроможних переробних виробництв;

- технологічне і технічне оновлення базових галузей економіки держави;

- впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів, реалізація яких може забезпечити якнайшвидшу віддачу і започаткувати прогресивні зміни в структурі виробництва і тенденціях його розвитку.

Затвердження державних пріоритетів розвитку науки і техніки здійснюється у встановленому законодавством порядку. Основним механізмом реалізації пріоритетних напрямів мають бути загальнодержавні та галузеві наукові й науково-технологічні програми.

Удосконалення механізму інноваційного розвитку

Невід'ємною частиною державної інноваційної політики має стати створення умов для розширення сфери та масштабів попиту, пропозицій і

розповсюдження науково-технічних знань в країні, комерційного впровадження науково-технічних розробок у виробництво.

Для цього має бути забезпечено:

- підвищення рівня та розширення сфери науково-дослідних, дослідно-конструкторських розробок, у тому числі шляхом систематичного підвищення частки витрат на науку в державному бюджеті;

- розвиток фундаментальних досліджень, які мають особливе значення для переходу економіки на інноваційний шлях розвитку;

- оптимізація структури установ та господарюючих суб'єктів, що діють у науково-технічній сфері;

- формування в суспільстві методів сприяння інноваціям шляхом впровадження нових освітніх програм і розвитку системи безперервної освіти (підвищення кваліфікації кадрів) у науці, виробництві, сфері послуг; створення засад для розвитку науково-технічної діяльності підприємств і посередницьких організацій, які сприяють активізації інноваційної діяльності, допомагають встановленню зв'язків між науково-дослідною сферою і виробництвом (особливо тих, які займаються комерціалізацією результатів наукових досліджень);

- створення інноваційних структур (інкубаторів, центрів тощо), інформаційних та інфраструктурних підприємств, які сприяють впровадженню нових технологій у виробництво;

- удосконалення організаційно-економічного механізму міжнародного трансферу технологій з метою створення політичних, правових та економічних умов для зростання притоку іноземного капіталу, а також експорту вітчизняних технологій;

- сприяння розвитку винахідництва та забезпеченню надійного патентного захисту результатів прикладних науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в державі та за кордоном.

Реалізація запропонованих у Концепції заходів повинна сприяти формуванню такої моделі організації науково-дослідних, дослідно-

конструкторських робіт в Україні, яка б поєднувала в собі елементи ринкової економіки із збереженням гнучких важелів державного регулювання цією найважливішою сферою життєдіяльності суспільства.

Реалізація Концепції має забезпечуватися шляхом прийняття на її основі нових законодавчих та інших нормативно-правових актів, внесення змін і доповнень до правових актів про наукову і науково-технічну діяльність, оподаткування, банки і банківську діяльність, підприємництво тощо, а також Державної програми розвитку науково-технологічної сфери України.

Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 рр). Проект (Витяг).

1. Проблеми, на розв'язання яких спрямована концепція

Протягом останніх років потенціал кваліфікованих робітників в Україні значно знизився у порівнянні з розвинутими країнами. Це зумовлено падінням престижу робітничих професій, неефективним інформуванням населення щодо попиту на професії, недостатньою участю суб'єктів господарювання у розв'язанні проблем професійної освіти і навчання. Як наслідок, суб'єктів господарювання не задовольняє якість підготовки робітничих кадрів, що пов'язано із застарілою матеріально-технічною базою, недосконалістю кваліфікаційних характеристик на професії та види робіт, державних стандартів професійно-технічної освіти, недостатнім рівнем підготовки педагогічних працівників.

Подальший розвиток професійно-технічної освіти України неможливий без досягнення європейського рівня освітніх стандартів з урахуванням національних особливостей, що обумовлює необхідність модернізації, розширення функцій професійно-технічної освіти, її трансформації в професійну освіту і навчання.

Назріла необхідність якісних змін у взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо питань

функціонування і розвитку професійної освіти і навчання. Потребує реформування система управління професійною освітою і навчанням.

Нагальним є **розв'язання** проблеми щодо підвищення ефективності діяльності професійно-технічних навчальних закладів, які не задовільняють реальних потреб ринку праці. У результаті значна частина державного бюджету використовується на навчання неконкурентних на ринку праці робітників і не сприяє їх продуктивній зайнятості.

Не сприяють оперативному і гнучкому реагуванню на попит у робітниках діючі умови і процедура ліцензування освітньої діяльності професійно-технічних навчальних закладів, підприємств, організацій і установ, що здійснюють підготовку робітничих кадрів на виробництві.

Назріла необхідність автономності професійно-технічних навчальних закладів, **передусім**, їх економічної самостійності, ефективного залучення інвестицій у розвиток системи професійної освіти і навчання, введення стимулів як для суб'єктів господарювання, так і для педагогічних працівників.

Недосконалість законодавчих та інших нормативно-правових актів, якими регулюються питання сфери професійної освіти, неврахування ними змін, що відбуваються в економіці і суспільному житті країни, фінансування за залишковим принципом є стримуючими факторами розв'язання наявних проблем та формування єдиної концептуально узгодженої та **науково обґрунтованої** державної політики щодо розвитку системи професійної освіти і навчання впродовж життя.

Шляхи розв'язання проблем

Розв'язання проблем щодо забезпечення випереджувального розвитку професійної освіти і навчання, її ресурсного забезпечення, спрямованих на максимальне задоволення освітніх потреб особистості, відповідності рівня і якості кваліфікації, компетентності робітників вимогам роботодавців, здійснюватиметься шляхом:

3.1. Удосконалення законодавства.

3.2. Підвищення ефективності управління.

3.2.6. Здійснення науково-методичного супроводу процесів модернізації системи професійної освіти і навчання.

3.3. Забезпечення взаємозв'язку ринку освітніх послуг і ринку праці.

3.4. Досягнення якості і результативності професійної освіти і навчання:

3.4.1. розроблення за участю відповідних міністерств і відомств, організації роботодавців професійних стандартів, які стануть основою для оновлення змісту професійної освіти;

3.4.2. розроблення сучасних засобів навчання, що відповідають світовому науково-технічному рівню, для забезпечення ними системи професійної освіти і навчання;

3.4.3. створення експериментальних педагогічних майданчиків за галузевим спрямуванням як модераторів інноваційної діяльності на базі професійно-технічних навчальних закладів та безпосередньо на підприємствах, поширення їх позитивних напрацювань, впровадження ефективних педагогічних технологій;

3.4.4. розроблення та впровадження дескрипторів, що базуються на результатах навчання, показників для оцінки якості професійної освіти і навчання та самооцінки професійно-технічних навчальних закладів;

3.4.6. радикальне оновлення матеріально-технічної бази державних професійно-технічних навчальних закладів, його інфраструктури, що є одним з головних чинників підвищення якості і ефективності підготовки кваліфікованого робітника;

3.4.7. формування позитивного іміджу професійно-технічних навчальних закладів як однієї з важливих умов забезпечення якості підготовки кваліфікованих робітників.

3.5. Підвищення соціального статусу і професіоналізму педагогічних працівників, посилення їх державної підтримки:

3.5.1. забезпечення якості підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до оновлених структур і змісту державних стандартів професійно-технічної освіти; системного

стажування на виробництві та у сфері послуг з метою вивчення сучасного обладнання, техніки та нових технологій;

3.5.2. організація навчання працівників системи професійної освіти і навчання сучасним інформаційно-комунікативним технологіям;

3.5.3. розроблення та реалізація цільової програми «Державна підтримка і стимулювання праці педагогічних працівників професійної освіти і навчання» з метою підняття престижу їх діяльності, стабілізації зайнятості.

3.6. Формування ефективних фінансово-економічних механізмів.

3.7. Створення єдиного інформаційного простору.

3.8. Поглиблення міжнародного співробітництва.

Держана цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки

Затверджено постановою Кабінету Міністрів України

від 13 квітня 2011 р. N 495

(Витяг)

Основними завданнями Програми є:

- створення умов для здобуття професійно-технічної освіти належної якості;
- удосконалення механізму управління професійно-технічною освітою та її фінансового забезпечення;
- збалансування ринку праці та ринку освітніх послуг; оновлення нормативно-правової бази професійно-технічної освіти; відновлення престижності робітничих професій у суспільстві шляхом профорієнтаційної роботи з населенням; створення соціальної реклами престижності робітничих професій.

Програму передбачається виконати протягом п'яти років. Завдання і заходи з виконання.

Очікувані результати

Виконання Програми дасть змогу:

- створити ефективну та гнучку систему підготовки робітничих кадрів, орієнтовану на задоволення потреби ринку праці в повному обсязі;
- впровадити близько 300 державних стандартів з конкретних професій нового покоління, що підвищить рівень працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, забезпечить їх професійну відповідність вимогам сучасного ринку праці;
- модернізувати матеріально-технічну базу державних професійно-технічних навчальних закладів;
- створити центри із впровадження інноваційних технологій;
- запровадити новий порядок формування та розміщення державного замовлення на підготовку кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;
- впровадити у навчально-виробничий процес державних професійно-технічних навчальних закладів інформаційно-комунікаційні технології шляхом створення електронних бібліотек, оснащення комп'ютерними комплексами;
- посилити роль місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, роботодавців щодо визначення напрямів та обсягів підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням потреб ринку праці;
- забезпечити розвиток соціального партнерства, консолідацію зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, навчальних закладів, роботодавців, науковців і громадських об'єднань з метою забезпечення ринку праці кваліфікованими робітниками, збільшити обсяги фінансування та інвестицій.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки

України від 07.11.2000 N 522

Зареєстровано в Міністерстві юстиції

України 26 грудня 2000 р. за N 946/5167

ПОЛОЖЕННЯ про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності

Це Положення розроблено відповідно до чинного законодавства України, зокрема Законів України «Про освіту» ([1060-12](#)), «Про загальну середню освіту» ([651-14](#)), «Про наукову і науково-технічну діяльність» ([1977-12](#)), «Про авторське право і суміжні права» ([3792-12](#)), «Про науково-технічну інформацію» ([3322-12](#)), «Про наукову і науково-технічну експертизу» ([51/95-ВР](#)), з метою впорядкування інноваційної освітньої діяльності у системі освіти (далі – інноваційна освітня діяльність).

1. Загальні положення

1.1. Інноваційною освітньою діяльністю є розробка, розповсюдження та застосування освітніх інновацій.

1.2. Освітніми інноваціями (далі – інновація) є вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності.

1.3. Інноваційна освітня діяльність здійснюється на всеукраїнському, регіональному рівнях та на рівні окремого навчального закладу. Рівень інноваційної освітньої діяльності визначається її змістом (розробка, розповсюдження чи застосування інновації), а також масштабністю змін, що вноситимуться у систему освіти внаслідок застосування запропонованої інновації.

1.4. Інноваційна освітня діяльність всеукраїнського рівня може здійснюватись у системі освіти України. Вона передбачає апробацію інновацій та експериментальну перевірку продуктивності і можливості застосування у системі освіти:

- освітніх, дидактичних систем;
- державних стандартів освіти, базового компонента змісту дошкільної освіти, інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, змісту професійно-технічної освіти, нормативної частини змісту вищої, післядипломної освіти.

1.5. Інноваційна освітня діяльність регіонального рівня може здійснюватись у системі освіти окремого регіону (Автономної Республіки Крим, області, міст Києва або Севастополя) і передбачає:

- апробацію інновацій, розроблених у ході експериментів регіонального рівня;
- експериментальну перевірку продуктивності і можливості застосування інновацій (крім тих, що зазначені у п. 1.4 цього Положення).

1.6. Інноваційна освітня діяльність на рівні окремого навчального закладу передбачає:

- застосування інновацій;
- експериментальну перевірку продуктивності і можливості застосування інновацій (крім тих, що зазначені у п. 1.4 цього Положення) у вищих навчальних закладах, закладах післядипломної освіти.

1.7. Умовами здійснення інноваційної освітньої діяльності є:

- дотримання майнових і немайнових прав фізичних та юридичних осіб, які ведуть інноваційну освітню діяльність, учасників навчально-виховного процесу, збереження їх життя і здоров'я;
- дотримання фізичними та юридичними особами, які ведуть інноваційну освітню діяльність, своїх майнових і немайнових зобов'язань, вимог державних стандартів освіти;
- керованість інноваційної освітньої діяльності;

– готовність керівників та працівників дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, органів управління освітою до інноваційної освітньої діяльності;

– економія ресурсів, потрібних для здобуття освіти, здійснення освітньої діяльності та управління освітою.

2. Розробка інновацій у системі освіти

2.1. Розробка інновацій у системі освіти передбачає їх опис і перевірку продуктивності та можливості застосування шляхом постановки формувального експерименту.

2.2. Описом інновації є обґрунтування запропонованих ідей та підходів, чітке і повне розкриття їх змісту.

2.3. Формувальним експериментом у системі освіти (далі – експеримент) є науково поставлене, кероване перетворення освітньої практики в умовах, спеціально створених на основі нових ідей та підходів.

2.4. Відповідно до пунктів 1.3–1.6 цього Положення у системі освіти проводяться експерименти всеукраїнського, регіонального рівнів та експерименти в окремому вищому навчальному закладі, закладі післядипломної освіти.

2.5. Інноваційна ініціатива

2.5.1. З інноваційною ініціативою може виступити фізична або юридична особа (особи), що виявляє намір удосконалити або оновити освітню практику, експериментально перевірити продуктивність і можливість застосування нових ідей та підходів у системі освіти.

2.5.2. Інноваційна ініціатива може виявлятися шляхом:

– погодження питань проведення експерименту в окремому вищому навчальному закладі, закладі післядипломної освіти з його керівником, органами громадського самоврядування;

– складання заявки на проведення експерименту всеукраїнського або регіонального рівня та її подання до відповідного органу управління освітою.

Інноваційна ініціатива наукового працівника (працівників) або науково-дослідної установи (далі – наукової установи) Академії педагогічних наук України (далі – АПН України) може виявлятися шляхом складання заявки на проведення експерименту всеукраїнського рівня та її подання до Президії АПН України.

2.5.3. Заявка має містити:

- інформацію про її автора (авторів), за потреби – про наукового керівника експерименту (адреса, телефон, місце роботи, посада, кваліфікаційна категорія, педагогічне, вчене звання, науковий ступінь);
- формулювання теми дослідно-експериментальної роботи;
- визначення мети і завдань, гіпотези дослідно-експериментальної роботи;
- опис інновації;
- визначення термінів та етапів проведення експерименту;
- визначення бази проведення експерименту (перелік дошкільних закладів освіти, навчальних закладів);
- опис наявного і потрібного забезпечення експерименту (організаційного, науково-методичного, дидактичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового), його кошторис;
- пропозиції щодо змісту і термінів здійснення контролю за ходом експерименту.

До заявки додаються:

- підтвердження згоди на проведення експерименту дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, а також органів управління освітою, засновників, яким вони безпосередньо підпорядковані (листи до органу управління освітою, що розглядає заявку, або до АПН України);
- експериментальні навчальні плани, програми, книги (їх рукописи), за якими здійснюватиметься навчально-виховний процес;
- інші експериментальні матеріали.

2.5.4. Форма заявки встановлюється органом управління освітою, до якого вона подається, або Президією АПН України.

2.5.5. Заявка на проведення експерименту всеукраїнського рівня подається до Міністерства освіти і науки України (далі – Міністерство освіти і науки).

До Міністерства освіти і науки подаються також експериментальні навчальні плани, програми виховання та навчання дітей у дошкільних закладах освіти, програми з предметів інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, змісту професійно-технічної освіти, дисциплін нормативної частини змісту вищої та післядипломної освіти, навчальні книги.

Заявка на проведення експерименту всеукраїнського рівня наукового працівника (працівників) або наукової установи АПН України може подаватися до Президії АПН України.

2.5.6. Заявка на проведення експерименту регіонального рівня подається до Міністерства освіти Автономної Республіки Крим (далі – Міносвіти Автономної Республіки Крим), відповідного управління освіти і науки обласної, Київської або Севастопольської міських державних адміністрацій.

2.5.7. Експертиза заявки на проведення експерименту всеукраїнського рівня, експериментальних матеріалів здійснюється відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки (далі – Науково-методична рада).

Експертиза заявки на проведення експерименту всеукраїнського рівня наукового працівника (працівників) або наукової установи АПН України, що подається до її Президії, здійснюється АПН України.

2.5.8. Експертиза заявки на проведення експерименту регіонального рівня здійснюється експертною комісією, що утворюється органом управління освітою, до якого подається заявка.

2.5.9. Експертиза заявки, експериментальних матеріалів здійснюється у порядку, установленому Міністерством освіти і науки.

2.5.10. Експертиза заявки на проведення експерименту всеукраїнського рівня наукового працівника (працівників) або наукової установи АПН України, поданої до її Президії, здійснюється у порядку, установленому АПН України.

2.5.11. Термін розгляду заявки становить не більше трьох місяців від дати її надходження.

2.5.12. Згідно з висновками експертизи заявки її автор може:

– доопрацювати заявку та експериментальні матеріали, що додаються до неї;

– подати доопрацьовану заявку до відповідного органу управління освітою або до Президії АПН України для проведення її повторної експертизи.

2.5.13. Автор заявки може оскаржити висновки експертизи у Міністерстві освіти і науки. У цьому разі відповідний орган управління освітою створює експертну комісію у новому складі для повторного розгляду відхиленої заявки.

У разі повторного відхилення заявки її подальша експертиза не проводиться.

2.5.14. Термін повторного розгляду заявки становить не більше трьох місяців від дати її надходження.

2.5.15. Орган управління освітою може виявити інноваційну ініціативу шляхом складання галузевої або регіональної інноваційної програми.

2.5.16. Інноваційна програма визначає мету, завдання, об'єкти, зміст, етапи, учасників та прогнозовані результати інноваційної освітньої діяльності.

2.5.17. Орган управління освітою забезпечує обговорення інноваційної програми громадськістю та організовує її виконання.

2.6. Прийняття рішення про організацію та проведення експерименту

2.6.1. Рішення про організацію та проведення експерименту всеукраїнського рівня приймає Міністерство освіти і науки.

2.6.2. Рішення про організацію та проведення експерименту регіонального рівня приймає Міносвіти Автономної Республіки Крим, відповідне управління освіти і науки обласної, Київської або Севастопольської міських державних адміністрацій.

2.6.3. Рішення про організацію та проведення експерименту всеукраїнського або регіонального рівня приймається на підставі висновків експертизи заявки.

Рішення про організацію та проведення експерименту всеукраїнського рівня може прийматися на підставі відповідного подання Президії АПН України. До подання додаються:

- програма дослідно-експериментальної роботи;
- кошторис експерименту;
- пропозиції щодо бази його проведення;
- підтвердження згоди на проведення експерименту дошкільних закладів освіти, навчальних закладів та органів управління освітою, засновників, яким вони безпосередньо підпорядковані;
- експериментальні навчальні плани, програми, книги (їх рукописи), за якими здійснюватиметься навчально-виховний процес, інші експериментальні матеріали;
- пропозиції щодо змісту і термінів здійснення контролю за ходом експерименту.

2.6.4. Після отримання висновку експертної комісії про доцільність проведення експерименту автор заявки подає програму дослідно-експериментальної роботи на затвердження до відповідного органу управління освітою або до Президії АПН України.

2.6.5. Після отримання висновку експертної комісії про доцільність проведення експерименту або відповідного подання Президії АПН України орган управління освітою:

- а) спільно з автором заявки або АПН України визначає:
 - базу проведення експерименту (за погодженням з дошкільними закладами освіти, навчальними закладами, де передбачається провести експеримент);
 - характер і межі змін у їх діяльності, навчально-виховному процесі;
 - терміни проведення експерименту;

- кошторис експерименту;
- осіб, відповідальних за проведення експерименту і його результати, їх повноваження щодо контролю за ходом дослідно-експериментальної роботи;

б) виділяє потрібні для проведення експерименту кошти, за потреби спільно з автором заявки залучає юридичних та фізичних осіб, що здійснюватимуть фінансове, матеріально-технічне, інформаційне забезпечення експерименту;

в) за потреби погоджує питання фінансування, матеріально-технічного забезпечення експерименту з іншими органами державної виконавчої влади, відповідними місцевими органами управління освітою, засновниками дошкільних закладів освіти, навчальних закладів;

г) за потреби укладає угоди з:

- автором заявки, науковим керівником експерименту, виконавцями дослідно-експериментальної роботи;

- юридичними та фізичними особами, що забезпечуватимуть експеримент.

2.6.6. На підставі висновків експертизи заявки, домовленостей та укладених угод або подання Президії АПН України відповідний орган управління освітою видає наказ про організацію та проведення експерименту всеукраїнського або регіонального рівня (за потреби – спільний з іншими органами державної виконавчої влади). Цим наказом дається дозвіл на проведення експерименту, затверджуються програма дослідно-експериментальної роботи і кошторис експерименту, надається статус експериментальних дошкільним закладам освіти, навчальним закладам, а також устанавлюються:

- база проведення експерименту;
- юридичні та фізичні особи, що забезпечуватимуть експеримент;
- обсяги та джерела фінансування експерименту;
- особи, відповідальні за проведення і результати експерименту, їх повноваження щодо контролю за ходом дослідно-експериментальної роботи;

– порядок звітування про хід і результати дослідно-експериментальної роботи.

За потреби цим наказом:

– затверджуються експериментальні навчальні плани, індивідуальні штатні розписи експериментальних дошкільних закладів освіти, навчальних закладів;

– дається дозвіл на використання у навчально-виховному процесі експериментальних навчальних програм, книг, інших матеріалів, що пройшли відповідну експертизу.

До наказу додаються:

– програма дослідно-експериментальної роботи і кошторис експерименту;

– перелік дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, яким надається статус експериментальних;

– форма звіту про хід і результати експерименту.

2.6.7. Дошкільним закладам освіти, навчальним закладам, на базі яких проводитиметься експеримент, надається статус експериментальних відповідного рівня.

2.6.8. Статус експериментального не змінює підпорядкування, тип, рівень акредитації, форму власності дошкільного закладу освіти, навчального закладу.

2.6.9. На період проведення експерименту відповідний орган управління освітою надає автору заявки, експериментальним дошкільним закладам освіти, навчальним закладам, а також органам управління освітою, засновникам, яким вони безпосередньо підпорядковані, право вносити передбачені програмою дослідно-експериментальної роботи зміни у:

– зміст освіти;

– методи, форми організації навчання та виховання;

– організацію навчально-виховного процесу, режим роботи дошкільних закладів освіти, навчальних закладів;

- систему управління дошкільним закладом освіти, навчальним закладом;
- штатний розпис (право вводити додаткові штатні одиниці);
- форми комплектування, підготовки та перепідготовки кадрів, оплати їх праці (право встановлювати доплати до посадових окладів і ставок працівникам, які виконують експериментальну роботу).

За потреби відповідні рішення погоджуються з органами управління освітою, засновниками, яким безпосередньо підпорядковані експериментальні дошкільні заклади освіти, навчальні заклади.

2.6.10. Рішення про організацію та проведення експерименту в окремому вищому навчальному закладі, закладі післядипломної освіти приймає його керівник або органи громадського самоврядування.

2.7. Проведення експерименту.

2.7.1. Експеримент всеукраїнського або регіонального рівня проводиться за наказом органу управління освітою відповідно до затвердженої цим наказом програми дослідно-експериментальної роботи.

2.7.2. Експеримент в окремому вищому навчальному закладі, закладі післядипломної освіти проводиться за рішенням його керівника або органів громадського самоврядування відповідно до чинного законодавства.

2.7.3. Поточний контроль за ходом експерименту всеукраїнського або регіонального рівня в межах своїх повноважень здійснюють керівники експериментальних дошкільних закладів освіти, навчальних закладів та органи управління освітою, засновники, яким вони безпосередньо підпорядковані.

2.7.4. Загальний контроль за ходом експерименту всеукраїнського або регіонального рівня здійснює орган управління освітою, що видав наказ про його проведення.

Загальний контроль за ходом експерименту, що проводиться за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України, здійснюється Міністерством освіти і науки спільно з АПН України.

Орган управління освітою, Президія АПН України:

- заслуховує звіти автора заявки та наукового керівника експерименту про хід і результати дослідно-експериментальної роботи;
- проводить експертизу результатів експерименту, розроблених за його підсумками інновацій.

2.8. Прийняття рішень про розширення бази, внесення змін до програми дослідно-експериментальної роботи, припинення, завершення експерименту.

2.8.1. Рішення про розширення бази, внесення змін до програми дослідно-експериментальної роботи, припинення, завершення експерименту всеукраїнського або регіонального рівня приймає орган управління освітою, що видав наказ про його організацію та проведення.

2.8.2. Рішення про розширення бази експерименту може прийматися у разі, якщо отримані результати дослідно-експериментальної роботи потребують додаткової перевірки.

2.8.3. Рішення про внесення змін до програми дослідно-експериментальної роботи, припинення експерименту можуть прийматися у разі:

- невиконання наказу про організацію та проведення експерименту, програми дослідно-експериментальної роботи;
- отримання негативних результатів експерименту;
- недотримання виконавцями дослідно-експериментальної роботи визначених цим Положенням умов здійснення інноваційної освітньої діяльності.

2.8.4. Ініціювати розширення бази експерименту всеукраїнського або регіонального рівня може автор заявки (за потреби – спільно з науковим керівником експерименту).

2.8.5. Ініціювати внесення змін до програми дослідно-експериментальної роботи, припинення експерименту можуть:

- орган управління освітою, що видав наказ про організацію та проведення експерименту всеукраїнського або регіонального рівня;

- АПН України (щодо експерименту, що проводиться за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України);
- орган управління освітою, засновники, яким безпосередньо підпорядкований експериментальний дошкільний заклад освіти, навчальний заклад;
- юридичні та фізичні особи, які ведуть дослідно-експериментальну роботу, забезпечують експеримент;
- учасники навчально-виховного процесу в дошкільних закладах освіти, навчальних закладах, де проводиться експеримент.

2.8.6. З обґрунтованими пропозиціями щодо розширення бази, внесення змін до програми дослідно-експериментальної роботи, припинення експерименту юридичні та фізичні особи можуть звертатися до:

- органу управління освітою, що видав наказ про організацію та проведення експерименту всеукраїнського або регіонального рівня;
- Президії АПН України (щодо експерименту, що проводиться за наказом, виданим на підставі її подання);
- органів управління освітою, засновників, яким безпосередньо підпорядковані експериментальні дошкільні заклади освіти, навчальні заклади;
- керівника, органів громадського самоврядування дошкільного закладу освіти, навчального закладу, де проводиться експеримент.

2.8.7. Відповідний орган управління освітою, Президія АПН України, засновники, керівник дошкільного закладу освіти, навчального закладу у двомісячний термін розглядають цю ініціативу, за потреби проводять експертизу ходу і результатів дослідно-експериментальної роботи.

2.8.8. Рішення про внесення змін до програми дослідно-експериментальної роботи, розширення бази, припинення, завершення експерименту приймаються на підставі висновків експертизи його ходу і результатів.

2.8.9. Експертиза ходу і результатів експерименту всеукраїнського або регіонального рівня здійснюється експертною комісією, що розглядала заявку

на проведення цього експерименту, у порядку, установленому Міністерством освіти і науки.

Експертиза ходу і результатів експерименту всеукраїнського рівня, що проводиться за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України, здійснюється АПН України в установленому нею порядку.

2.8.10. Експертиза підсумків експерименту всеукраїнського або регіонального рівня проводиться протягом трьох місяців після його завершення.

2.8.11. Для проведення експертизи ходу і результатів експерименту всеукраїнського або регіонального рівня, його підсумків, інновації автор заявки (за потреби – спільно з науковим керівником експерименту) складає і подає до відповідного органу управління освітою звіт про хід і результати дослідно-експериментальної роботи.

Звіт про хід і результати дослідно-експериментальної роботи, що проводиться за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України, подається до АПН України.

2.8.12. Порядок звітування про хід і результати дослідно-експериментальної роботи встановлюється органом управління освітою, що видав наказ про організацію та проведення експерименту.

Порядок звітування про хід і результати дослідно-експериментальної роботи, що проводилася за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України, встановлюється АПН України.

2.8.13. Експертиза інновації, розробленої в ході експерименту в окремому вищому навчальному закладі, закладі післядипломної освіти, здійснюється відповідною комісією Науково-методичної ради протягом трьох місяців від дати її надходження до Міністерства освіти і науки в установленому ним порядку.

2.8.14. Автор заявки, інновації може оскаржити висновки експертизи ходу і результатів експерименту всеукраїнського або регіонального рівня, інновації у Міністерстві освіти і науки. У цьому разі відповідний орган

управління освітою створює експертну комісію у новому складі для повторного розгляду ходу і результатів дослідно-експериментальної роботи, інновації. Її висновки є остаточними та оскарженню не підлягають.

2.8.15. Повторна експертиза ходу і результатів експерименту, інновації здійснюється у тримісячний термін від дати надходження відповідної скарги.

2.8.16. На підставі висновків експертизи ходу і результатів дослідно-експериментальної роботи, інновації або подання Президії АПН України відповідний орган управління освітою протягом місяця видає наказ про розширення бази, припинення, завершення експерименту всеукраїнського, регіонального рівнів. Цим наказом:

- обґрунтовується рішення про розширення бази, припинення або завершення експерименту;
- надається статус експериментальних дошкільним закладам освіти, навчальним закладам, що залучаються до проведення експерименту;
- знімається статус експериментальних із дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводився експеримент;
- оцінюється робота учасників експерименту.

2.8.17. Авторам заявок, науковим керівникам експериментів, педагогічним, науково-педагогічним, науковим, керівним працівникам системи освіти, які розробляють (розробили) інновації, може надаватися творча відпустка тривалістю до 3 місяців. Творча відпустка надається для складання звіту про результати дослідно-експериментальної роботи, написання монографічного дослідження, наукових праць, підручників, посібників, інших матеріалів.

2.8.18. Після завершення (припинення) експерименту відносини між його учасниками, у тому числі майнові, регулюються чинним законодавством та угодами, які вони уклали.

2.8.19. Право на інновації виникає, здійснюється, передається та охороняється відповідно до чинного законодавства.

3. Розповсюдження та застосування інновацій у системі освіти

3.1. Розповсюдженням інновацій у системі освіти є забезпечення доступу до них освітян шляхом:

- зберігання інформації про інновації;
- поширення інформації про інновації;
- підготовки освітян до застосування інновацій.

3.2. Інновації розповсюджуються у системі освіти за рішенням Міністерства освіти і науки.

3.3. Рішення про розповсюдження інновацій у системі освіти приймається за підсумками їх апробації.

3.4. Апробацією інновацій (далі – апробація) є масова перевірка доцільності їх застосування у системі освіти.

Апробація здійснюється шляхом вибіркового та керованого розповсюдження і застосування інновацій освітянами.

3.5. Апробації підлягають інновації, розроблені як у системі освіти України, так і в інших галузях народного господарства або за кордоном.

3.6. Апробація проводиться на всеукраїнському та регіональному рівнях.

3.7. Прийняття рішення про апробацію.

3.7.1. Рішення про апробацію всеукраїнського рівня приймає Міністерство освіти і науки на підставі:

- висновків експертизи інновації;
- подання Президії АПН України про апробацію інновації, розробленої в ході експерименту, що проводився АПН України, а також інновації, розробленої в іншій галузі народного господарства України або за кордоном;
- подання Міносвіти Автономної Республіки Крим, відповідного управління освіти і науки обласної, Київської або Севастопольської міських державних адміністрацій про апробацію інновації, розробленої в ході експерименту регіонального рівня.

3.7.2. Рішення про апробацію регіонального рівня приймає Міносвіти Автономної Республіки Крим або управління освіти і науки обласної, Київської

чи Севастопольської міських державних адміністрацій на підставі висновків експертизи інновації.

3.7.3. Після прийняття рішення про апробацію відповідний орган управління освітою:

- визначає її базу, обсяги фінансування;
- виділяє або залучає потрібні для організації та проведення апробації кошти;
- організовує виробництво потрібних для проведення апробації матеріалів;
- організовує підготовку освітян до проведення апробації;
- визначає осіб, відповідальних за проведення і результати апробації, їх повноваження щодо контролю за її ходом.

3.7.4. На підставі прийнятого рішення за наявності потрібних для апробації матеріалів і коштів відповідний орган управління освітою:

- за потреби укладає з автором інновації угоду, що регулюватиме відносини сторін з апробації;
- спільно з автором інновації готує рекомендації щодо організації та проведення апробації, узагальнення її підсумків;
- видає наказ про апробацію.

Цим наказом:

- установлюються база і терміни проведення апробації;
- за потреби затверджується індивідуальний штатний розпис дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводитиметься апробація;
- затверджується кошторис апробації;
- визначаються особи, відповідальні за проведення та результати апробації, їх повноваження щодо контролю за її ходом;
- установлюється порядок звітування про хід і результати апробації.

До наказу додаються:

- перелік дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводитиметься апробація;

- кошторис апробації (за потребою);
- рекомендації щодо організації та проведення апробації;
- форма звіту про хід і результати апробації.

3.8. Проведення апробації

3.8.1. Апробація проводиться за наказом відповідного органу управління освітою згідно з рекомендаціями щодо її організації та проведення.

3.8.2. Поточний контроль за ходом апробації здійснюють:

- керівники дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводиться апробація;
- органи управління освітою, засновники, яким вони безпосередньо підпорядковані.

3.8.3. Загальний контроль за ходом апробації здійснює орган управління освітою, що видав наказ про її проведення.

3.9. Прийняття рішень про розширення бази, припинення апробації

3.9.1. Рішення про розширення бази, припинення апробації приймаються органом управління освітою, що видав наказ про її проведення.

3.9.2. Рішення про розширення бази апробації може прийматися, якщо отримані результати апробації потребують додаткової перевірки.

3.9.3. Рішення про припинення апробації може прийматися у разі:

- невиконання наказу про апробацію;
- отримання незадовільних результатів апробації;
- недотримання учасниками апробації визначених цим Положенням умов здійснення інноваційної освітньої діяльності.

3.9.4. Ініціювати розширення бази, припинення апробації можуть:

- автор інновації;
- орган управління освітою, що видав наказ про апробацію;
- юридичні та фізичні особи, які проводять апробацію, здійснюють її забезпечення;

– учасники навчально-виховного процесу, керівники та працівники дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводиться апробація.

3.9.5. З обґрунтованими пропозиціями щодо розширення бази, припинення апробації юридичні та фізичні особи можуть звертатися до:

- керівників дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводиться апробація;
- органів управління освітою, засновників, яким вони безпосередньо підпорядковані;
- органу управління освітою, що видав наказ про апробацію.

3.9.6. Орган управління освітою, що видав наказ про апробацію, у двомісячний термін розглядає ініціативу з розширення бази або припинення апробації, за потреби здійснює узагальнення її поточних результатів.

3.9.7. Рішення про розширення бази, припинення апробації приймаються на підставі узагальнення її поточних результатів.

3.9.8. Узагальнення поточних результатів апробації здійснюється органом управління освітою, що видав наказ про її проведення.

3.9.9. Узагальнення поточних результатів апробації здійснюється згідно з рекомендаціями про її організацію та проведення.

3.9.10. Узагальнення поточних результатів апробації всеукраїнського рівня здійснюється на підставі звітів про її хід і результати, що складаються Міносвіти Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

3.9.11. Узагальнення поточних результатів апробації регіонального рівня здійснюється на підставі звітів про її хід і результати, що складаються:

- керівниками дошкільних закладів освіти, навчальних закладів, де проводиться апробація;
- органами управління освітою, засновниками, яким безпосередньо підпорядковані навчальні заклади.

3.9.12. Звіти про хід і результати апробації подаються до органу управління освітою, що видав наказ про її проведення.

3.9.13. Порядок звітування про хід і результати апробації встановлюється органом управління освітою, що видав наказ про її проведення.

3.9.14. На підставі узагальнення поточних результатів апробації відповідний орган управління освітою протягом місяця готує наказ про розширення бази або припинення апробації.

Цим наказом:

- обґрунтовується рішення про розширення бази або припинення апробації;
- оцінюється робота учасників апробації;
- за потреби встановлюється можливість і доцільність застосування інновації освітянами.

3.10. Прийняття рішення про масове розповсюдження інновації у системі освіти

3.10.1. Рішення про масове розповсюдження інновації у системі освіти приймає Міністерство освіти і науки.

3.10.2. Рішення про масове розповсюдження інновації у системі освіти приймається на підставі висновків експертизи результатів її апробації.

3.10.3. Орган управління освітою, що видав наказ про апробацію, у тримісячний термін після її завершення узагальнює результати апробації і подає матеріали на експертизу.

Міносвіти Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій подають матеріали з узагальнення результатів апробації до Міністерства освіти і науки.

3.10.4. Експертиза результатів апробації здійснюється протягом трьох місяців відповідною комісією Науково-методичної ради.

3.10.5. Експертиза результатів апробації здійснюється у порядку, установленому Міністерством освіти і науки.

3.10.6. За підсумками експертизи результатів апробації автору інновації може надаватися право:

- доопрацювати інновацію;

– подати доопрацьовану інновацію до Міністерства освіти і науки для проведення її повторної експертизи.

3.10.7. Автор інновації може оскаржити висновки експертизи результатів апробації у Міністерстві освіти і науки. У такому випадку Міністерство освіти і науки створює експертну комісію у новому складі для повторного розгляду результатів апробації.

Висновки повторної експертизи результатів апробації оскарженню не підлягають.

3.10.8. Повторна експертиза результатів апробації здійснюється у тримісячний термін від дати надходження відповідної скарги.

3.11. Зберігання інформації про інновації та їх застосування у системі освіти

3.11.1. Інформація про інновації, їх розробку (експерименти) та апробацію зберігається органами управління освітою у спеціальних банках освітньої інформації на різних носіях.

3.11.2. Інновації застосовуються освітянами згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки.

3.11.3. Відносини з розповсюдження інновацій у системі освіти регулюються чинним законодавством та угодами, які укладають автори інновацій з юридичними і фізичними особами.

4. Фінансування інноваційної освітньої діяльності.

4.1. Фінансування інноваційної освітньої діяльності здійснюється органами управління освітою, іншими юридичними та фізичними особами.

4.2. Фінансування інноваційної освітньої діяльності може здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних коштів, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Завідувач сектору педагогічного досвіду та інновацій Науково-методичного центру середньої освіти Міністерства освіти і науки України В. І. Довбищенко

Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад* (витяги)

Загальні положення	
Експериментальним загальноосвітнім навчальним закладом	<p>є загальноосвітній навчальний заклад, у якому проводиться експеримент з перевірки результативності та можливості застосування освітніх інновацій.</p> <p>Загальноосвітньому навчальному закладу надається статус експериментального всеукраїнського або регіонального рівня.</p>
Статус експериментального закладу	
Статус експериментального закладу	<p>Статус експериментального всеукраїнського рівня надається загальноосвітньому навчальному закладу, на базі якого проводитиметься експеримент з перевірки результативності та можливості застосування:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ освітніх, дидактичних, виховних систем;➤ державних стандартів загальної середньої освіти, інваріантної складової змісту загальної середньої освіти. <p>Статус експериментального регіонального рівня надається загальноосвітньому навчальному закладу, на базі якого проводитиметься експеримент з перевірки результативності та можливості застосування:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ варіативної складової змісту загальної середньої освіти;➤ систем організації навчально-виховного процесу, методів навчання та виховання в загальноосвітньому навчальному закладі;➤ систем внутрішньошкільного управління або

їх компонентів.

Статус експериментального всеукраїнського рівня надається загальноосвітньому навчальному закладу Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України).

Статус експериментального регіонального рівня надається загальноосвітньому навчальному закладу відповідно Міністерством освіти Автономної Республіки Крим (далі – Міносвіти Автономної Республіки Крим), Головним управлінням освіти і науки Київської міської державної адміністрації, управлінням освіти і науки обласної, Севастопольської міської державної адміністрації (далі – управління освіти і науки обл(міськ)держадміністрації).

Статус експериментального не змінює підпорядкування, тип, форму власності загальноосвітнього навчального закладу.

Надання статусу	Рішення про надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального приймається одночасно з рішенням про проведення експерименту на його базі на підставі висновків експертизи заявки на проведення цього експерименту, експериментальних матеріалів або відповідного подання Президії Академії педагогічних наук України (далі – АПН України).
Заявка про надання статусу	Для прийняття рішення про надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального ініціатор експерименту (юридична або фізична особа) подає до відповідного органу управління освітою заявку на проведення експерименту

на базі цього навчального закладу (далі – заявка).

Заявка подається:

➤ до МОН України для надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального всеукраїнського рівня;

➤ до Міносвіти Автономної Республіки Крим або до відповідного управління освіти і науки обл(міськ)держадміністрації для надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального регіонального рівня.

Заявка наукового працівника (працівників) або підвідомчої установи (установ) АПН України на проведення експерименту всеукраїнського рівня може подаватися до Президії АПН України.

Форма заявки встановлюється МОН України або Президією АПН України.

Зміст заявки

Заявка має містити:

➤ інформацію про її автора (авторів), за потреби – про наукового керівника (керівників) експерименту (адреса, телефон, місце роботи, посада, кваліфікаційна категорія, педагогічне, вчене звання, науковий ступінь);

➤ формулювання теми дослідно-експериментальної роботи;

➤ опис очікуваних результатів експерименту, пропонуваної освітньої інновації;

➤ визначення мети і завдань, гіпотези дослідно-експериментальної роботи;

➤ перелік загальноосвітніх навчальних закладів, на базі яких пропонується провести

	<p>експеримент;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ визначення термінів проведення експерименту; ➤ пропозиції щодо змісту і термінів здійснення контролю за ходом експерименту; ➤ опис наявного і необхідного забезпечення експерименту (організаційного, науково-методичного, кадрового, матеріально-технічного, фінансового), його кошторис.
<p>Додатки до заявки</p>	<p>До заявки додаються:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ підтвердження згоди на проведення експерименту загальноосвітнього навчального закладу, органу управління освітою, засновників, яким цей заклад безпосередньо підпорядкований, відповідно Міносвіти Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обл(міськ)держадміністрації (копії листів до органу управління освітою або до АПН України, що розглядає заявку); ➤ експериментальні навчальні плани, програми, книги (їх рукописи), за якими пропонується здійснювати навчально-виховний процес; ➤ інші експериментальні матеріали. <p>Експериментальні навчальні плани, програми з предметів інваріантної складової змісту загальної середньої освіти, підручники та навчальні посібники подаються до МОН України з метою отримання дозволу на їх застосування в навчально-виховному процесі експериментального загальноосвітнього навчального закладу.</p>
<p>Експертиза заявки</p>	<p><i>Експертиза заявки на проведення експерименту всеукраїнського рівня, експериментальних матеріалів</i></p>

здійснюється відповідною комісією Науково-методичної ради з питань освіти МОН України (далі – експертна комісія).

Експертиза заявки наукового працівника (працівників) або підвідомчої установи (установ) АПН України на проведення експерименту всеукраїнського рівня здійснюється АПН України.

Експертиза заявки на проведення експерименту регіонального рівня, експериментальних матеріалів здійснюється експертною комісією, що створюється органом управління освітою, до якого подається заявка.

Термін експертизи заявки та експериментальних матеріалів становить не більше трьох місяців від дати їх надходження.

Згідно з висновками експертизи заявки, автор (автори) допрацьовує заявку та експериментальні матеріали і подає їх до відповідного органу управління освітою або до Президії АПН України для проведення повторної експертизи.

**Оскарження
результатів
експертизи**

Автор (автори) заявки у тримісячний термін може оскаржити висновки експертизи у МОН України. У цьому разі МОН України створює експертну комісію у новому складі, що здійснює повторний розгляд відхиленої заявки.

Термін повторного розгляду заявки становить не більше трьох місяців від дати її надходження. Висновки повторної експертизи є остаточними.

**Програма
дослідно-
експеримен-**

За наявності позитивного висновку експертної комісії про доцільність проведення експерименту, надання статусу експериментального

<p>тальної роботи</p>	<p>загальноосвітньому навчальному закладу автор (автори) заявки подає <i>програму дослідно-експериментальної роботи</i> на затвердження до відповідного органу управління освітою або до Президії АПН України.</p>
<p>Подання</p>	<p>Для прийняття рішення про надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального всеукраїнського рівня Президія АПН України звертається до МОН України з відповідним <i>поданням</i>.</p> <p><i>До подання Президії АПН України додаються:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ програма дослідно-експериментальної роботи; ➤ кошторис експерименту; ➤ перелік загальноосвітніх навчальних закладів, на базі яких пропонується провести експеримент; ➤ підтвердження згоди на проведення експерименту загальноосвітнього навчального закладу, органів управління освітою, засновників, яким цей заклад безпосередньо підпорядкований, відповідно Міносвіти Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обл(міськ)держадміністрації (копії листів до АПН України); ➤ експериментальні навчальні плани, програми, книги (їх рукописи), за якими пропонується здійснювати навчально-виховний процес; ➤ пропозиції щодо змісту і термінів здійснення контролю за ходом експерименту.
<p>Рішення про проведення експерименту</p>	<p>Після отримання позитивного висновку експертної комісії про доцільність проведення експерименту, надання загальноосвітньому навчальному закладу</p>

статусу експериментального або відповідного подання Президії АПН України орган управління освітою:

а) спільно з автором (авторами) заявки або АПН України визначає:

- загальноосвітній навчальний заклад (заклади), на базі якого проводитиметься експеримент;
- зміни в його діяльності, навчально-виховному процесі;
- терміни проведення експерименту;
- кошторис експерименту;
- осіб, відповідальних за проведення експерименту і його результати, їх повноваження щодо контролю за ходом дослідно-експериментальної роботи;

б) виділяє необхідні для проведення експерименту кошти, за потреби спільно з автором (авторами) заявки залучає юридичних і фізичних осіб, які здійснюватимуть фінансове, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення експерименту;

в) за потреби:

- погоджує питання фінансування, матеріально-технічного забезпечення експерименту з іншими органами державної виконавчої влади, відповідними місцевими органами управління освітою, засновниками загальноосвітнього навчального закладу, на базі якого передбачається провести експеримент;

➤ укладає угоди з автором (авторами) заявки, науковим керівником (керівниками) експерименту, виконавцями дослідно-експериментальної роботи, юридичними та фізичними особами, які забезпечуватимуть проведення експерименту.

**Наказ
про
проведення
експерименту**

На підставі позитивного висновку експертної комісії, програми дослідно-експериментальної роботи, укладених угод, підтверджень згоди на проведення експерименту юридичних і фізичних осіб або подання Президії АПН України відповідний орган управління освітою видає **наказ про проведення експерименту** всеукраїнського або регіонального рівня, надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального всеукраїнського або регіонального рівня, за потреби – спільний з іншими органами виконавчої влади.

Цим наказом дається дозвіл на проведення експерименту, затверджуються програма дослідно-експериментальної роботи, кошторис експерименту, надається статус експериментального загальноосвітньому навчальному закладу (зкладам), **встановлюються:**

- юридичні та фізичні особи, які здійснюватимуть наукове керівництво експериментом, забезпечуватимуть його проведення;
- обсяги та джерела фінансування експерименту;
- особи, відповідальні за проведення і результати експерименту, їх повноваження щодо контролю за ходом дослідно-експериментальної роботи;
- порядок і терміни звітування про хід і результати дослідно-експериментальної роботи.

За потреби цим наказом:

- затверджуються експериментальні навчальні плани, індивідуальний штатний розпис експериментального загальноосвітнього навчального

закладу;

➤ дається дозвіл на використання в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі експериментальних навчальних програм, підручників та посібників, інших матеріалів, що пройшли відповідну експертизу.

До наказу додаються:

➤ програма дослідно-експериментальної роботи і кошторис експерименту;

➤ за потреби – форма звіту про хід і результати експерименту, перелік загальноосвітніх навчальних закладів, яким надається статус експериментальних, а також перелік наукових керівників експерименту.

Повноваження експериментального навчального закладу

Права експериментального навчального закладу

Згідно з наказом про проведення експерименту, відповідний орган управління освітою надає експериментальному загальноосвітньому навчальному закладу та органу управління освітою, засновникам, яким цей заклад безпосередньо підпорядкований, **право вносити** передбачені програмою дослідно-експериментальної роботи **зміни** в:

➤ зміст освіти (працювати за експериментальним навчальним планом, застосовувати в навчально-виховному процесі експериментальні навчальні програми, книги);

➤ методи, форми організації навчання та виховання;

➤ організацію навчально-виховного процесу, режим роботи;

➤ систему внутрішньошкільного управління;

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ штатний розпис (право вводити додаткові штатні одиниці); ➤ форми комплектування, підготовки та перепідготовки кадрів, оплати їх праці з наданням права встановлювати доплати до посадових окладів працівникам експериментального загальноосвітнього навчального закладу, які виконують дослідно-експериментальну роботу.
Повноваження експериментального навчального закладу	<p style="text-align: center;"><i>Експериментальний загальноосвітній навчальний заклад повинен:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ здійснювати дослідно-експериментальну роботу згідно з наказом про проведення експерименту на його базі; ➤ вносити передбачені програмою дослідно-експериментальної роботи зміни до своєї діяльності, як правило, на початку навчального року; ➤ звітувати про хід і результати дослідно-експериментальної роботи перед органом управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту на його базі, та органом управління освітою, засновниками, яким експериментальний загальноосвітній навчальний заклад безпосередньо підпорядкований, у встановлені ними терміни.
Управління експериментальним навчальним закладом	
Керівництво закладом	<p style="text-align: center;"><i>Безпосереднє керівництво</i> експериментальним загальноосвітнім навчальним закладом здійснює його директор згідно з повноваженнями та обов'язками, встановленими Положенням про загальноосвітній навчальний заклад.</p>
Управління	<p style="text-align: center;"><i>Загальне управління експериментом</i> в</p>

експериментом	<p>експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі здійснюється органом управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту на його базі, відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності.</p> <p><i>Безпосереднє управління експериментом</i> в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі здійснюється автором (авторами) заявки, науковим керівником (керівниками) експерименту спільно з директором загальноосвітнього навчального закладу.</p>
Повноваження автора (керівника) експерименту	<p><i>Автор (автори) заявки, науковий керівник (керівники)</i> експерименту спільно з директором загальноосвітнього навчального закладу за погодженням з органами його громадського самоврядування, учасниками навчально-виховного процесу:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ готують пропозиції органу управління освітою, що видає наказ про проведення експерименту, органу управління освітою, засновникам, яким загальноосвітній навчальний заклад безпосередньо підпорядкований, про внесення змін до змісту освіти, методів, форм організації навчання та виховання, його організаційної структури і режиму функціонування, системи внутрішньошкільного управління, штатного розпису, форм комплектування, організації підготовки керівників і педагогів до роботи за програмою дослідно-експериментальної роботи, їх морального та матеріального заохочення; ➤ визначають склад учасників експерименту (керівних, педагогічних працівників, учнів);

- планують, організовують дослідно-експериментальну роботу;
- забезпечують дотримання учасниками експерименту умов здійснення інноваційної освітньої діяльності, визначених Положенням про порядок здійсненні інноваційної освітньої діяльності;
- звітують перед органом управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту, перед Президією АПН України (щодо експерименту, що проводиться на підставі її подання), органом управління освітою, засновниками, яким експериментальний загальноосвітній навчальний заклад безпосередньо підпорядкований, про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи, виносять на їх розгляд пропозиції щодо внесення змін до її програми, розширення бази, припинення експерименту.

Автор (автори) заявки, науковий керівник (керівники) експерименту:

- здійснюють наукове керівництво експериментом в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі;
- звітують про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи перед органом управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту, та перед Президією АПН України (щодо експерименту, що проводиться на підставі її подання) у встановлені ними терміни.

**Повноваження
директора
експерименталь-**

Директор експериментального загальноосвітнього навчального закладу щороку звітує про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи перед

<p>ного закладу</p>	<p>органами громадського самоврядування цього закладу, органом управління освітою, засновниками, яким експериментальний загальноосвітній навчальний заклад безпосередньо підпорядкований, у встановлені ними терміни.</p>
<p>Фінансування експериментальної роботи</p>	<p>Фінансування дослідно-експериментальної роботи в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі здійснюється органами управління освітою, іншими юридичними та фізичними особами.</p> <p>Фінансування дослідно-експериментальної роботи може здійснюватися за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, спеціальних коштів, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством.</p>
<p>Припинення/завершення експерименту</p>	
<p>Рішення про зняття статусу</p>	<p>Рішення про зняття статусу експериментального із загальноосвітнього навчального закладу приймається органом управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту на його базі, у разі:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ виконання програми дослідно-експериментальної роботи, завершення експерименту, що проводився на базі експериментального загальноосвітнього навчального закладу; ➤ невиконання наказу про проведення експерименту, програми дослідно-експериментальної роботи; ➤ якщо здійснення експерименту негативно позначається на освітньому процесі та його результатах; ➤ недотримання виконавцями дослідно-експериментальної роботи умов здійснення інноваційної

освітньої діяльності, визначених Положенням про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності.

**Ініціювання
зняття статусу**

Ініціювати зняття статусу експериментального
із загальноосвітнього навчального закладу можуть:

➤ орган управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту, надання статусу експериментального загальноосвітньому навчальному закладу;

➤ АПН України (щодо експерименту, що проводиться за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України);

➤ орган управління освітою, засновники, яким експериментальний загальноосвітній навчальний заклад безпосередньо підпорядкований;

➤ юридичні та фізичні особи, які виконують дослідно-експериментальну роботу, забезпечують проведення експерименту;

➤ учасники навчально-виховного процесу в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі.

З обґрунтованими *пропозиціями щодо зняття статусу* експериментального із загальноосвітнього навчального закладу можна звертатися до:

➤ директора експериментального загальноосвітнього навчального закладу;

➤ органу управління освітою, засновників, яким експериментальний загальноосвітній навчальний заклад безпосередньо підпорядкований;

➤ Президії АПН України (щодо експерименту, що проводиться за наказом, виданим на підставі її

	<p>подання);</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ органу управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту, надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального.
<p>Експертиза перебігу і результатів експерименту</p>	<p>У разі надходження відповідних обґрунтованих пропозицій щодо зняття із загальноосвітнього навчального закладу статусу експериментального орган управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту, надання статусу експериментального загальноосвітньому навчальному закладу, АПН України у двомісячний термін здійснюють експертизу перебігу і результатів дослідно-експериментальної роботи в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі.</p> <p><i>Експертиза перебігу і результатів експерименту</i> здійснюється експертною комісією, що розглядала заявку на його проведення, в порядку, встановленому МОН України.</p> <p>Експертиза перебігу і результатів експерименту всеукраїнського рівня, що проводився за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України, здійснюється АПН України у встановленому нею порядку.</p> <p><i>Експертиза результатів експерименту, освітньої інновації</i> здійснюється протягом трьох місяців після його завершення.</p> <p>Для проведення експертизи перебігу і результатів експерименту, освітньої інновації автор (автори) заявки (за потреби – спільно з науковим керівником</p>

		(керівниками) експерименту) складає і подає до відповідного органу управління освітою звіт про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи.
Звіт про перебіг і результати експерименту	і	<p><i>Звіт</i> про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи, що проводилася за наказом, виданим на підставі подання Президії АПН України, подається також до АПН України.</p> <p><i>Порядок звітування</i> про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи встановлюється органом управління освітою, що видав наказ про проведення експерименту, надання загальноосвітньому навчальному закладу статусу експериментального.</p> <p>Порядок звітування про перебіг і результати дослідно-експериментальної роботи, що проводилася за наказом, виданим на підставі відповідного подання Президії АПН України, встановлюється МОН України за погодженням з АПН України.</p>
Оскарження висновків експертизи		Автор (автори) заявки, освітньої інновації у тримісячний термін може оскаржити висновки експертизи перебігу і результатів експерименту в МОН України. У цьому разі відповідний орган управління освітою створює експертну комісію в новому складі, що здійснює повторну експертизу перебігу і результатів експерименту, освітньої інновації.
Повторна експертиза		<i>Повторна експертиза</i> перебігу і результатів експерименту, освітньої інновації здійснюється у тримісячний термін від дати надходження відповідної скарги. Її висновки є остаточними і оскарженню не підлягають.
Наказ про		Рішення про зняття статусу експериментального з

**завершення
експерименту**

загальноосвітнього навчального закладу приймається на підставі висновків експертизи перебігу і результатів експерименту, освітньої інновації або на підставі відповідного подання Президії АПН України.

На підставі висновків експертизи перебігу і результатів експерименту, освітньої інновації або подання Президії АПН України відповідний орган управління освітою протягом місяця видає *наказ про припинення, завершення експерименту, зняття статусу* експериментального із загальноосвітнього навчального закладу.

Цим наказом:

- обґрунтовується рішення про припинення, завершення експерименту, зняття статусу експериментального із загальноосвітнього навчального закладу;
- знімається статус експериментального із загальноосвітнього навчального закладу;
- оцінюється робота виконавців дослідно-експериментальної роботи, експериментального загальноосвітнього навчального закладу;
- визначаються умови розповсюдження в системі освіти розробленої в ході експерименту освітньої інновації.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 17.04.2003 N 245

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 липня 2003 р. за
N 575/7896

ПОЛОЖЕННЯ

**про порядок здійснення моніторингу виконання
інноваційних проектів за пріоритетними напрямками
діяльності технологічних парків**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає порядок, форми та зміст моніторингу виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків (далі – технопарки), а також повноваження Міністерства освіти і науки України (далі – МОН), права та обов’язки технопарків, їх учасників, спільних та дочірніх підприємств, що виконують інвестиційні та інноваційні проекти за пріоритетними напрямками діяльності технологічних парків (далі – виконавці).

1.2. Моніторинг виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технопарків здійснюється:

1.2.1. МОН у формі:

а) аналізу звітів технопарків та виконавців, звітів про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки технопарків, виконавців інноваційних проектів;

б) перевірок виконання інноваційних проектів МОН. У разі необхідності для здійснення перевірок МОН має право залучати представників інших органів виконавчої влади;

в) аналізу річних науково-технічних звітів виконавців інноваційних проектів.

1.2.2. Технопарками у формі:

а) аналізу звітів виконавців, звітів про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки виконавців інноваційних проектів;

б) перевірок виконання інноваційних проектів їх виконавцями;

в) аналізу річних науково-технічних звітів виконавців інноваційних проектів.

2. Порядок, форми та строки надання звітності виконавцями та технопарками

2.1. За кожним інвестиційним та інноваційним проектом виконавець надає технопарку квартальний звіт у строк не пізніше 15-го числа другого місяця, наступного за звітним періодом, а річний звіт – не пізніше 10-го березня року, наступного за звітним. Форма квартального та річного звітів передбачена додатком 1 (далі – звіт виконавця).

Звіти виконавець надсилає відповідному технопарку в письмовій (далі – письмовий звіт) та електронній формах.

Письмовий звіт передається нарочним або надсилається простим рекомендованим листом. Звіт в електронній формі надсилається електронною поштою або передається нарочним на магнітному носії (дискеті).

Письмовий звіт виконавця повинен бути підписаний керівником і головним бухгалтером виконавця. Підпис керівника засвідчується печаткою виконавця.

Письмовий звіт виконавця складається у трьох примірниках: для МОН, для технопарку, для виконавця.

2.2. У разі, якщо виконання інвестиційного та інноваційного проекту здійснюють два або більше виконавців, подані ними звіти технопарк узагальнює за формою, яка передбачена додатком 2 (далі – узагальнений звіт за проектом).

2.3. На підставі поданих виконавцями звітів та узагальнених звітів за проектами технопарк готує узагальнений звіт щодо технопарку за формою, яка передбачена додатком 3 (далі – узагальнений звіт щодо технопарку).

2.4. Звіти виконавців, узагальнені звіти за проектами, узагальнений звіт щодо технопарку за звітний період – квартал технопарки подають МОН не пізніше 25-го числа другого місяця, наступного за звітним періодом.

Звіти виконавців, узагальнені звіти за проектами, узагальнений звіт щодо технопарку за звітний період – рік технопарки подають МОН не пізніше 15-го березня року, наступного за звітним.

2.5. Узагальнений звіт щодо технопарку й узагальнені звіти за проектами технопарки надсилають до МОН у письмовій (далі – узагальнені письмові

звіти) та електронній формах. Копії технопарки надсилають до державних податкових адміністрацій в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві і Севастополі. Узагальнені письмові звіти передаються нарочним або надсилаються простим рекомендованим листом. Звіт в електронній формі надсилається електронною поштою або передається нарочним на магнітному носії (дискеті).

2.6. Узагальнені письмові звіти повинні бути підписані керівником і головним бухгалтером технопарку. Підпис керівника технопарку засвідчується печаткою технопарку. Узагальнені письмові звіти складаються технопарком у двох примірниках: для МОН та для технопарку.

2.7. Звіт про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки, виконавець подає до технопарку не пізніше 10-го березня року, що настає за звітним періодом.

2.8. Технопарк узагальнює надані виконавцями звіти за формою, що передбачена додатком 4 (далі – узагальнений звіт про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки).

2.9. Узагальнений звіт про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки, технопарк не пізніше 15-го березня року, що настає за звітним періодом, надсилає до МОН у письмовій (далі – узагальнені письмові звіти про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки) та електронній формах. Узагальнені письмові звіти про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки, передаються нарочним або надсилаються простим рекомендованим листом. Звіт в електронній формі надсилається електронною поштою або передається нарочним на магнітному носії (дискеті).

2.10. Узагальнений письмовий звіт про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки, повинен бути підписаний керівником і головним бухгалтером технопарку. Підпис керівника технопарку засвідчується печаткою технопарку. Узагальнений письмовий звіт про використання коштів, зарахованих на спеціальні рахунки, складається технопарком у двох примірниках: для МОН та для технопарку.

2.11. МОН узагальнює, аналізує і зберігає отриману інформацію.

2.12. Відповідальність за своєчасне надання звітів, їх повноту та достовірність покладається на технопарки.

2.13. Пояснення щодо заповнення форм наведені в додатку 5.

3. Перевірки виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технопарку.

3.1. Перевірки виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технопарку здійснюються МОН. У разі потреби для здійснення перевірок МОН має право залучати представників інших органів виконавчої влади.

3.2. Перевірки можуть бути плановими та позаплановими.

3.3. Плановою перевіркою вважається перевірка виконання інноваційних проектів за пріоритетними напрямками діяльності технопарку, яка передбачена в плані роботи МОН і проводиться за місцезнаходженням технопарку або виконавця інвестиційного та інноваційного проекту.

3.4. Позаплановою перевіркою вважається перевірка, яка не передбачена в планах роботи МОН і проводиться за наявності хоча б однієї з таких обставин:

3.4.1. Виконавцем інвестиційного та інноваційного проекту не подано в установленій термін хоча б одного із звітних документів, передбачених цим Положенням: звіт виконавця, звіт про використання коштів, зарахованих на спеціальний рахунок виконавця, або науково-технічний звіт виконавця.

3.4.2. У разі неповноти відомостей або виявлення недостовірності даних, заявлених у відповідних звітних документах.

3.4.3. За клопотанням технопарку.

3.4.4. За рішенням Комісії з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів.

3.5. Календарний план планових перевірок МОН затверджується на один рік.

3.6. Про проведення перевірки виконавцю проекту сповіщається не пізніше ніж за 10 днів до дати початку перевірки. (Абзац перший пункту 3.6 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

У разі, якщо виконання проекту не розпочато на момент проведення перевірки, виконавець проекту повинен подати МОН лист-пояснення, у якому необхідно викласти причини затримки з початком виконання проекту, перелік заходів, що здійснювалися для початку виконання, та перспективи виконання проекту.

3.7. За тиждень до дати початку перевірки виконавець подає МОН звіт про хід виконання проекту, який перевірятиметься (Пункт 3.7 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005).

3.8. У звіті про хід виконання проекту повинно бути відображено:

3.8.1. Дата затвердження проекту і дата фактичного початку роботи за проектом.

3.8.2. Інформація про хід виконання календарного плану проекту.

3.8.3. Перелік науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які виконані та виконуються за проектом, з наведенням конкретних результатів таких робіт, обсяги та джерела їх фінансування. (Підпункт 3.8.3 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

3.8.4. Перелік робіт з розвитку, модернізації та реконструкції науково-технологічної та дослідно-промислової бази підприємства, що виконувались за проектом, обсяги та джерела їх фінансування. (Підпункт 3.8.4 із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

3.8.5. Обсяги випуску інноваційної продукції за проектом (окремо обсяги випуску дослідних партій та серійного виробництва).

3.8.6. Номенклатуру інноваційної продукції та її обсяги за роками. (Пункт 3.8 доповнено підпунктом 3.8.6 згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

3.8.7. Використання коштів спецрахунку з розподілом за статтями витрат та їх відповідність затвердженим кошторисам. (Пункт 3.8 доповнено підпунктом 3.8.7 згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

3.8.8. Перелік технічної та патентної документації на інноваційну продукцію, отриманої в результаті виконання проекту. (Пункт 3.8 доповнено підпунктом 3.8.8 згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

3.8.9. Матеріали, які підтверджують використання імпортованої продукції за проектом. (Пункт 3.8 доповнено підпунктом 3.8.9 згідно з Наказом МОН N 675 ([z1464-05](#)) від 24.11.2005)

3.9. У ході перевірки виконання проекту перевіряються:

3.9.1. Наявність і правильність оформлення теми (програми) договорів науково-технічних робіт та робіт, спрямованих на розвиток, модернізацію і реконструкцію науково-технологічної та дослідно-промислової бази, які фінансуються за рахунок коштів зі спеціального рахунку виконавця і централізованого спеціального рахунку технопарку.

3.9.2. Відповідність витрат зі спеціального рахунку виконавця та спеціального рахунку технопарку кошторисам тем (програм, договорів).

3.9.3. Наявність технічної (ТУ, регламенти тощо) і патентної документації на інноваційну продукцію та технологію її виготовлення.

3.9.4. Відповідність продукції, що випускається за проектом, переліку, передбаченому в проекті.

3.9.5. Відповідність використання імпортованої продукції за проектом затвердженому переліку.

3.9.6. Правильність ведення бухгалтерського та податкового обліку за проектом.

3.10. За результатами перевірки складається акт перевірки, у якому відображаються:

3.10.1. Відповідність діяльності за проектом викладеному в тексті проекту.

3.10.2. Хід виконання календарного плану проекту.

3.10.3. Основні результати науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт за проектом, обсяги та джерела їх фінансування.

3.10.4. Основні результати робіт з розвитку, реконструкції та модернізації науково-технологічної та дослідно-промислової бази, обсяги та джерела їх фінансування.

3.10.5. Основні виробничі показники із зазначенням характеру продукції (дослідна, дослідно-промислова, серійна) та її відповідності заявленій у проекті.

3.10.6. Висновок про правильність оформлення та витрачання коштів зі спеціальних рахунків виконавця проекту та технопарку із зазначенням обсягів та напрямів використання цих коштів.

3.10.7. Наявність технічної документації на інноваційну продукцію.

3.10.8. Висновок про правильність ведення бухгалтерського та податкового обліку за проектом.

3.11. Акт перевірки складається у двох примірниках: для МОН та для виконавця. Акт перевірки підписується уповноваженими представниками МОН, які брали участь у перевірці, або представниками інших органів виконавчої влади, якщо вони залучалися до перевірки.

З актом перевірки під розпис повинен бути ознайомлений керівник виконавця.

Якщо у проведенні перевірки брали участь уповноважені представники технопарку, акт перевірки складається у трьох примірниках: для технопарку, для виконавця, для МОН. При цьому акт перевірки також підписується представниками технопарку, які брали участь у перевірці.

3.12. Після підписання акта перевірки вповноваженими особами, визначеними пунктом 3.11 цього Положення, він підлягає затвердженню керівником МОН за поданням директора департаменту інноваційного розвитку МОН. Підпис керівника МОН засвідчується гербовою печаткою МОН.

3.13. **Якщо** під час проведення перевірки були виявлені суттєві порушення, матеріали перевірки передаються для подальшого розгляду в

Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів.

3.14. Технопарки та виконавці проекту під час проведення перевірок зобов'язані забезпечити представників МОН та інших органів виконавчої влади, залучених до перевірки, робочими місцями, оргтехнікою, а також надавати їм будь-яку інформацію та документи, необхідні для здійснення перевірки.

4. Перевірка технопарками виконання інноваційних проектів.

4.1. Технопарки здійснюють перевірку виконання інноваційних проектів згідно з річним планом, який погоджується з МОН; технопарк зобов'язаний погодити план з МОН до першого числа одинадцятого місяця року, що передує року здійснення перевірок.

4.2. Позапланова перевірка здійснюється технопарком у таких випадках:

4.2.1. У разі надходження від МОН аргументованої письмової вимоги про проведення позапланової перевірки у випадках, передбачених пунктами 3.4.1, 3.4.2, 3.4.4 цього Положення.

4.2.2. За рішенням науково-технічної ради технопарку.

4.3. При здійсненні технопарком планових і позапланових перевірок виконання інноваційних проектів має право брати участь уповноважений представник МОН.

4.4. Організація перевірки виконання проектів покладається на керівний орган технопарку. Для перевірки проектів за рішенням керівництва можуть бути залучені представники інших учасників технопарку, його дочірніх та спільних підприємств.

4.5. Для проведення перевірки виконання проектів утворюється комісія, склад якої затверджується керівником технопарку.

4.6. Повідомлення про перевірку виконання проекту і строки її проведення доводиться до керівництва виконавця проекту не пізніше ніж за місяць до дати початку перевірки.

4.7. За два тижні до дати початку перевірки виконавець проекту подає технопарку звіт про хід виконання проекту, складений відповідно до пункту 3.8 цього Положення.

4.8. **Якщо** виконання проекту не розпочато на момент проведення перевірки виконання, виконавець проекту повинен подати комісії лист-пояснення, у якому необхідно викласти причини затримки з початком виконання проекту, перелік заходів, що здійснювалися для початку виконання, та перспективи виконання проекту.

4.9. При здійсненні перевірки виконання інноваційних проектів, а також при складанні актів перевірки технопарку повинні керуватися вимогами пунктів 3.9 та 3.10 цього Положення.

4.10. Акт перевірки складається у двох примірниках: для технопарку та для виконавця. Акт перевірки підписується представниками технопарку, які брали участь у перевірці. З актом перевірки під розпис повинен бути ознайомлений керівник виконавця.

4.11. Матеріали перевірки (копія звіту виконавця, копія акта та інші матеріали), а також інші висновки технопарк повинен надіслати МОН протягом тижня після дати закінчення перевірки.

4.12. **Якщо у** проведенні перевірки брали участь уповноважені представники МОН, акт перевірки складається у трьох примірниках: для технопарку, для виконавця та для МОН. При цьому акт перевірки підписується також представниками МОН, які брали участь у перевірці, та затверджується керівником МОН за поданням директора департаменту інноваційного розвитку МОН. Підпис керівника МОН засвідчується гербовою печаткою МОН.

4.13. Результати перевірки виконання проектів розглядаються науково-технічною радою.

4.14. **Якщо** під час проведення перевірки були виявлені суттєві порушення, матеріали перевірки МОН або технопарк передає для подальшого розгляду в Комісію з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів.

5. Порядок, форми та терміни надання річних науково-технічних звітів технопарків та виконавців проектів

(Назва розділу 5 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 837 ([z1450-04](#)) від 01.11.2004) 5.1. По завершенні календарного року виконавці готують річні науково-технічні звіти (далі – звіти).

5.2. Основна мета підготовки звітів – надання інформації про хід виконання науково-технічних та виробничих робіт за інвестиційними та інноваційними проектами.

5.3. Звіти виконавці подають технопаркам та МОН не пізніше 10-го березня року, що настає за звітним періодом. (Пункт 5.3 розділу 5 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 837 ([z1450-04](#)) від 01.11.2004)

5.4. Звіт повинен відображати:

- перелік науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, які виконувались за проектом протягом звітного періоду, з наведенням ступеня завершеності робіт (у процесі) та конкретних результатів;
- перелік робіт з розвитку, модернізації та реконструкції науково-технологічної та дослідно-промислової бази, що виконувалися за проектом;
- перелік інноваційної продукції, яка випускалася за проектом. Окремо вказується продукція, випуск якої розпочато протягом звітного періоду;
- обсяги випуску інноваційної продукції у кількісному вимірі (окремо обсяги випуску дослідних партій та серійного виробництва);
- перелік технічної та технологічної документації (технічні умови, регламенти, методики тощо), розробленої в рамках проекту за звітний період;
- наукові, наукові-технічні публікації, виконані в рамках проекту, одержані патенти на інноваційну продукцію, технології тощо.

Додатково до науково-технічного звіту виконавці заповнюють таблицю «Упровадження нових прогресивних технологічних процесів, нових видів продукції, придбання нових технологій, патентів та ліцензій виконавцем проекту». Форма таблиці передбачена додатком 6. (Пункт 5.4 розділу 5

доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 837 ([z1450-04](#)) від 01.11.2004)

5.5. Звіт виконавці готують у **трьох** примірниках: для МОН, для технопарку, для виконавців.

5.6. Звіт повинен бути підписаний керівником виконавця. Підпис керівника засвідчується печаткою виконавця.

5.7. На підставі поданої виконавцями інформації, передбаченої у додатку 6, технопарк готує узагальнену таблицю технопарку щодо впровадження нових прогресивних технологічних процесів, нових видів продукції, придбання нових технологій, патентів та ліцензій за формою, передбаченою додатком 7 (далі – узагальнена таблиця). (Розділ 5 доповнено пунктом 5.7 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 837 ([z1450-04](#)) від 01.11.2004)

5.8. Узагальнена таблиця повинна бути підписана керівником технопарку. Підпис керівника технопарку засвідчується печаткою технопарку. Узагальнена таблиця складається технопарком у двох примірниках: для МОН України та для технопарку. (Розділ 5 доповнено пунктом 5.8 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 837 ([z1450-04](#)) від 01.11.2004)

5.9. Узагальнену таблицю технопарку подають МОН України не пізніше 15-го березня року, що настає за звітним періодом. (Розділ 5 доповнено пунктом 5.9 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 837 ([z1450-04](#)) від 01.11.2004)

Директор департаменту інноваційного розвитку М. Гончаренко

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

„ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗМІСТУ ОСВІТИ»

Н А К А З

04.11. 2011 року № 327

**Про проведення Всеукраїнського огляду-конкурсу за темою:
«Популярні енциклопедії робітничих професій в регіонах України»**

На виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, з метою підвищення якості профорієнтаційної роботи серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів, створення умов для свідомого вибору конкретної робітничої професії, підняття престижу суспільно значимих робітничих професій.

НАКАЗУЮ:

1. Провести Всеукраїнський огляд-конкурс за темою: „Популярні енциклопедії робітничих професій в регіонах України ” (далі – Конкурс) з 1 листопада 2011 р. до 1 серпня 2012 р.

2. Затвердити умови проведення Конкурсу (додаток 1) та склад оргкомітету і журі (додаток 2).

3. Навчально(науково)-методичним центрам (кабінетам) професійно-технічної освіти в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та м. Севастополі у співпраці з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки, молоді та спорту в областях, м. Києві та м. Севастополі забезпечити надходження конкурсних матеріалів до журі Всеукраїнського Конкурсу до 1 червня 2012 р.

4. Відділенню науково-методичного забезпечення змісту професійно-технічної освіти (Паржницький В. В.):

4.1. **Забезпечити** організаційно-інформаційний та науково-методичний супровід проведення Конкурсу.

4.2. **Підвести** підсумки Конкурсу до 1 серпня 2012 р.

4.3. **Опублікувати** матеріали Конкурсу у фахових та періодичних виданнях.

5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника директора Терещука Б. М.

Директор О. А. Удод

Начальник відділення науково-методичного забезпечення змісту

професійно-технічної освіти Паржницький В. В.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

Н А К А З

м. Київ

11.11.2011

№ 1292

Про організацію Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів з робітничих професій у 2011/2012 навчальному році

Відповідно до Указу Президента України від 18 вересня 2004 року № 1102 „Про додаткові заходи щодо вдосконалення професійно-технічної освіти в Україні”, Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.08.1998 № 305, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.09.1998 за № 598/3038,

НАКАЗУЮ:

1. Провести у 2011/2012 навчальному році Всеукраїнські конкурси фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів (далі – Всеукраїнські конкурси фахової майстерності) з робітничих професій:

- продавець продовольчих товарів – на базі Державного професійно-технічного навчального закладу „Центр професійно-технічної освіти № 4 м. Харкова” (27 лютого – 2 березня 2012 р.);
- агент з організації туризму – на базі Івано-Франківського вищого професійного училища готельного сервісу і туризму (12–16 березня 2012 р.);

- слюсар з ремонту автомобілів – на базі Чернівецького професійного машинобудівного ліцею (19–23 березня 2012 р.);
- пекар – на базі Головинського вищого професійного училища нерудних технологій Житомирської області (26–30 березня 2012 р.);
- монтажник гіпсокартонних конструкцій – на базі Вищого професійного училища № 1, м. Рівне (23–27 квітня 2012 р.).

2. Управлінням освіти і науки Житомирської (Пастовенський О. В.), Івано-Франківської (Болюк З. А.), Рівненської (Ветров І. В.), Харківської (Шаповал Р. В.), Чернівецької (Бауер М. Й.) обласних державних адміністрацій та керівникам навчальних закладів, на базі яких проводитимуться Всеукраїнські конкурси фахової майстерності з професій, визначених у пункті 1 цього наказу (Кузнєцов В. М., Кузнєцова В. І., Максимчук В. В., Марчук М. В., Стрижеус І. В.), забезпечити належну організацію їх проведення.

3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій спільно з обласними навчально (науково)-методичними центрами (кабінетами) професійно-технічної освіти за 10 календарних днів до початку проведення Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності з відповідної професії подати заявки на участь у конкурсі до відділення науково-методичного забезпечення змісту професійно-технічної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

4. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.):

4.1. Забезпечити науково-методичний супровід Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності;

4.2. Затвердити до 15 грудня 2011 року персональний склад експертів-консультантів Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності.

5. Департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В. В.) спільно з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.) підготувати та затвердити:

5.1. Персональний склад організаційних комітетів та журі всеукраїнських конкурсів фахової майстерності;

5.2. Кошториси на проведення всеукраїнських конкурсів фахової майстерності;

5.3. Умови проведення всеукраїнських конкурсів фахової майстерності.

6. Департаменту економіки та фінансування (Даниленко С. В.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.) забезпечити фінансування заходів, пов'язаних із проведенням Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності, відповідно до затверджених кошторисів.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр Д. В. Табачник

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

Н А К А З

м. Київ

02.08. 2012

№ 881

Про проведення Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти з професії «Кравець» у 2012/2013 навчальному році

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.05.2005 № 316 «Про затвердження Положення про Всеукраїнський конкурс професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти», зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 04.07.2005 за

№ 708/10988, з метою підвищення професійної майстерності майстрів виробничого навчання, популяризації фахових здобутків, кращого виробничого досвіду

НАКАЗУЮ:

1. Провести у 2012/2013 навчальному році Всеукраїнський конкурс професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти з професії «Кравець» (далі – Конкурс) в три етапи:

перший – училищний – до 28 вересня 2012 р.;

другий – (регіональний) Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські – до 26 жовтня 2012 р.;

третій – Всеукраїнський – з 12 по 16 листопада 2012 р.

2. Затвердити Умови, порядок проведення та критерії оцінювання Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності серед майстрів виробничого навчання системи професійно-технічної освіти з професії «Кравець», що додаються.

3. Утворити:

3.1. Оргкомітет Конкурсу у складі згідно з додатком 1.

3.2. Журі Конкурсу у складі згідно з додатком 2.

4. Провести третій Всеукраїнський етап Конкурсу на базі державного професійно-технічного навчального закладу «Міжрегіональний центр професійно-технічної освіти художнього моделювання і дизайну м. Львова».

5. Головному управлінню освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації та державному професійно-технічному навчальному закладу «Міжрегіональний центр професійно-технічної освіти художнього моделювання і дизайну м. Львова», на базі якого проводитиметься Конкурс (Даць Я. Д.), забезпечити належну організацію його проведення.

6. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій спільно з обласними навчально (науково)-методичними центрами (кабінетами) професійно-технічної освіти провести перший та другий етапи Конкурсу у строки, визначені пунктом 1 цього наказу,

та за 10 календарних днів до початку третього етапу подати заявки на участь до відділення науково-методичного забезпечення змісту професійно-технічної освіти Інституту інноваційних технологій і змісту освіти.

7. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.) забезпечити науково-методичний супровід Конкурсу.

8. Головному управлінню освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації спільно з навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Львівській області забезпечити проведення Конкурсу і фінансування заходів, пов'язаних з його проведенням за рахунок спонсорів та інших надходжень, не заборонених законодавством.

9. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр Д. В. Табачник

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

Н А К А З

м. Київ

03.08. 2012

№ 889

Про проведення конкурсу на кращу організацію методичної роботи серед навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та м. Севастополі у 2012 році.

Відповідно до Положення про конкурс на кращу організацію методичної роботи серед навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та м. Севастополі, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12 грудня 2005 р. № 712, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28

грудня 2005 р. за № 1579/11859, з метою удосконалення форм методичної роботи з педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів, вивчення та поширення кращого досвіду роботи, активізації діяльності навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та м. Севастополі

НАКАЗУЮ:

1. Провести конкурс на кращу організацію методичної роботи серед навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти в Автономній Республіці Крим, областях, м. Києві та м. Севастополі (далі – Конкурс) з 6 серпня 2012 р. по 14 грудня 2012 р. за такими етапами:

- перший етап – підготовчий – з 6 серпня по 16 листопада 2012 р.;
- другий етап – відбірковий – з 19 листопада по 30 листопада 2012 р.;
- третій етап – експертний – з 3 грудня по 7 грудня 2012 р.;
- четвертий етап – підсумковий – з 10 грудня по 14 грудня 2012 р.

2. Конкурс провести у таких номінаціях:

- методичне забезпечення розроблення та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти;
- методичне забезпечення професійної підготовки;
- методичне забезпечення загальноосвітньої підготовки;
- методичне забезпечення виховної роботи та соціального захисту;
- організаційно-методичне забезпечення обласних масових заходів;
- впровадження в навчальний процес інноваційних педагогічних та виробничих технологій;
- науково-методичне супроводження комп'ютеризації та інформатизації навчально-виховного процесу;
- інформаційно-видавнича діяльність.

3. Затвердити, як такі, що додаються:

- **вимоги** до конкурсних матеріалів та критерії їх оцінювання;
- склад організаційного комітету Конкурсу;
- склад журі Конкурсу.

4. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити організацію та проведення першого (підготовчого) етапу Конкурсу.

5. Департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В. В.) спільно з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.) забезпечити організацію та проведення другого (відбіркового), третього (експертного) та четвертого (підсумкового) етапів Конкурсу.

6. Підготовка та проведення Конкурсу не потребує державного фінансування та може здійснюватися за рахунок інших джерел фінансування, не заборонених законодавством України.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Жебровського **Б. М.**

Міністр Д. В. Табачник

РОЗДІЛ II. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Суспільство покладає на освітян велику місію – формування гармонійної особистості. Сьогодні метою навчання стає її всебічний розвиток як рівновеликої цінності. Як ніколи раніше, набирає актуальності завдання оновлення змісту професійно-технічної освіти. А це неможливо без розвитку інноваційної освітньої діяльності.

Якщо новація – це потенційно можлива зміна, то інновація – це зміна реалізована.

Професійно-технічна освіта України має потужний інтелектуальний, розумовий, творчий потенціал та відповідний досвід у системі підготовки кваліфікованих робітничих кадрів. Шлях становлення кваліфікованого фахівця є довготривалим і потребує постійного оновлення як теоретичних знань, так і практичних професійних навичок.

В автономному режимі, у закритому педагогічному та виробничому середовищі осучаснення змісту професійно-технічної освіти, впровадження інноваційних технологій професійного навчання та виробництва здійснити важко, але у співпраці з роботодавцем, бізнесом – це реальна справа.

Інноваційна діяльність передбачає реалізацію творчого потенціалу педагога і стосується не лише поширення новизни, а й зміни у способі мислення, діяльності особистості. Для викладача інноваційним є формування активної, ініціативної позиції учнів, для керівника навчального закладу – розвиток інтелектуальних можливостей кожного працівника.

Всеукраїнська естафета інноваційних проектів у системі професійно-технічної освіти яскраво продемонструвала творчі здобутки педагогічних колективів, окреслила якісно новий рівень професійної підготовки та майстерності, визначила нові орієнтири для інноваційного розвитку професійно-технічної освіти. Як відомо, від рівня якості людських ресурсів залежить ефективність розвитку країни.

АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ

Мережа професійно-технічних навчальних закладів, які входять у сферу управління Міністерства освіти і науки АРК налічує сьогодні 29 навчальних закладів у тому числі: 11 вищих професійних училищ; 7 – професійних ліцеїв і 11 професійно-технічних училищ, у яких здійснюється підготовки за 100 професіями для 6 галузей економіки (промисловість, торгівля і громадське харчування, будівництво, сфера послуг, агропромисловий комплекс, транспорт і зв'язок житлово-комунальне господарство).

Вагомим показником росту якості професійно-технічної підготовки є результати участі педагогічних колективів ПТО Криму у Всеукраїнських конкурсах професійної майстерності.

Спочатку 2000 року учні Сімферопольського ВПУ будівничих і комп'ютерних технологій займали призові місця в конкурсі з професії «Оператор ЕВМ», учні ВПУ сфери обслуговування і будівництва у конкурсі з професії «Перукар», Сімферопольського ВПУ електронного і промислового обладнання з професії «Електрогазозварник», Феодосійського професійно-технічного училища з професії «Штукатур».

Участь команди Сімферопольського ВПУ сервісу і дизайну у конкурсах «Фесрія краси» і «Печерські каштани» у 2003 році принесла конкурсантам перемогу в окремих номінаціях.

Співпраця з німецькою фірмою «Хенкель-Баутехнік», «КНАУФ» **дала змогу** на базі училищ з підготовки кваліфікованих робітників будівничої галузі відкрити регіональні навчально-практичні центри з використання нових лицювальних технологій.

На їх базі проводяться семінари-тренінги для майстрів виробничого навчання училищ будівничого профілю. В плані роботи закладів системи ПТО Криму **передбачено щорічне** проведення конкурсів професійної майстерності педагогів професійної майстерності. У таких конкурсах **бере** участь найбільш творча частина педагогічних працівників.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Автономної Республіки Крим

Створення інформаційно-консультативного бібліотечного центру (віртуального і реального) з ресторанного сервісу та туризму і його впровадження в педагогічний процес. *Автори:* Пальчук М. І., Ядрова Г. В., Дудченко С. В., Коваленко В. Б., Велика П. Ю. (Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму). **Педагогічні основи розвитку професійної майстерності в педагогів професійно-технічних навчальних закладів.** *Автори:* Аблаева Л. Э., Айваз В. Б., Алексеева Н. А., Бессонова Л. П., Гросс В. С., Каркина О. И., Киселев В. П., Киселева Т. И., Курташ И. В., Мацькова Е. С., Олейник Г. Д., Ревченкова С. Е., Сорокина Н. В. (Сімферопольське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму).

Навчально-контролюючий комплекс Test Reader 4.1 *Автор:* Карасіков В. В. (Сімферопольське вище професійне училище електронного та промислового устаткування). **Соціальне партнерство в діяльності ПТНЗ.** *Автор:* Білокінь В. Я. (Ялтинське вище професійне училище будівельних і харчових технологій). **Застосування полієкранної технології навчання в системі професійно-технічної освіти України.** *Автори:* Вітренко М. П. (Євпаторійське професійно-технічне будівельне училище), Захарова О. Г., Саулов О. М. (науково-навчальний центр «ІНТОКС»). **Менеджмент засобів засвоєння навчального матеріалу як вид додаткових робіт для учнів професійно-технічних** *Автор:* Шеїна Л. О. (Євпаторійське професійно-технічне будівельне училище). **Створення і використання електронних програмно-педагогічних засобів навчання в навчально-виробничому процесі.** *Автори:* Синяшина Н. І., Криворучко О. М., Чевела О. А., Коваленко І. Г. (Алуштинський професійний ліцей). **Створення і використання електронних програмно-педагогічних засобів навчання в навчально-**

виробничому процесі з професій «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)», «Оператор комп'ютерного набору». *Автор:* Долманова С. В., (Керченське вище професійне училищу сфери побутових послуг Автономної Республіки Крим). **Особистісно-орієнтований підхід в управлінні і організації навчально-виховного процесу.** *Автори:* Лавров А. І., Гудій В. І., Наседкін М. М., Шарифуліна Т. Д., Лаврова Л. О., Іванова В. Б., Яллаєва Г. В., Губанова Н. Н., Степанова І. В., Тимошенко Л. І., Башкатова Л. М. – викладачі (Сімферопольський професійний будівельний ліцей). **Створення та використання відеоматеріалів на уроках з предмету «Правила дорожнього руху».** *Автор:* Скворцов М. І., (Красногвардійське професійно-технічне училище агропромислового комплексу). **Впровадження сучасних виробничих технологій в навчально-виробничий процес через навчально-практичний Центр «МАРТ».** *Автори:* Щербаківа А. М., Адамова А. М., Рожнова Г. Є., Бородіна К. Є., Омельченко Г. Л., Котляревська Н. В., Іванова О. Ю., Ліщенко М. О., Герасимова В. І., Красовська Н. І. (КРПТНЗ «СВПУ сервісу та дизайну»)

Використання комп'ютерних технологій на уроках предметів загальноосвітнього циклу та спеціальної технології. *Автори:* Алєйнікова З. В, Дервішева Г. Л., Томалак М. Г., Петровська О. В., Гуторова О. П., Поташова С.В., Кузьменко Г.М. (Сімферопольське вище професійне училище будівництва та комп'ютерних технологій). **Креативні технології навчання з професії «Перукар».** *Автори:* Лотарева С. Є., Буєва Ф. Х. (Сімферопольське вище професійне училище сфери обслуговування і будівництва). **Створення та використання електронних підручників на уроках інформатики, спецпредметах та уроках виробничого навчання за професіями «Секретар керівника (організації, підприємства, установи)» та «Оператор комп'ютерного набору».** *Автор:* Долманова С. В. (Керченське вище професійне училище сфери побутових послуг АРК). **Контроль роботи судових енергетических установок».** *Автори:* Абрашин Е. К., Пряхо Р. Ф. , Меньшикова Л. И. , Новак В. М., Бистрова Л. Л. (Керченське вище морське

професійне училище АРК). **Впровадження сучасних виробничих технологій в навчально-виробничий процес через навчально-практичний Центр «МАРТ».** *Автори:* Щербакова А. М., Адамова А. М., Рожнова Г. Є., Бородіна К. Є., Омельченко Г. Л., Котляревська Н. В., Іванова О. Ю., Ліщенко М. О., Герасимова В. І.; Красовська Н. І. (КРПТНЗ «СВПУ сервісу та дизайну»)

ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ

Основні напрями інноваційної діяльності ПТО Вінницької області можна охарактеризувати **таким** чином: розроблення та впровадження в практику роботи педагогічних колективів ПТНЗ навчально-методичного забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників за методом проектів; Intel-технології; ДС ПТО. Цьому сприяють ділова активність педагогічних працівників; участь ПТНЗ у міжнародних **проектах** активне використання електронних засобів навчання.

В регіоні впроваджено нові державні стандарти професійно-технічної освіти. Відповідно до потреб ринку праці, введено нові та прикорочено підготовку з ряду професій. Державними закладами професійно-технічної освіти на даний час проводиться підготовка із 145 (у 2006 році – із 107) професій. Підготовка за державними стандартами проводиться з усіх професій, які затверджені Міністерством освіти і науки.

Розроблено проекти нових державних стандартів професійно технічної освіти з 9 робітничих професій. Проводиться робота з апробації проектів державних стандартів з 29 робітничих професій в ПТНЗ області.

Актуальним є створення у навчальних закладах профтехосвіти профорієнтаційних порталів, що суттєво впливає на рівень профорієнтаційної роботи з учнями загальноосвітніх шкіл та підвищення престижності.

Міжнародне співробітництво навчальних закладів профтехосвіти Вінниччини протягом останніх років стало реальною складовою навчально-виховного процесу, кроком до входження України у європейський простір.

Щорічно організовуються курси підвищення кваліфікації для педагогічних працівників різних категорій (близько 400 чол. у рік) та навчання

майстрів виробничого навчання, для опанування новітніх технологій виробництва на базі НПЦ України.

Підготовлено та проведено курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ за програмою Intel® «Навчання для майбутнього». Всього 58 тренінгів, на яких підготовлено 872 педагогічних працівника.

Учасниками програми «Intel® Навчання для майбутнього» завжди діляться досвідом і використовують кращі ідеї один одного у своєму викладанні. Створено ресурс «Створення ефективних проектів» включає приклади навчальних планів, які допоможуть інтегрувати комп'ютерні технології до викладання з використанням навчальних проектів, що реалізуються в класі. Програма підтримує розробку навчальних проектів, які відповідають державним освітнім стандартам та сприяють розвитку в учнів навичок професійного мислення, готовності до професійного самовдосконалення та самореалізації.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Вінницької області

Розробка електронних навчально-методичних комплексів та посібників для учнів, адаптованих під конкретну робітничу професію. Автор: Міськова М. Г. (Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту Вінницької області). **Впровадження інноваційних технологій, зокрема «Intel.Навчання для майбутнього»** Автори: Савчук Т. П., Савчук Т. М., Прокопчук В. В., Білоус В. В., Осипчук Л. М. (Козятинське міжрегіональне вище професійне училище залізничного транспорту Вінницької області). **Впровадження інноваційних технологій, зокрема «Intel®. Навчання для майбутнього».** Автори: Грищенко Л. Ю., Масліч С. В. (Вінницьке вище професійне училище сфери послуг). **Впровадження та розробка Державних стандартів професійно-технічної освіти.** Автори: Ремез М. В., Кушпіль А. В., Пржевальський О. Е. (Козятинського міжрегіонального вищого професійного училища залізничного транспорту Вінницької області). **Розробка учнівських зошитів.** Автори: **Базиліук Н. В., Яницька М.**

(Браїлівський професійний ліцей Вінницької області). **Впровадження інноваційних технологій, зокрема «Фізичний марафон»** *Автори:* Чорній О. С., Чорній П. І., Базилук Н. В. (Браїлівський професійний ліцей Вінницької області). **Розробка, апробація й упровадження державних стандартів ПТО»** *Автори:* Жиліна Л. В., Коломійчук Л. О., Уманець В. О., Шевченко Л. С., Бойко Т. П., Кадімія М. Ю., Кобися А. П. (Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище). **Розробка та впровадження інноваційних технологій навчання.** *Автори:* Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. (Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище). **Використання інтерактивних технологій в навчальному процесі ПТНЗ.** *Автори:* Бойко Т. П., Капітанчук В. О., Кобися А. П., Кобися В. М., Тозюк С. Ю. (Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище). **Розробка й упровадження модульного навчання для професійного навчання безробітних.** *Автори:* Пахолук О. М., Іваніщева О. А. (Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище). **Розробка та використання у навчальному процесі дистанційних курсів.** *Автори:* Жиліна Л. В., Шевченко Л. С. (Вінницьке міжрегіональне вище професійне училище). **Національне виховання на уроках професійно-теоретичного циклу та виробничого навчання.** *Автори:* Юхименко Т. Г., Коломієць Т. М. (Професійного ліцею сфери послуг м. Хмільник Вінницької області). **Учнівське самоврядування – шлях до самореалізації особистості.** *Автори:* Гордійчук П. Ф., Погрібна Т. О., Псялига М. П. (Теплицький професійний аграрний ліцей Вінницької області). **Робочий лист учня, як складова частина ІТК при проведенні ЛПЗ з організації та технології механізованих робіт.** *Автори:* Хоменко А. А., Семко О. М. (Вище професійне училище № 42 Вінницької області). **Впровадження в ПТНЗ проекту Європейського фонду освіти «Підприємництво в освіті та навчанні.** *Автори:* Чернобаєв М. І., Бондарчук Л. С., Романенко В. В., Балюк Д. А. (Вінницьке вище художнє професійно-технічне училище № 5).

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ

У вирішенні завдань, які стоять перед економікою регіону, важлива роль належить професійно-технічній освіті, яка покликана формувати і відтворювати потенціал кваліфікованих робітників у різних галузях економіки.

У 16-ти районах та містах обласного підпорядкування функціонує 19 професійно-технічних навчальних закладів державної форми власності. З них 6 – вищі професійні училища, Луцький центр професійно-технічної освіти, 6 професійних ліцеїв, 4 професійно-технічних училища та 2 навчальні заклади закритого типу.

Крім того, професійну освіту надають 3 навчальні заклади, які впродовж останніх років стали структурними підрозділами ВНЗ та 52 ПТНЗ I атестаційного рівня різних форм власності та підпорядкування.

В цілому у ПТНЗ державної форми власності професійну освіту із 106 професій щорічно здобувають понад 8 тис. кваліфікованих робітників, з них понад 4 тис. осіб – за державним замовленням (до речі, державне замовлення на підготовку робітничих кадрів протягом останніх років виконується). 65 % учнів здобувають 2 і більше професій, що значно підвищує їх мобільність на ринку праці, 51 % поряд з професією отримують повну загальну середню освіту.

Удосконалюється ступенева підготовка фахівців. Освітньо-кваліфікаційний рівень «молодшого спеціаліста» за 12 спеціальностями щорічно отримують 200 і більше випускників вищих професійних училищ.

У межах 80 % випускників ПТНЗ працевлаштовуються на підприємствах області за здобутими професіями. Близько 400 осіб продовжують навчання у ВНЗ I-IV рівнів акредитації.

Професійно-технічна освіта Волині спрямовує свою діяльність на підготовку фахівців в умовах розвитку інноваційних виробничих технологій, на розширення переліку професій відповідно до вимог Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року. Сьогодні ліцензуються професії, які є дефіцитними на ринку праці регіону, зокрема, машиніст крана автомобільного, слюсар – ремонтник, електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах, верстатник деревообробних верстатів, монтажник гіпсокартонних

конструкцій, кранівник тощо. Проліцензовані нові спеціальності – «Технологія деревообробки», «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв».

Якість професійної освіти тісно взаємопов'язана із модернізацією змісту професійно-технічної освіти. У навчальний процес ПТНЗ області впроваджуються інноваційні виробничі технології.

Активізована робота з оновлення змісту, форм і методів навчання. У поточному навчальному році здійснюється провадження державних стандартів ПТО із 24-х професій, з них 9 – інтегрованих. За новими стандартами ПТО навчаються 3,6 тис. учнів (38 %). На базі 8 ПТНЗ області проходить апробація 11 проектів державних стандартів ПТО.

Важливою складовою динамічного розвитку сучасних освітніх послуг є інформатизація, яка в першу чергу забезпечує учневі доступ до якісної освіти. Заслужують на увагу певні напрацювання в оволодінні педпрацівниками методикою використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Використання сьогодні найсучасніших комп'ютерних систем, високих телекомунікаційних технологій не в змозі витіснити або замінити педагога, рівень вимогливості до якого як і раніше залишається бути високим. У системі професійно-технічної освіти області із 1157 педагогічних працівників чотири «Заслужені працівники освіти України», 103 – «Відмінники освіти України», 64 % викладачів є спеціалістами вищої та першої категорії, 31-му (7 %) із них присвоєно педагогічне звання «викладач-методист», 69-ти (16,2 %) – «старший викладач», 59-ти (12,1 %) майстрам виробничого навчання присвоєно звання «майстер виробничого навчання I та II категорії». Кожен другий майстер виробничого навчання має робітничу кваліфікацію з двох і більше професій. У цілому забезпеченість педагогічними працівниками становить 98,7 %. Сьогодні комфортно відчуває себе лише той педагог, який використовує у навчальному процесі інноваційні технології навчання.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи

професійно-технічної освіти Волинської області

Інтеграція навчального закладу у Європейський простір. *Автори:* Корчук Ігор Васильович, директор технікуму; Молчанова М. А., Сімошук В. М., Загоровська Н. Л., Голуб А. В., Гудзь Ю. Ф., Ройко О. О. (Волинський технікум Національного Університету харчових технологій). **Підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників для будівельної галузі на основі впровадження в навчальний процес інноваційних виробничих технологій.** *Автор:* Собуцький Р. С. **Організаційно-методичне забезпечення впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес.** *Автори:* викладачі (Володимир-Волинське ВПУ). **Підготовка робітників у ВПУ в аспекті соціального партнерства.** *Автори:* Приступа В. І., Курилович Л. Є., Селецька Н. М. (Нововолинське вище професійне училище Волинської області).

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

В структурі професійно-технічної освіти області діє 290 суб'єктів різних форм власності і підпорядкування (у 2003 році – 266), в тому числі 67 (2003 рік – 65) професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, в яких навчається **близько** 36 тис. учнів та слухачів за 283 професіями (у 2003 році – 248).

В мережі ПТНЗ, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, функціонують: **5** центрів професійно-технічної освіти; 6 вищих професійних училищ; 16 професійних ліцеїв; 35 професійно-технічних училищ; 5 навчальних центрів при установах виконання покарань.

Мережа закладів профтехосвіти щороку змінюється у відповідності до змін на ринку праці та потреб населення в отриманні робітничих професій.

Важливим фактором у підвищенні якості освіти є впровадження в навчальний процес сучасних виробничих, інформаційних технологій. У цьому в області створено чотири регіональні навчально-практичні центри з вивчення сучасних будівельних технологій та матеріалів відомих Європейських виробників – фірм «Хенкель Баутехнік (Україна)» та «Кнауф» (Німеччина).

Навчально-методичним центром профтехосвіти у Дніпропетровській області розроблено і впроваджено в роботу профтехучилищ 5 комп'ютерних програм «Облік документів», «Облік учнів пільгової категорії», «Аналіз знову прийнятого контингенту», «Атестація педагогічних працівників», «Учні з багатодітних сімей», які успішно пройшли апробацію в ПТНЗ області.

ВПУ–17 та Дніпропетровський центр ПТО з поліграфії та інформаційних технологій стали пілотними навчальними закладами з апробації експериментальних кабінетів фізики та математики.

Для ефективного впровадження нових державних стандартів необхідно не лише нове обладнання, технології, а і нові підручники. З 20-ти підручників для ПТНЗ, які видані МОН України 2006 року, 2 підручники мають Авторство педагогів Дніпропетровщини – це Рєвнівцев Микола Петрович (ПТУ–11 м. Дніпропетровськ) та Довгань Василь Прокопович (ПТУ–72 с. Попасне Новомосковський р-н).

Профтехосвіта Дніпропетровщини з 2005 року стала учасником 2-х міжнародних проектів. Це Україно-Канадська програма «Децентралізація професійного навчання в Україні» та міжнародний проект за програмою ТАСІС «Удосконалення регіональної системи управління профтехосвітою в Україні», в яких задіяно 7 ПТНЗ області.

Педагогічні колективи ПТНЗ області завжди у творчому пошуку, працюють у напрямку впровадження в навчальний процес сучасних виробничих і педагогічних технологій та поліпшення якості професійної підготовки.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Дніпропетровської області

Моделювання інноваційної діяльності навчального закладу на основі програми соціального партнерства, як підсистеми управління якістю освіти. Автор: Макаров В. А. (Дніпропетровський центр ПТО з поліграфії та інформаційних технологій). **Проектно-модульне навчання за програмою «Intel®. Навчання для майбутнього». Автори:** члени методичної ради

(Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти з поліграфії та інформаційних технологій). **Система упровадження інформаційних технологій у навчальний процес.** *Автори:* Гончарова І. П., Левченко Н. О. (Дніпропетровський центр ПТО з поліграфії та інформаційних технологій).

Використання Інтернет ресурсу у навчанні. *Автори:* Юдакова М. В., Рибкіна Г. С. (Дніпропетровський центр ПТО з поліграфії та інформаційних технологій).

Організаційно-педагогічні засади діяльності багатопрофільного навчально-виробничого комплексу з підготовки фахівців для підприємств малого та середнього бізнесу. *Автори:* Леонід Г. С., Віктор М. К. (Дніпропетровський навчально-виробничий центр № 2).

Центр сучасних будівельних технологій. *Автори:* Кривозуб В. М, Іволжатова Н. С, Гуріна Т. К. (Дніпропетровський навчально-виробничий центр № 2).

Впровадження інтерактивних методів навчання і рейтингової системи оцінювання знань учнів. *Автор:* Гришаєва О. В. (Дніпропетровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів туристичного сервісу).

Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес. *Автори:* Скибіда Т. В. (Дніпропетровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів туристичного сервісу).

Віртуальний методичний кабінет. *Автори:* Гришаєва О. В. (Дніпропетровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів туристичного сервісу).

Впровадження в навчальний процес нових будівельних технологій на базі Регіонального навчально-практичного будівельного центру “Хенкель-Баутехнік (Україна). *Автори:*

Яблонська В. М. (Дніпропетровське ВПУ будівництва). **Дослідження проблеми інтолерантних взаємовідносин педагогів та учнів в професійно-технічному навчальному закладі та проведення корекційної роботи в педагогічному колективі з метою ефективного впровадження в навчальний процес інноваційних технологій особистісного навчання.** *Автор:* Торговицька Е. М. (ПТО № 15 м. Дніпродзержинська).

Створення навчально-практичних будівельних центрів «Кнауф» та «Хенкель-Баутехнік (Україна)». *Автори:* Богданович В. М., Кожушко О. В. (ПТО № 24

м. Дніпродзержинська). **Система упровадження інформаційних технологій в процес підготовки сучасних фахівців.** *Автори:* Проскур В. О., Алексеева Н. В., Кутник О. Є. (ПТО № 24 м. Дніпродзержинська). **Проектно-модульне навчання за програмою «Intel®. Навчання для майбутнього».** *Автори:* Проскур В. О., Негой Л. Л. (ПТО № 24 м. Дніпродзержинська). **Електронний навчально-методичний посібник з предмета «Сільськогосподарські машини».** Розділ «Зернозбиральні комбайни». *Автори:* Довженко В. Д., Рябоволенко А. М. (Професійно-технічного училища № 78 Дніпропетровської області). **Створення мультимедійних навчальних засобів на допомогу викладачам.** *Автори:* Вайло Ю. В., Бидзан В. Г. (Перещепинського професійного ліцею Дніпропетровської області). **Соціальне партнерство.** *Автори:* Сапіга В. О., Зозуля Н. В. (Криворізький міський методичний центр ПТО). **Від науки – до практики, від практики – до виробництва.** *Автори:* Зозуля Н. В., Грищук Т. С. (Криворізький міський методичний центр ПТО). **Модель інформаційно-наукового центру інноваційного типу в закладі ступеневої професійної освіти.** *Автори:* Балакін В. Г., Гладир В. Г., Ліляков В. О., Маслов П. В. (Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців). **Модернізація засобів навчання шляхом застосування електронних посібників.** *Автори:* Булгакова Г. П., Князева Т. І. (Криворізький професійний транспортно-металургійний ліцей Дніпропетровської області). **Соціально-економічний проект розвитку училища.** *Автор:* Федоренко Т. А. (Криворізьке ПТУ № 14 Дніпропетровської області)

ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

Район виготовляє п'яту частину всього валового продукту України і посідає ведучі місця по виробництву основних видів промислової і сільськогосподарської продукції. У зовнішньоторговому обороті область займає третє місце в Україні. Експорт становить 70 %.

Корисні копалини Донеччини – основа для розвитку різних галузей промисловості: вугільної, металургійної, будівельних матеріалів, хімічної тощо.

У надрах області присутні майже всі елементи таблиці Менделєєва. У Донбасі видобувається: кам'яне вугілля, кам'яна сіль, вапняк, ртуть, глина, азбест, мергель, графіт. Відкриті поклади: цирконію, свинцево-цинкових руд. Виявлені родовища: ніобію, танталу, літію, цезію.

Промисловий потенціал області становить основу господарського комплексу регіону. Область володіє майже п'ятою частиною основних промислово-виробничих фондів України, забезпечує 25 % загальнодержавного обсягу реалізованої промислової продукції.

Машинобудівний комплекс об'єднує 150 підприємств, які повністю забезпечують потреби України у гірничопрохідницькому обладнанні, виробляють 100 % побутових холодильників, 64 % пральних машин.

Агропромисловий комплекс має в користуванні понад 2 млн. га сільськогосподарських угідь, з них 1,7 млн. га – орних земель, функціонує 615 агроформувань ринкового типу та 1,8 тис. фермерських господарств.

Господарства спеціалізуються на вирощуванні зернових, масляних, овочевих культур та виробництві м'яса, молока, птахівництва.

Будівельний сектор нараховує 600 будівельних підприємств і організацій.

В області функціонують 2 509 навчальних закладів, з них 112 вищих навчальних закладів, із яких 32 – III–IV і 80 – I–II рівнів акредитації, 1 187 – загальноосвітніх навчальних закладів, 1090 – дошкільних та 120 – професійно-технічних навчальних закладів. Всіма формами навчання охоплено 772656 осіб. У навчальних закладах області працює 67 213 педагогічних працівників.

Мережа державних професійно-технічних навчальних закладів області займає понад 12 % від загальнодержавної. До її складу входять 10 вищих професійних училищ, 83 професійних ліцеїв, 2 з яких функціонують при вищих навчальних закладах, 20 професійно-технічних училищ, 6 навчальних центрів при установах виконання покарань, одне професійно-технічне училище соціальної реабілітації імені А. С. Макаренка. У закладах профтехосвіти навчається 52 053 юнаків та дівчат з 236-ти професій.

У навчально-виховному процесі у ПТНЗ області зайнято 5 340 інженерно-педагогічних працівників. Більшість з них – це висококваліфіковані фахівці, які вміло поєднують якості інженера-організатора і педагога-вихователя.

У професійно-технічній освіті області постійно проводиться робота з активізації інноваційних технологій навчання та виробництва при підготовці професій, створення позитивного іміджу ПТНЗ, популяризації робітничих професій та діяльності педагогів-новаторів, авторських шкіл, висвітлюється досвід співпраці професійно-технічних навчальних закладів з соціальними партнерами та роботодавцями.

Інноваційна діяльність педпрацівників професійно-технічних навчальних закладів області була представлена при проведенні Всеукраїнської естафети інноваційних проектів. Вони висвітлюють напрацювання творчих колективів та окремих педпрацівників, що створює неповторний образ Донецького краю.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Донецької області

Психолого-педагогічне супроводження формування професійної компетенції. *Автор:* Молчанова О. Я. (ДПЛ ХПП). **Розвиток технічного та технологічного мислення у процесі професійної підготовки.** *Автор:* Залепа М. А. (Краматорської професійний ліцей). **Оптимальне використання локальної комп'ютерної мережі в системі діяльності викладача спецдисциплін.** *Автор:* Грідіна К. В. (Донецького ВПУ ресторанного сервісу).

Психолого-педагогічні основи підготовки кваліфікованих робітників для сфери ресторанного сервісу і торгівлі. *Автори:* Колосова В. М. (Донецького ВПУ ресторанного сервісу). **Організація виробничого навчання та виробничої практики учнів Краматорського професійного ліцею в умовах розвинених партнерських відносин з ЗАТ НКМЗ.** *Автори:* Болтенко О. І. (Краматорський професійного ліцею в умовах розвинених партнерських відносин з ЗАТ НКМЗ). **Шляхи удосконалення підготовки робітничих кадрів у Краматорському вищому професійному.** *Автори:* Купріков М. Г.

(Краматорського ВПУ). **Ділова активність. Українсько-Британський проект у Донецькій області.** *Автори:* Міністерство з міжнародного розвитку Великої Британії; Університет м. Дарем, Велика Британія; Фундація розвитку малого та середнього бізнесу при університеті м. Дарем (Велика Британія) в особі: Джуді Коттон; Норма Айдейл; Маргарет Райт (Донецького ін-ту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників). **Формування сучасного менеджменту молодших спеціалістів з комерційної діяльності в умовах навчально-тренувальної фірми.** *Автори:* Шохіна Л. Л. (Донецького індустріально-педагогічного технікуму). **Розвиток ділової активності і підприємництва при підготовці професій.** *Автори:* Кобченко В. А. (Єнакіївського професійного торгово-кулінарного ліцею). **Навчання ділової активності.** *Автор:* Єзікова І. І. (Донецького професійного ліцею автосервісу).

Формування професійної майстерності учнів на підставі розвитку фізичної культури та зміцнення здоров'я. *Автор:* Духовний Л. Ф. (Горлівське ВПУ)

ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ

Професійно-технічна освіта – складова системи освіти Житомирщини.

Мережа державних ПТНЗ: ліцеї – 15, ПТУ – 9, ВПТУ – 2, ЦПТО – 1.

Центри при установах виконання покарань – 1 (2 філії).

Підготовку кваліфікованих робітників для потреб регіону здійснюють 28 професійно-технічних навчальних закладів, контингент яких складає 10,6 тис. учнів.

Повну загальну середню освіту здобувають 69,3 %. На вимоги регіонального ринку праці в 12-ти державних професійно-технічних навчальних закладах додатково відкрито 32 нові професії, за якими навчається 696 учнів. За двома та більше комплексними професіями навчаються 8 966 учнів (85 %).

Навчальний процес забезпечують 1 214 педагогічних працівників, що складає 94,4 відсотка від потреби; у тому числі 442 викладачі і 580 майстрів виробничого навчання: з них 153 викладачам і 227 майстрам виробничого навчання присвоєні педагогічні звання, 14 педагогів мають державні нагороди, 66 – нагороджені знаком «Відмінник освіти України».

Поряд з професійним навчанням учнівської молоді 15 професійно-технічних навчальних закладів здійснюють підготовку перепідготовку та підвищення кваліфікації дорослого населення за 19 професіями.

14 ПТНЗ області мають вихід в мережу Інтернет, а 6 з них – власні сайти. Успішно впроваджується освітня програма «Інтел – навчання для майбутнього», в рамках якої проведено п'ять тренінгів та підготовлено 98 педагогічних працівників.

Останнім часом зусилля працівників управління освіти і науки, методичних служб були спрямовані на оновлення змісту професійно-технічної освіти. Впроваджено державні стандарти професійно-технічної освіти в 22-х ПТНЗ з 23-х професій, розроблено робочу навчально-плануючу документацію. Ведеться апробація державних стандартів ще з 7-ми професій.

Проте стрімкі зміни у сучасному суспільстві, зумовлені науково-технічним розвитком та збільшенням інформаційних потоків, вимагають постановки нових педагогічних **проблем, розв'язання** яких оптимізує діяльність сучасного закладу освіти.

До сфери таких проблем належать:

- підготовка викладача до професійної діяльності шляхом оволодіння інноваційними механізмами організації навчально-виховного середовища, комунікативним стилем ділового контактування з учнями, батьками, колегами;
- забезпечення учнів механізмами здобування знань та вмінням практичного застосування;
- створення умов для самовизначення учня (в т. ч. і професійного);

- орієнтація на демократичний стиль управління, інноваційні підходи щодо форм керівництва сучасним закладом освіти;

Прагнення постійного професійного росту, потреба вдосконалення навчально-виховного та навчально-виробничого процесів відповідно до вимог сучасності і, що найголовніше, підготовка кваліфікованого робітника із сучасним мисленням озброєного новітніми технологіями виробництва, комунікативного спілкування, механізмами самоосвіти та самопізнання спонукали професійно-технічні навчальні заклади визначити стратегію свого розвитку.

На сьогодні вже назріла ситуація, коли інноваційні технології необхідно застосовувати не тільки у вигляді навчальних проектів, розроблених педагогічними працівниками, а й у вигляді управлінських проектів керівників. Настав час навчитися не тільки управляти інноваційними проектами, а і розробляти проекти управління навчальним закладом, запроваджувати сучасний проектний менеджмент.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Житомирської області

Впровадження новітніх будівельних технологій в навчально-виробничий процес. *Автори:* Муравицький А. О., Супрунчук О. В., Зіміна С. П. (Навчально-практичний будівельний центр). **Молодий педагог.** *Автор:* Рожнова Т. Є. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Творчий, навчальний, практико-зорієнтованого спрямування проект «Барви Полісся».** *Автор:* Бліндер З. М. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Дизайн-студія «Школа творчості» в рамках проекту еліт-центру «Гармонія».** *Автор:* Бліндер З. М. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Я – українець. Я – Європеєць .** *Автор:* Омеляненко О. С. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Обдарованість.** *Автор:* Гебрич Л. Л. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Житомир – погляд у минуле, зустріч з сьогоденням.** *Автор:* Бондарчук О. І. (Житомирський професійний ліцей

текстильних технологій). **Презентація особистості Ліни Костенко як людини і митця.** *Автор:* Бондарчук О. І. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Поетична майстерня «Сонячні кларнети».** *Автори:* Бондарчук О. І. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Конкуренція в торгівлі.** *Автор:* Осадчук А. Б. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Новітні технології у виготовленні виробів з дріжджового тіста у кондитерському виробництві.** *Автор:* Ткачук І. М. (Житомирський професійний ліцей текстильних технологій). **Молодь обирає здоровий спосіб життя.** *Автор:* Мельниченко Л. В. (Житомирський професійний технологічний ліцей).

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Закарпатській області (НМЦ ПТО) створений у відповідності до наказу Міністерства освіти України від 13.07.1999 р. № 251 та в порядку експерименту був безпосередньо підпорядкований заступнику начальника управління освіти і науки обласної державної адміністрації, який, за сумісництвом, призначений виконуючим обов'язки директора Центру.

Таке поєднання мало на меті підвищення ефективності управління державними професійно-технічними навчальними закладами шляхом зосередження в одних руках лінійного та функціонального (методичного) керівництва системою профтехосвіти області.

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про професійно-технічну освіту», крім вищих професійних і професійно-технічних училищ та професійних ліцеїв до професійно-технічних навчальних закладів належать й інші навчальні заклади, що надають професійно-технічну освіту або здійснюють професійно-технічне навчання. В області таких навчальних закладів – 31, а саме: 17 – навчальних закладів Товариства сприяння обороні України, 8 – приватної форми власності, 4 – відомчих навчальних закладів, 1 – автошкола Закарпатської обласної організації Всеукраїнської спілки автомобілістів та 1 – відокремлений підрозділ

Національного університету біоресурсів і природокористування «Мукачівський аграрний коледж».

Відповідно до діючих ліцензій, ці навчальні заклади можуть здійснювати професійну підготовку кваліфікованих робітників із 46-ти професій. 2010 року ними підготовлено 12 773 особи, в тому числі: професійно-технічне навчання – 9 454 особи; перепідготовка – 1 466 осіб, підвищення кваліфікації – 1 853 особи.

Найбільше слухачів підготовлено з професій: водій автотранспортних засобів різних категорій (10 320 осіб); оператор котельні (636 осіб); оператор заправних станцій (344 особи); оператор комп'ютерного набору (208 осіб); стропальник (184 особи); електрик з ремонту та обслуговування електроустаткування (123 особи); верстатник деревообробних верстатів (130 осіб).

Із 9 454 осіб, які пройшли курсову підготовку, за угодами з центром зайнятості підготовлені 179 кваліфікованих робітників із чотирьох професій: секретар керівника (організації, підприємства, установи); оператор комп'ютерного набору; слюсар з ремонту автомобілів та перукар (перукар-модельєр).

Станом на 01.09.2012 року, відповідно до діючих ліцензій, професійно-технічні навчальні заклади області різних форм власності і відомчого підпорядкування можуть здійснювати первинну професійну підготовку, професійно-технічне навчання, перепідготовку або підвищення кваліфікації кваліфікованих робітників із 108 професій.

Основні напрямки інноваційної діяльності в рамках Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Закарпатській області включають: методичне та інформаційне забезпечення навчально-виробничого і навчально-виховного процесу, організацію навчально-методичної роботи у професійно-технічних навчальних закладах; вивчення, узагальнення та розповсюдження передового інженерно-педагогічного досвіду та нових педагогічних технологій; організацію і проведення науково-практичних

конференцій і семінарів, шкіл передового досвіду, методичних секцій, виставок, конкурсів; організацію підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів; участь у створенні інноваційних проектів тощо.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Закарпатської області.

Соціальне партнерство між базовим підприємством та навчальним закладом. Автор: Кошак В. Й. (Ужгородське ВПУ торгівлі та технологій харчування). **Соціальне партнерство – якість професійної підготовки.** Автори: Гнатківський В. П., Доманич М. П., Луканинець В. В. (ВПУ № 34 м. Виноградів). **Формування єдиного інформаційного простору з інноваційних технологій у професійно-технічних навчальних закладах Закарпатської області.** Автори: Тороній В. Е. Ладижець І. М., Король Т. М. (ПТНЗ Закарпатської області). **Нормативно-правове забезпечення професійно-технічної освіти Закарпаття.** Автори: Тороній В. Е., Слюсарева О. В., Скучка О. І. (ПТНЗ Закарпатської області).

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ

Система професійно-технічної освіти Запорізької області **налічує** 44 професійно-технічні навчальні заклади: Центри професійно-технічної освіти – 4; Вищі професійні училища – 6; Професійні ліцеї – 32; Навчальні центри – 2.

Контингент учнів та слухачів ПТНЗ області складає 23 **513** осіб, з них: 21 **086** навчаються за державним замовленням. Їх навчає колектив педагогів із більш ніж 2 **500** працівників.

Щорічно ПТНЗ області випускають близько 10 **000** кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів. Загальна зайнятість випускників становить 95–96,0 % .

Сьогодні професійно-технічні заклади здійснюють підготовку кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів для усіх галузей регіону за 182 ліцензованими професіями та спеціальностями.

Підтримуючи тісний зв'язок з підприємствами регіону, комітет з професійно-технічної освіти більше 12 років є постійним членом обласного Союзу промисловців та підприємців (роботодавців) «Потенціал», координацію роботи здійснює Рада Асоціації «Ресурс».

Реалізуючи це співробітництво в умовах нового етапу вдосконалення професійно-технічної освіти, комітет з профтехосвіти Запорізької області започаткував навчально-виробничі комплекси «ПТНЗ – підприємство».

На сьогодні система професійно-технічної освіти є однією з найважливіших галузей економіки нашого регіону.

Інноваційна діяльність у Запорізькій області спрямована на оновлення змісту професійного навчання, приведення у відповідність з потребами інформаційно-технологічного суспільства, врахування динамічних змін на ринку праці, модернізації матеріально-технічної бази ПТНЗ, сучасного науково-методичного забезпечення підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Якісні зміни у підготовці кваліфікованих робітників зумовлюють необхідність інноваційного розвитку освітнього процесу ПТНЗ:

- моделювання інноваційної професійної діяльності майбутніх фахівців;
- створення єдиної інноваційної системи професійного навчання учнів;
- розробку інноваційних технологій навчання та їх впровадження в освітній процес;
- підготовку кваліфікованих робітників за скороченим терміном навчання без порушення вимог базисної структури навчальних планів та якості навчання.

Під керівництвом НМЦ ПТО у Запорізькій області **триває** робота щодо запровадження інноваційних проектів **у** систему ПТО.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Запорізької області

Впровадження новітніх виробничих технологій у навчальний процес.

Автори: Полухін В. Ф., Львов В. М., Павлова О. Є. (ВПУ № 23 м. Запоріжжя, НМЦ ПТО у Запорізькій області). **Розробка і впровадження системи менеджменту якості освітніх послуг щодо професійної підготовки кваліфікованих робітників відповідно вимогам міжнародного стандарту ДСТУ ISO 9001-2001.** *Автори:* Поляков О. Д., Кедрова Т. В. (Запорізький професійний ліцей водного транспорту). **Отримання практичних навичок високого рівня в умовах роботи навчально-тренувальній фірмі «Хортиця» та її роль у якісній підготовці кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів з напрямку «Комерційна діяльність».** *Автори:* Кондратьєв І. І., Алімова Т. С., Войтюк Т. М. (Запорізький центр ПТО). **Відпрацювання моделі професійно-технічного навчального закладу нового типу «Професійний ліцей» для підготовки кваліфікованих робітників з професій машинобудівного профілю.** *Автори:* Базь О. С., Ноздріна М. О., Краєвська О. В., Савінська Л. М., Лігун А. В., Перепелиця В. Г. (ВПУ № 27 м. Запоріжжя).

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Професійно-технічна освіта Івано-Франківської області є потужною системою як за своєю мережею, так і за напрямками підготовки. Професійно-технічні навчальні заклади знаходяться майже у всіх адміністративно-територіальних районах області.

Зміцненню професійно-технічної освіти в області сприяє реалізація підпрограми «Розвиток професійно-технічної освіти на 2008–2015 роки» Програми розвитку освіти Івано-Франківщини на 2008–2015 роки, в основу яких покладено розвиток інноваційної діяльності усіх структур професійно-технічної освіти.

Головним завданням професійно-технічних навчальних закладів є підготовка кваліфікованих робітничих кадрів для регіонального ринку праці. З цією метою у кожному навчальному закладі створені маркетингові служби, що забезпечують вивчення потреб підприємств, організацій, установ регіону в робітничих кадрах.

За результатами аналізу визначено пріоритетні професії, що користуються найбільшим попитом. Зокрема:

- у будівельній галузі – муляр, штукатур, столяр будівельний;
- у промисловості – електрогазоварник, електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин;
- у легкій промисловості, сфери послуг та туризму – кравець, закрійник, продавець продовольчих та непродовольчих товарів, агент з організації туризму тощо.

Мережа ПТНЗ області та перелік професій змінюються відповідно до потреб ринку праці. Розширено підготовку кваліфікованих робітників будівельної, автомобільної галузей та сфери обслуговування. Відкриті нові сучасні професії, зокрема: «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів», «Зварник», «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення».

Удосконалюється система кадрового забезпечення навчальних закладів професійно-технічної освіти.

Станом на 1 січня 2011 р. в професійно-технічних навчальних закладах області працює 1 388 педагогічних працівників, з них: 1 кандидат наук, 7 заслужених працівників, 90 відмінників освіти, 41 – «викладач-методист», 185 – «старших викладачів», 333 – «спеціалістів вищої кваліфікаційної категорії», 40 – «майстрів виробничого навчання 1-ї категорії», 149 – «майстрів виробничого навчання категорії».

Контрольні показники державного замовлення на підготовку робітничих кадрів у 2011 році виконані у стовідсотковому обсязі і склали 5 055 осіб.

Важливою умовою функціонування професійно-технічних навчальних закладів є активізація інноваційної діяльності педагогічних працівників, завдяки якій область має певні здобутки на Всеукраїнському та обласному рівнях. За результати Всеукраїнських конкурсів фахової майстерності з професій «Монтажник гіпсокартонних конструкцій», «Агент з організації

туризму», «Слюсар з ремонту автомобілів» трьом учням призначено стипендії Президента України.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Івано-Франківської області

Вчити по-новому. *Автори:* Кузнецова І., Кашецька М. О., Швець Л. П., Намурована М. В., Гопайнич М. Г., Лилак Г. М., Горпинко Т. М. (Івано-Франківське ВПУ готельного сервісу і туризму). **Наступність змісту допрофесійної підготовки учнів загальноосвітньої школи та професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників швейного виробництва.** *Автор:* Казимирів Б. В. (Центр ПТО № 1). **Педагогіка співробітництва при використанні інноваційних технологій в процесі навчання учнів.** *Автори:* Козак А. Р., Рагулько О. Л. (Центр ПТО № 1).

КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ

Діяльність головного управління освіти і науки Київської облдержадміністрації, навчальних закладів Київщини спрямована на подальший розвиток освіти, оновлення змісту професійної освіти, забезпечення рівних умов доступу до якісної освіти, підвищення ефективності використання навчальних комп'ютерних комплексів, упровадження в практику діяльності навчальних закладів сучасних інформаційних систем і технологій, задоволення інтересів освітніх працівників у їхньому професійному зростанні, мотивацію їхньої самоосвіти.

Пріоритетними напрямками діяльності у сфері професійно-технічної освіти є: оновлення змісту професійної підготовки, переліку професій, що можна здобути в ПТНЗ; створення сприятливих умов для здобуття молоддю якісної професійної освіти; підвищення результативності навчально-виховного процесу у навчальних закладах на основі ефективного використання навчальних комп'ютерних комплексів, застосування сучасних інформаційних систем і технологій; проведення маркетингових досліджень ринку праці й освітянських послуг; працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів; соціальне партнерство, залучення підприємств до

розвитку професійно-технічної освіти; оновлення матеріально-технічної та навчально-методичної бази для підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; поліпшення житлово-побутових умов учнів; кадрове забезпечення професійно-технічних навчальних закладів; збільшення надходжень коштів спеціального фонду.

Пріоритетними напрямками діяльності методичної служби області у роботі з педагогічними кадрами визначено такі:

- урізноманітнення та вдосконалення інформаційно-освітніх послуг: створення електронної бібліотеки інституту, поповнення інформаційно-ресурсного банку даних, створення єдиної регіональної освітньої мережі;
- підготовка педагогічних працівників області до роботи за новими навчальними планами та програмами з акцентом на викладання нових навчальних предметів, передбачених Державним стандартом загальної середньої освіти;
- організація навчання педагогів за дистанційною формою;
- реалізація навчальних науково-методичних цільових проектів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у системі післядипломної освіти;
- модернізація організаційних форм та змісту науково-методичної роботи з педагогічними та керівними кадрами в контексті глобальних політичних, економічних і соціальних трансформацій та особливостей розвитку регіону;
- створення організаційно-педагогічних умов для розвитку інформаційного простору, забезпечення науково-методичного супроводу інноваційної діяльності в області;
- координація роботи педагогічних працівників області щодо своєчасного виявлення, соціальної підтримки та створення умов для навчання і розвитку обдарованої молоді;
- реалізація Концепції підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які атестуються на звання «вчитель-методист», «викладач-методист», «вихователь-методист»;
- проведення науково-методичної експертизи змісту та якості **освітньої** діяльності.

Вагома роль у здійсненні науково-методичного супроводу діяльності закладів освіти області належить музейно-виставковому комплексу, в складі якого унікальний музей історії освіти Київщини, постійно діюча обласна педагогічна виставка «Освіта Київщини», читальний зал бібліотеки. Фонд музею історії освіти Київщини налічує 3 715 експонатів. Протягом року його відвідують понад 3 тис. освітян, учнів і студентів. З експозицією музею ознайомилися педагоги Німеччини, Польщі, США, Білорусії, Росії та багатьох областей України.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Київської області

Вдосконалення професійної підготовки учнів. *Автор:* Тільний О. М. (ДПТНЗ «Білоцерківське вище професійне училище будівництва та сервісу»).

Ступенева підготовка фахівців швейного профілю та сфери послуг. *Автор:* Степура А. О. (Білоцерківський коледж сервісу та дизайну). **Співпраця з виробничими підприємствами регіону.** *Автор:* Рябчун Т. В. (ДПТНЗ «Богуславське вище професійне училище сфери послуг»). **Створення сучасного іміджу навчального закладу сільськогосподарського профілю.** *Автори:* Недашківський Р. М., педагогічний та учнівський колективи (Катюжанського ВПУ). **Впровадження інноваційних педагогічних технологій у систему виховної роботи.** *Автор:* Машкін М. О., педагогічний та учнівський колективи (ДПТНЗ «Рокитнянський професійний ліцей»). **Впровадження проектної технології у професійну підготовку кваліфікованих робітників автотранспортної галузі.** *Автори:* Динько В. А., Севрук Л. (ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей»).

КИРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ

Мережа професійно-технічних навчальних закладів сформована за галузевим принципом і враховує вимоги ринку праці у регіоні. За галузевим спрямуванням заклади профтехосвіти державної форми власності поділяються таким чином: промисловість – 3, будівництво – 4, транспорт – 2, зв'язок – 1,

агропромисловий комплекс – 12, сфера послуг – 2, громадське харчування – 2, швейне виробництво – 1.

Із 65-ти затверджених державних стандартів професійно-технічної освіти в області здійснюється підготовка кваліфікованих робітників за 36 професіями. Здійснено перехід на новий зміст навчання відповідно до вимог 25 державних стандартів.

Останніми роками педагогічні колективи професійно-технічної освіти Кіровоградської області працювали над реалізацією науково-методичних проблем: «Формування професійної компетентності учасників навчально-виховного процесу як пріоритетний напрямок сучасної науково-методичної роботи» через аспект «Досягнення науково-методичної роботи ПТНЗ щодо реалізації професійних компетенцій в практичній діяльності»; «Розвиток інноваційної діяльності як фактор забезпечення компетентностної освіти» через аспект «Методичні аспекти реалізації інноваційної діяльності у навчальному процесі». У комплексі завдань науково-методичної роботи пріоритетними були: ефективне використання у навчально-виробничому процесі сучасних виробничих, педагогічних, інформаційно-комунікаційних технологій; модернізація змісту освіти шляхом апробації та впровадження державних стандартів ПТО, сучасних технічних та програмних засобів навчання; моніторинг стану навчально-виробничого процесу, спрямований на забезпечення якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників та виявлення носіїв позитивного досвіду роботи; надання методичної допомоги ПТНЗ з питань організації навчально-виробничого процесу, розробки навчально-методичної документації, проведення методичної роботи.

На увагу заслуговує організація та проведення: методичної декади «Передовий педагогічний та виробничий досвід у підготовці конкурентоспроможного робітника»; фестивалю «Від інноваційної освіти до інноваційної життєдіяльності»; семінару-презентації «Вчимо і вчимося працювати творчо»; профільних виставок «Досягнення, здобутки та перспективи науково-методичної роботи в ПТНЗ», «Інноваційні виробничі

технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників», «Дипломні та творчі роботи учнів», у яких взяли участь понад 1 000 педагогічних працівників.

Сприяли виконанню визначених завдань конкурси фахової майстерності: «На кращий відео урок професійно спрямованого предмета», «Мої методичні знахідки», «Робітнича професія року», «На кращу навчальну майстерню», «Інноваційні виробничі технології у професійній підготовці», «На кращу організацію учнівського самоврядування в ПТНЗ», «На кращу методичну розробку виховного заходу національно-патріотичного спрямування».

Творчі колективи педагогів докладали зусиль щодо розроблення інформаційно-методичного забезпечення навчально-виробничого процесу. Так, наприклад, працівниками НМК ПТО розроблено та направлено до ПТНЗ: poradnik предметнику «Системний підхід до формування ключової компетентності «вміння навчатися»; «Загально-методичні підходи до оформлення та використання письмових інструктажів на уроках виробничого навчання»; «Інтерактивні технології. Національно-патріотичне виховання»; збірник «Інноваційні виробничі технології в професійній підготовці» (будівельний, електрорадіотехнічний та сільськогосподарський профіль); інформаційний бюлетень з проблеми «Управління розвитком професійної компетентності викладача шляхом організації самоосвітньої роботи над єдиною проблемою навчального закладу» та ін.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Кіровоградської області

Впровадження в навчальний процес тлумачного словника електромонтера. *Автори:* Мішкініс В. І., Циганок Т. П., Кузнецов В. О. (Олександрійське ПТУ № 17). **Впровадження програми КОМПАС – 3D LT в навчальний процес.** *Автор:* Колпак О. В. (Олександрійське ПТУ № 17). **Створення міні-посібників з модульного засвоєння тем.** *Автор:* викладач спецдисциплін Аленькова О. М. (Олександрійське ПТУ № 33). **Вчимося і працюємо по-новому. Узагальнення та впровадження в навчальний процес**

досвіду роботи майстрів виробничого навчання. *Автори:* Шабанова С. В., Осетрова Т. І., Горовецька І. М., Гайдай Л. Я. (Олександрійське ПТУ № 33)

ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ

В області підготовку робітничих кадрів здійснюють 78 професійно-технічних навчальних закладів, у тому числі 11 вищих, 52 професійні ліцеї, 9 профтехучилищ з 6 філіями, училище-агрофірма, 5 навчальних центрів при закладах виконання покарань загальною чисельністю більше 34 тисяч учнів та слухачів. Окрім цього, підготовка кваліфікованих робітників здійснюється у 5 структурних підрозділах вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації і в 36-ти закладах та підприємствах іншої форми власності й підпорядкування, що в основному задовольняє потреби молоді в отриманні робітничих професій.

Мережа професійно-технічних навчальних закладів охоплює 14 міст і 13 районів області. Підготовка робітничих кадрів здійснюється для 7 основних галузей економіки області: промисловості, будівництва, транспорту, торгівлі та громадського харчування, житлово-комунального господарства, побутового обслуговування і аграрного сектора.

Навчально-виробничий процес у закладах профтехосвіти забезпечують 3 800 працівників, із них 1 324 викладачі та 1 767 майстрів виробничого навчання. Безумовно, центральною фігурою у профтехучилищі є майстер виробничого навчання, адже саме він забезпечує достатній рівень професійної підготовки майбутніх робітників. І сьогодні найбільш гостро постає проблема підвищення кваліфікації саме майстрів виробничого навчання, що може здійснюватися лише шляхом стажування на виробництві.

Як результат, 14 % майстрів мають розряд на рівні випускника професійно-технічного навчального закладу. Розв'язання цієї проблеми можливе, якщо взаємовідносини між навчальними закладами й підприємствами будуть урегульовані нормативними документами, такими як Положення про організацію стажування. Відповідні пропозиції управління направлені до Міністерства освіти і науки. Багато навчальних закладів уже сьогодні працює з роботодавцями таким чином, щоб стажування майстрів давало можливість

удосконалювати їхню професійну майстерність і присвоювати підвищені кваліфікаційні розряди.

Підвищенню якості професійно-технічної освіти в регіоні сприяє діяльність Навчально-методичного центру профтехосвіти в Луганській області. Системний розвиток структури діяльності Центру забезпечується на основі поступової реалізації його функцій у всіх сферах компетентності, визначених Уставом. У Центрі створена система моніторингових досліджень, яка різною мірою охоплює всі об'єкти діяльності – показники якості профтехосвіти, а також інформаційну базу за всіма об'єктами діяльності на паперових та електронних носіях.

Діяльність Навчально-методичного центру реалізується через комплекс заходів, які доповнюють один одного і направлені на підвищення якості професійно-технічної освіти в таких підсистемах: моніторинг і аналіз, масова інформація і комунікація, безперервна освіта, інформаційне обслуговування навчальних закладів матеріалами з інформаційної бази Центру і методичний консалтинг, який охоплює 100 % навчальних закладів, інших установ, організацій, підприємств, що надають освітні послуги у сфері профтехосвіти.

Одним із пріоритетних напрямів роботи Центру є організаційно-методичне забезпечення розробки, апробації проектів державних стандартів профтехосвіти і впровадження стандартів ПТО з робітничих професій у професійну підготовку різних категорій населення.

Під керівництвом управління освіти і науки й Навчально-методичного центру здійснюється апробація проектів держстандартів профтехосвіти з 37 професій у 35 навчальних закладах, а також моніторинг впровадження стандартів з 33 робочих професій у 75 навчальних закладах профтехосвіти області.

Важливу роль в оновленні змісту і підвищенні якості профтехосвіти відіграє дослідницько-експериментальна діяльність.

Організація експериментальної діяльності забезпечує підвищення професійної майстерності педагогів, а співпраця з представниками науки і

виробничниками сприяє оновленню всієї системи професійної підготовки робітничих кадрів.

Хочу детальніше зупинитися на проблемі впровадження в навчальний процес інноваційних виробничих технологій, адже без цього неможливий подальший розвиток профтехосвіти взагалі.

Якоюсь мірою цьому сприяє діяльність галузевих навчально-практичних центрів, організація для педагогічних працівників цільових семінарів-практикумів з вивчення сучасних виробничих технологій на базі найбільших підприємств області. Допомагає у вирішенні цього питання і співпраця з Донецьким інститутом післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, який виступає ініціатором проведення Всеукраїнських семінарів-практикумів з вивчення інноваційних виробничих технологій. У цьому навчальному році педагоги навчальних закладів профтехосвіти були активними учасниками семінарів з впровадження сучасних виробничих технологій при підготовці електрогазозварників, токарів, будівельників.

Розширюють співпрацю з фірмою «Хенкель-Баутехнік» з питань впровадження нових будівельних технологій і матеріалів у підготовку і перепідготовку робітників високої кваліфікації будівельні навчально-практичні центри на базі Северодонецького будівельного і Луганського художньо-промислового професійних ліцеїв. За два роки більше 500 чоловік пройшли підготовку або підвищили свою кваліфікацію на базі цих центрів за новими технологіями в будівництві. За сприяння фірми «САПРлегпром» відкрито навчально-практичний центр новітніх технологій і дизайну одягу на базі Луганського ВПУ сфери послуг. На жаль, цього недостатньо: плануємо відкрити галузеві навчально-практичні центри з впровадження сучасних технологій в аграрному виробництві й машинобудуванні на базі Луганського ПТУ № 45 і Новосвітлівського професійного аграрного ліцею, розширювати співпрацю за двосторонніми договорами з найбільшими підприємствами в різних галузях економіки.

З точки зору забезпечення якості навчання найбільш актуальною є проблема комп'ютеризації навчальних закладів профтехосвіти, забезпечення їх сучасними засобами навчання. Уже сьогодні в навчальних закладах профтехосвіти більше 1900 комп'ютерів або один комп'ютер на 15 учнів, що вище за всеукраїнський показник у 2 рази.

За ініціативою Навчально-методичного центру в області здійснюється курсова підготовка педпрацівників за 36-годинною програмою «Користувач ПК» (уже підготовлено 1 390 педагогів), працює 5 творчих груп викладачів спецдисциплін з розробки електронних підручників і посібників.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Луганської області

Формування євроінтеграційної свідомості засобами євроклубів.
Автор: Філіпченко К. Т. (Стахановське ВПУ сфери послуг). **Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя. Програма «Ліцей здоров'я».** *Автор:* Квак І. В. (Стахановський професійний ліцей). **Педагогіка підтримки, оптимізму та успіху учнів.** *Автор:* Куценко С. А. (Новосвітлівський професійний аграрний ліцей). **Економічні знання – суттєва складова професійної майстерності (корпоративний проект).** *Автор:* Татарінова В. (ВПУ № 64 м. Красний луч). **Педагогічна превенція. Фасилітація конфліктів.** *Автор:* Шаршакова О. В. (Луганське ВПУ інформаційних технологій). **Інноваційні технології у профорієнтаційній роботі.** *Автори:* Ткачова В. Й., Серьодкіна І. Д., Сафонова О. Г., Сумська Л. В. (Будинок художньої та технічної творчості м. Луганська). **Методичний консалтинг з впровадження інноваційних виробничих технологій у навчально-виробничий процес з використанням комп'ютерних технологій.** *Автори:* Макєєва Н. М, Канівець Т. В., Павлова В. В., Ковальова В. С. (Луганське ВПУ сфери послуг). **Розробка та впровадження електронних програмних засобів навчання в навчально-виробничий процес ПТНЗ.** *Автори:* Востряков О. М., Войцеховський М. С. (НМЦ ПТО у Луганській області). **Модель педагогічного керівництва у розв'язанні єдиної**

методичної проблеми в системі дидактичного менеджменту. *Автори:* Сучкова І. І., Матюшко І. В., Придорожко Ю. А., Маркович Н. Г. (Золотівський професійний ліцей). **Співпраця з роботодавцями з питань оновлення змісту профтехосвіти, забезпечення якості підготовки робітничих кадрів, створення умов для стажування майстрів виробничого навчання.** *Автори:* Гаврилюк І. С., (Рубіжанське професійне хіміко-технологічний ліцей). **Інноваційні педагогічні та виробничі технології в навчально-виробничому процесі ВПУ.** *Автори* Бабак С. І., Ліщшин М. В. (ВПУ № 92 м. Сєвєродонецьк). **Регіональний базовий навчальний заклад – координатор розвитку системи профтехосвіти регіону. Співпраця із міськими органами виконавчої влади з питань розвитку системи профтехосвіти. Міська програма підготовки робітничих кадрів.** *Автори:* Кузьмінов Ю. К., директор, керівник проекту; Лимар О. П., Кривобок О. І. Слепцова М. Д. Луньова О. Л. Агафонова О. В. (Сєвєродонецьке ВПУ). **Підвищення професійної компетентності викладачів та майстрів виробничого навчання на базі Навчально-практичного будівельного центру СПБЛ спільно з фірмою «Хенкель – Баутехнік (Україна)».** *Автор:* Гречишкін Б. Я. (Сєвєродонецький професійний будівельний ліцей Луганської області).

ЛЬВІСЬКА ОБЛАСТЬ

Найважливішим чинником підвищення якості професійної підготовки, адаптації молодих робітників до нових економічних умов, закріплення їх на робочих місцях у нинішніх умовах ринку праці повинно стати соціальне партнерство. Постає необхідність розширення форм взаємодії навчальних закладів, вітчизняних та закордонних фірм і наукових установ як для довгострокового стажування викладачів, майстрів виробничого навчання, так і для вивчення досвіду роботи та сучасних технологій.

2006 року Львівська область оголошена пілотною і включена у міжнародні проекти Європейського Фонду Освіти «Децентралізація і реструктуризація системи професійно-технічної освіти» та проекту Європейського

Союзу ТАСІС «Підвищення ефективності управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в Україні».

Львівський професійний ліцей харчових технологій уклав угоду з компанією IFT GmbH Товариство з відновлення (Херенберг, Німеччина) про впровадження проекту за сприяння фонду Роберта Боша «Поліпшення професійно-практичного навчання в Україні».

Львівський професійний ліцей торгівлі та сфери послуг обмінюється досвідом роботи з економічним коледжем, Споживчою школою м. Перемишля (Польща).

Львівський професійний ліцей дизайну та будівництва співпрацює з німецькою фірмою «КНАУФ». Тут створено регіональний навчально-практичний будівельний центр за технологіями KNAUF.

Ставропігійський професійний ліцей м. Львова обмінюється досвідом роботи з професійною школою м. Фрайнбург (Німеччина).

Львівський професійний політехнічний ліцей обмінюється досвідом роботи з Школою практичного водіння «Стальова Воля» (Польща).

Львівське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму підтримує ділові зв'язки з Приватним технологічним ліцеєм SACRE-COEUR Сен-Шелі д'Аршер (Франція); центральною організацією Служби зайнятості ZINOTA (Бонн, Німеччина); зі спілкою шкіл економічних ім. К. К. Бачинського м. Перемишля, академією фізичного виховання і спорту м. Гданськ (Польща); з Європейським тренувальним центром готельярства та туризму «Модуль» торгової палати Відня (Австрія).

В області створено **два** навчально-практичні центри, які акумулюють найновіші досягнення сучасного виробництва, здійснюють зв'язок між організаціями, підприємствами, соціальними партнерами та ПТНЗ для прискорення передачі інформації з новітніх прогресивних технологій і впровадження їх у навчальний процес та виробництво. Такі центри діють на базі Львівського професійного художнього ліцею за участю компанії

“ХЕНКЕЛЬ-БАУТЕХНІК (УКРАЇНА)»; на базі Львівського професійного ліцею дизайну та будівництва за участю фірми «КНАУФ».

На базі Львівського ВПУ ресторанного сервісу та туризму відкрито навчально-тренувальний центр з підготовки спеціалістів за напрямом “Комерційна діяльність». При Львівському професійному ліцеї побутового обслуговування створено модульний центр з підготовки незайнятого населення.

З метою впровадження ступеневої підготовки кадрів, проведення наукових досліджень за участю ПТНЗ області створено 6 навчально-науково-виробничих комплексів, 11 ПТНЗ співпрацюють з вищими навчальними закладами за угодами.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Львівської області

Упровадження студійного навчання в освітню практику училища як умова розвитку художніх професій. *Автор:* Капало О. Б. **Інноваційні педагогічні та виробничі технології навчання.** *Автор:* К. В. Криворучко К. В., Луб Н. І. (Львівський професійний художній ліцей). **Покращення професійно-практичного навчання в Україні.** *Автори:* Склярчук Н. С., Цібарт Ф. (Львівський професійний ліцей харчових технологій). **Проектна технологія розвивального навчання при підготовці кваліфікованих робітників будівельного напрямку на основі співпраці з фірмою «КНАУФ»** *Автори:* Адашинський В. Й, Галюк П. М., Євграфова Г. Г., Галюк І. М., Винниченко Д. І. **Створення навчально-тренувального центру з підготовки фахівців комерційної діяльності.** *Автор:* Бович Б. Ю. (Львівське ВПУ ресторанного сервісу та туризму).

МИКОЛІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Інноваційна діяльність у ПТНЗ Миколаївщини стала визначальним аспектом при реалізації концептуального завдання професійно-технічної освіти – підготовка якісного всебічно розвиненого кваліфікованого робітника відповідно до вимог і потреб регіонального ринку праці.

Основними завдання інноваційного розвитку освітнього процесу ПТНЗ області є: створення єдиної інноваційної системи професійного навчання учнів, адаптованої до динаміки розвитку сучасного виробництва; апробація інноваційних технологій навчання та їх впровадження в освітній процес ПТНЗ; моделювання професійної діяльності майбутніх фахівців.

Актуальним є виявлення, розвиток і педагогічна підтримка здібних та обдарованих учнів ПТНЗ, розкриття їх творчого потенціалу. З цією метою створено при НМЦ ПТО у Миколаївській області обласний центр по роботі зі здібними учнями ПТНЗ.

Центр поступово перетворюється у справжній науково-дослідний осередок, діяльність якого спрямовується на оновлення змісту навчання, впровадження інноваційних педагогічних технологій, стимулювання ініціативи учня, розвитку його природних задатків і здібностей.

Важливою умовою динамічного розвитку сучасних освітніх послуг є інформатизація, що сприяє забезпеченню учням доступу до якісної освіти. Пріоритетними напрямками удосконалення навчально-виховного процесу є розвиток індивідуальних форм навчання, впровадження інтегрованих курсів, формування інформаційної бази навчального процесу, оптимальне насичення її автоматизованими системами, дослідження на основі комп'ютерної техніки.

Набуває поширення метод проектного навчання, що дає змогу учням вчитись користуватись різними джерелами інформації, аналізувати її, відбирати найкорисніше, що допоможе практично **розв'язати** поставлені проблеми і сприятиме формування професійних умінь.

Педагогічні працівники та учні ПТНЗ області презентують роботи з таких напрямів інноваційної діяльності:

1. Народні традиції різних регіонів України у змісті професійної підготовки художників-оформлювачів для формування дизайнерських навичок.
2. Розвиток соціального партнерства – запорука якісної підготовки кваліфікованих робітників.

3. Інтеграція знань учнів в умовах застосування сучасних технічних засобів навчання.
4. Продуктивна навчальна діяльність та інформаційні технології як напрям оптимізації навчально-виробничого процесу.
5. Навчально-тренувальний центр як пріоритетний напрямок розвитку ділової активності учнів.
6. Ступенева професійна підготовка: досвід, особливості, перспективи.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Миколаївської області

Впровадження інноваційних технологій навчання при підготовці кваліфікованих робітників з професії «Слюсар з ремонту автомобілів». *Автор:* Клименко Т. М. (Миколаївський професійний ліцей). **Інтеграція знань в процесі проектної діяльності учнів з застосуванням комп'ютерних технологій.** *Автор:* Сторчак А. В. (Надбужький професійний аграрний ліцей)

Продуктивна навчальна діяльність та інформаційні технології як напрям оптимізації навчально – виробничого процесу. *Автор:* Українець В. М. (Новоодеський професійний аграрний ліцей). **Розвиток соціального партнерства – запорука якісної підготовки кваліфікованих робітників. Тенденції розвитку соціального партнерства та орієнтація діяльності закладу відповідно до вимог регіонального ринку праці.** *Автор:* Семеновський С. М. (Вознесенський професійний аграрний ліцей). **Самостійна робота учнів у формуванні готовності до професійного саморозвитку.** *Автор:* Білоусова Т. М. (ЦПТО № 1). **Діяльність навчально-тренувального центру як пріоритетного напрямку розвитку ділової активності учнів – тренінг з комерційної діяльності.** *Автор:* Сироватський І. М., педагогічний колектив (ВПУ № 21). **Розвиток соціального партнерства – запорука якісної підготовки кваліфікованих робітників.** *Автор:* Глазачев Ю. Б. (ВПУ суднобудування).

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Одеська область була у числі перших, які створили навчально-тренувальні фірми за німецькою-українською програмою «Трансформ»: «Антей» – в Іллічівському вищому професійному училищі морського транспорту (ВПУ № 22), «Істр» – в Ізмаїльському вищому професійному училищі (ВПУ № 9).

Областю підтримано започатковане Міністерством освіти і науки України створення навчально-виробничих центрів з використання інноваційних будівельних технологій і матеріалів. Створено три центри: в Одеському професійному ліцеї будівництва і архітектури (ПТУ № 3), Білгород-Дністровському професійному будівельному ліцеї (ПТУ № 10), Одеському професійно-технічному училищі будівництва та комунального господарства (ПТУ № 16).

Задля розвитку освітньої галузі «Туризм» в Одеській області Вищим професійним училищем морського туристичного сервісу (ВПУ № 26) з 2000 року налагоджено співпрацю з Міністерством освіти, науки і культури Австрії, що **посприяло створенню** унікальної форми міжнародного підвищення кваліфікації фахівців економіки, організації туризму, готельного господарства і харчування.

У рамках проекту Європейського Союзу Europe Aid 1187/C/SV/UA Одеська область взяла участь у розробці проекту TACIS «Розвиток системи професійного навчання на робочому місці».

У 90 % ДПТНЗ області у навчально-виробничий процес запроваджені елементи інноваційних виробничих технологій, нові матеріали. Налагоджені зв'язки з виробництвами – замовниками кадрів, на яких учні в період виробничої практики напрацьовують вміння і навички роботи на сучасному обладнанні з використанням сучасних технологій і матеріалів.

В області проводяться тренінги для педагогічних працівників ДПТНЗ за програмою «Intel. Навчання для майбутнього».

В області розроблені проекти Державних стандартів ПТО з **семи** професій. Три з них уже затверджені й отримали статус Державного стандарту

ПТО. Ще три проекти стандартів **перебувають** на стадії розробки. Під час розробки стандартів були враховані не тільки вимоги кваліфікаційних характеристик, а й сучасні вимоги виробництв до підготовки кваліфікованих робітників.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Одеської області

Впровадження дуальної системи навчання. *Автори:* Сидорова Ж. В., Терехова З. П. (Ізмаїльське ВПУ). **Інноваційні технології у виданні училищної газети «Дев'ятка».** *Автор:* Черой Л. І. (Ізмаїльське ВПУ). **Інноваційні технології в екологічному вихованні молоді.** *Автор:* Безейко В. Д. (Ізмаїльське ВПУ). **Інноваційні підходи в профорієнтаційній роботі.** *Автори:* Дьяченко Л. С. (Ізмаїльське ВПУ). **Педагогічний програмний метод навчання «Віртуальний вчитель».** *Автор:* Ткаченко Н. М. (Іллічівське ВПУ морського транспорту). **Створення сучасної системи менеджменту якості (СМЯ).** *Автор:* Бурдейний В. А. (Іллічівське ВПУ морського туристичного транспорту). **Формування інноваційної діяльності педагогічного колективу.** *Автори:* педагогічний колектив (Одеське ВПУ торгівлі та технологій харчування). **Забезпечення професійної та соціальної реабілітації молоді з порушенням слуху в умовах професійно-технічного навчального закладу.** *Автори:* Шапошнікова Н. П. (Одеський ліцей технологій та дизайну одягу). **Впровадження в навчальний процес нових виробничих технологій для створення і розробки моделей одягу.** *Автори:* педагогічні працівники (Одеський професійний ліцей технологій та дизайну одягу). **Електронний підручник з предмета «Основи реставрації»** *Автори:* Шилова І. М., Козік С. В. (Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури). **Проект реставрації кабінету спеціальної технології з професії «монтажник гіпсокартонних конструкцій».** *Автори:* Галаєва С., Козік С. Г. (Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури).

Розробка електронного підручника. *Автор:* Гончаров С. М. (Ізмаїльське ПТУ). **Впровадження інноваційних технологій та технологій**

повного засвоєння знань. Автори: Береснєв І. П., Ткачук С. С., Круковська О. М., Александров І. Л. (Білгород-Дністровський порф. буд. ліцей). **Впровадження технологій проблемного навчання.** Автори: Єсавелюк А. П. (Білгород-Дністровський порф. буд. ліцей). **Впровадження ігрових технологій розв'язування винахідницьких завдань.** Автори: Береснєв І. П., Черненко С. О., Лісогор В. М. (Білгород-Дністровський порф. буд. ліцей). **Впровадження в навчальний процес модульних технологій навчання.** Автори: Береснєв І. П.; Александров І. Л. Верес О. П. Береснєв І. П. Горнічар М. Ф. Горнічар М. О. Ростов О. О. Качук С. С. (Білгород-Дністровський порф. буд. ліцей). **Розвиток ділової активності учнів під час підготовки професії «Конторський службовець».** Автори: Талашова К. Г., Черненко Л. В., Худякова Н. С. (Ісаєвський професійний аграрний ліцей). **Інноваційні підходи до розробки «Державного стандарту професійно-технічної освіти».** Автори: педагогічний колектив (Одеського проф. училища залізн. трансп. та буд.)

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

Для задоволення потреб економіки регіону в робітничих кадрах в області функціонує 44 професійно-технічних закладів з державною формою власності, у тому числі два вищих професійних училища (ВПУ № 7 м. Кременчук та Полтавське ВПУ ім. В. О. Чепіги), Міжрегіональний Центр перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців (м. Хорол), 14 професійних ліцеїв, 23 професійно-технічних училищ та 4 навчальних центри при установах виконання покарань. Серед названих закладів 16 сільськогосподарського профілю, 8 будівельного, 12 промислового та 8 сфери обслуговування. Кількість професійно-технічних навчальних закладів, які здійснюють: курсове професійно-технічне навчання – 35, первинну професійну підготовку – 41, перепідготовку – 32, підвищення кваліфікації – 32. Пріоритетним напрямом в роботі професійно-технічних навчальних закладів став перехід на підготовку кваліфікованих робітників з інтегрованих та технологічно складних професій,

які становлять 65 відсотків від загальної кількості, що підвищує їх конкурентоспроможність на сучасному ринку праці.

Розпочався процес формування навчально-науково-виробничих комплексів з інтеграції навчального процесу професійно-технічних навчальних закладів області, зокрема сільськогосподарського та будівельного профілю. Так, у 6 закладах застосовані нові технології в навчально-виробничому процесі, 7 – працюють над запровадженням модульної системи навчання.

Інноваційна педагогічна діяльність педагогів є основою оновлення навчальних закладів і передбачає дотримання принципів:

- принцип інтеграції освіти вимагає уваги до кожної дитини;
- принцип диференціації та індивідуалізації освіти забезпечення умов для розвитку здібностей кожного вихованця;
- принцип демократизації освіти передбачає створення передумов розвитку активності, ініціативи, творчості учнів і викладачів, залучення громадськості в управління навчальним закладом.

Інноваційна діяльність навчальних закладів є одним із стратегічних напрямів освіти.. Так, апробація передових педагогічних засобів проводиться у 11 навчальних закладах із 38, це становить 29 %. Вивчили Програму Intel та отримали сертифікати 582 чоловіки із 1 690 педагогічних працівників області (34,4 %).

У 2009/2010 н. р., згідно наказів ГУОН, в області працювало 3 експериментальні майданчики: «Впровадження раціональних форм і методів навчання, спрямованих на ефективне засвоєння учнями навчального матеріалу з креслення», автор Воронцова І.В. (ПТУ № 23 м. Полтава); «Виховання соціально-активної особистості через творчий підхід до виховного процесу», автор Царик Р. Ф. Кременчуцький професійний ліцей нафтопереробної промисловості ; «Застосування особистісно зорієнтованих технологій для мотивації активної життєвої позиції учнів», автор – колектив Міжрегіонального Центру м. Хорол.

Хід роботи експериментальних майданчиків неодноразово заслуховувався на обласних секціях методистів ПТНЗ, на навчально-методичних радах НМЦ ПТО. За результатами позитивних показників, які досягнуті не тільки у даних навчальних закладах, а й у тих ПТНЗ, що вивчали та апробували даний досвід – вирішено продовжити їх роботу на 2010/2011 н. р.

У 2009/2010 н. р. працювало 4 обласні школи передового педагогічного досвіду: «Підвищення педагогічної майстерності молодих викладачів та майстрів в/н ПТНЗ» (керівник школи – Несен М. Г., директор ВПУ № 7, координатор – Носенко А. І.); «Впровадження у навчальний процес інноваційних виробничих технологій» (керівник школи – Зуєва С. А., заступник директора ППЛСП, координатор – Винник Л. В.); «Вивчення нових матеріалів та новітніх технологій, які застосовуються у будівництві» (керівник школи – Гриженко В. В., заступник директора ПТУ № 17, координатор – Козлова І. Є.); «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та підвищення кваліфікації педагогічних працівників за програмою Intel «Навчання для майбутнього» (керівник школи – Рафальська Р. І., методист РПАЛ, координатор – Ярина О. Ю.).

Ефективність та результативність роботи шкіл передового педагогічного досвіду обумовлені реалізацією єдиної методичної проблеми НМЦ ПТО «Інноваційні аспекти організації навчально-виховного процесу як основа формування творчої особистості учня».

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Полтавської області

Підвищення якості навчально-виховного процесу шляхом впровадження методів ділової активності та модерації. Автори: Болбат С. Ю., Самченко Н. М. (Решетилівський проф. аграр. ліцей). **Інтерактивні технології викладання інформатики, комп'ютерної техніки і програмування. Автор:** Єфремова О. Л. (ВПУ № 7 м. Кременчук). **Впровадження кредитно-модульної системи при підготовці кваліфікованих робітників в ПТНЗ. Автори:** Півненко Т. О., Фіщук Г. Ф., Лісничка Н. В.

(Полтавське ВПУ ім. А. О. Чепіги). **Впровадження інформаційно-комунікативних технологій для особистісно орієнтованої самостійної роботи учнів з предметів електротехнічного напрямку.** *Автор:* Костенко В. Г. (ВПУ № 7 м. Кременчук). **Використання інформаційних технологій при аналізі результатів навчальної діяльності.** *Автор:* Кучеренко Ю. Л. (ВПУ № 7 м. Кременчук). **Використання методу проектів на уроках української літератури та літератури рідного краю.** *Автор:* Рашевська Л. В. (ВПУ № 7 м. Кременчук). **Особистісно орієнтована методика викладання зарубіжної літератури за пошуково-випереджальними завданнями.** *Автор:* Титар Л. С. (ВПУ № 7 м. Кременчук). **Діяльно-орієнтовне навчання» Вищого професійного училища.** *Автор:* Костогриз О. В. (ВПУ № 7 м. Кременчук). **Технологія формування творчої особистості.** *Автор:* Безугла С. І., викладач вищої категорії, викладач-методист (Кременчуцький проф. ліцей нафтопереробної промисловості). **Проектна технологія в навчальному процесі.** *Автор:* Криниця І. В. (Кременчуцький проф. ліцей нафтопереробної промисловості). **Виховання соціально активної особистості через творчий підхід до виховного процесу.** *Автор:* Царик Р. Ф. (Кременчуцький проф. ліцей нафтопереробної промисловості). **Застосування особистісно орієнтованої технології з метою мотивації активної життєвої позиції учнів.** *Автори:* Заїка О. С. Заєць В. І., педагогічний колектив (Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців). **Групова форма навчання при викладанні загальноосвітніх та спеціальних предметів.** *Автори:* Яценко А. М., Рябко Р. М., Шепель Т. Ф. (Полтавський проф. ліцей). **Впровадження інноваційних комп'ютерних технологій у навчально-виробничий процес.** *Автори:* Андрійчук І. С., Барбарош І. В., Єрмолаєва О. О., Гасан З. О. (ПТУ № 9 в Полт. обл.). **Соціальне партнерство професійного гірничого ліцею м. Комсомольська із замовником кадрів – ВАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат».** *Автори:* Пижиков В. В., Іванченко О. Г.; адміністрація ВАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» (Проф. гірн. ліцей м. Комсомольська). **Впровадження новітніх**

виробничих технологій у навчальний процес. *Автори:* Харченко О. В., Гриженко В. В., Цуд Н. І., Сакало Л. Я. (ПТУ № 17 м. Полтави). **Використання презентацій у навчальному процесі.** *Автор:* Євсеєв Ю. В. (ПТУ № 23). **Базовий курс навчання швачок за програмою компанії «Вайс Консалтінг» (Німеччина) для швейних підприємств фірми Betti Barclay в Україні».** *Автори:* Консалтінгова компанія «Вайс Консалтінг» (Німеччина) (Полтавський проф. ліцей сфери послуг). **Впровадження інноваційних технологій у професійно – технічну освіту через унікальні технології виготовлення виробів народних художніх промислів.** *Автори:* Пілюгіна Л. М., Козлова В. В. (Решетилівський художній проф. ліцей).

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

Професійно-технічна освіта Рівненщини, що є складовою освіти області, включає 24 професійно – технічних навчальних закладів: 7 вищих професійних училищ, 12 професійних ліцеїв, ДПТНЗ «Дубенське професійно технічне училище», 3 навчальних центри, ПТУ ВП РАЕС м. Кузнецовськ (знаходиться в підпорядкуванні Міністерства палива та енергетики України).

70 % професійно-технічних навчальних закладів області належать до другого атестаційного рівня, 30 % – до третього. Кількість ПТНЗ за галузевими напрямками: агропромисловий комплекс – 5, промисловість – 4, будівництво – 8, сфера послуг – 4 навчальні заклади. Середньорічна чисельність учнів профтехзакладів – близько 10 тисяч, 64 % з них одночасно з професійною підготовкою отримують повну загальну середню освіту. Щорічно ПТНЗ області випускають близько 4,5 тисячі кваліфікованих робітників та молодших спеціалістів з 68 професій, з яких – 76 % інтегровані. Навчально-виховний процес забезпечують 1 165 педагогічних працівників, з яких – викладачі предметів професійної підготовки – 217, майстри виробничого навчання – 487.

Враховуючи потреби ринку праці, лише за останні два роки розпочато підготовку з 11 нових професій.

У закладах ПТО області створено 391 навчальний кабінет, з них – 208 з профтехдисциплін, 79 лабораторій, 157 навчально-виробничих майстерень, 16

полігонів, 10 автотрактодромів. В області функціонує 66 гуртків художньої самодіяльності з числом учасників – 1 273, 31 гурток художньої і технічної творчості, в якій займається 695 учнів, десятки предметних гуртків та спортивних секцій.

В умовах нових економічних відносин, при проведенні реформування професійно-технічної освіти, основним завданням є підготовка конкурентноспроможних висококваліфікованих робітників, які користуються попитом на ринку праці. На Рівненщині чітко визначені такі основні напрямки у роботі управління освіти і науки та НМЦ ПТО: розробка проектів, апробація та впровадження Державних стандартів професійно-технічної освіти, зміцнення матеріально-технічної бази, зокрема комп'ютеризація профтехзакладів, впровадження інноваційних технологій, надання науково-методичної допомоги у виявленні та розвитку потенційних можливостей учнів.

Естафету розпочато. Естафета триває. Безперечно, це добрий стимул для обміну досвідом, впровадження нових проектів і технологій в системі профтехосвіти, що дасть змогу готувати майбутнього висококваліфікованого робітника, конкурентоздатного і так необхідного на сучасному ринку праці.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Рівненської області

Шляхи підвищення якості професійної підготовки випускників професійно-технічного навчального закладу будівельного профілю. *Автор:* Климчук П. П. (ВПУ № 1 м. Рівне). **Впровадження модульної системи навчання при підготовці кваліфікованих робітників сфери побуту.** *Автори:* Семенюк Я. К., Руденька Т. М., Рожко К. О., Кацубо Н. Ф., Хилюк Н. В., Сілецька О. В., Григорчук Л. В., Трохимчук Н. А. (Рівненський професійний ліцей сфери побуту); Партнери з впровадження проекту: ЗАТ «Рівне-Стиль», Спільне українсько-німецьке підприємство «Алмі», Дім весільної моди «Еліт».

Використання інформаційно-комунікаційних технологій для підготовки робітничих кадрів у професійно-технічному навчальному закладі. *Автори:* Музика В. В., Рудий О. М., Нікончук В. І., Чміль Н. П.

(Рівненський торгово-професійний ліцей). **Впровадження у навчально-виробничий процес вивчення інноваційних будівельних технологій та матеріалів компанії «Хенкель-Баутехнік» (Україна).** *Автори:* ВПУ № 22 м. Сарни, Городнюк В. П. (ВПУ № 22 м. Сарни).

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

В рамках Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі профтехосвіти 11–12 квітня 2007 р. делегація профтехосвітян Чернігівщини в кількості 7 осіб та 2 представників МОНУ 11–12 квітня відвідали Сумську область. До складу Чернігівської делегації були включені: директор НМЦ ПТО, голова Ради директорів ПТНЗ та голова обласної асоціації працівників профтехосвіти 4 директори ПТНЗ, заступник директора-слухач кадрового резерву МОНУ.

Значним успіхом профтехосвітян Сумщини є досягнення хорошої співпраці з замовниками кадрів та соціальними партнерами. Це було продемонстровано під час відвідання Лебединського ВПУ лісового господарства, Сумського професійного ліцею, Хотинського професійного аграрного ліцею та інших навчальних закладів. Значні досягнення в застосуванні інтерактивних технологій продемонстрував Сумський ліцей харчових технологій та торгівлі а використання інформаційних Сумський професійний хіміко-технологічний ліцей.

Нині профтехосвіта Сумщини характеризується статистичними даними, що відображають її кількісні та якісні показники. **Мережа** області налічує 35 професійно-технічних навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, серед яких понад половини – нового типу, а саме: 7 вищих професійних училищ, 20 професійних ліцеїв, 1 центр професійно-технічної освіти. Водночас зауважемо, що сучасна система ПТО Сумщини – це не тільки ПТНЗ системи МОН України. Це і 60 закладів недержавної форми власності, це структурні навчальні підрозділи на виробництві, це і професійне навчання безробітних громадян, це і професійне вдосконалення і навчання впродовж життя. Нині актуалізувалася необхідність розширення професійного

навчання дітей і дорослих з особливими потребами, а також організації професійного навчання в системі покарань (в області функціонує 2 таких навчальних заклади – професійне училище соціальної реабілітації – м. Охтирка, навчальний центр № 116 – (м. Суми). У своєму аналізі ми будемо говорити звичайно лише про державні ПТНЗ, проте інформаційну, методичну і консультативну допомогу НМЦ ПТО надає всім типам навчальних закладів.

Заклади профтехосвіти державної форми власності Сумщини щорічно забезпечують підготовку понад 6,3 тис. робітників за 127 професіями. Навчання фахівців для будівництва здійснює 21 заклад, для промисловості – 17, для сфери побуту, громадського харчування і торгівлі – 27. Перелік професій, за якими здійснюється навчання, в основному задовольняє регіональний ринок праці. Динаміку набору і випуску за останні три роки ми можемо добре побачити на наведених нижче діаграмах.

ПТО у Сумській області метою своєї діяльності ставить випереджуючий характер через впровадження виробничих і педагогічних інновацій. Робота НМЦ ПТО базується на таких принципах: професіоналізм; системність; креатив; динаміка; оперативність; прогностування; аналітичність; науковість; результативність.

Пріоритетними напрямками діяльності Сумської профтехосвіти є:

- оновлення змісту професійної освіти;
- інформатизація і комп'ютеризація освітнього процесу у закладах професійно-технічної освіти;
- створення умов для розвитку дієвого соціального партнерства у професійно-технічній освіті через пілотні освітні проекти;
- розробка і створення базової моделі школи позитивного педагогічного досвіду в системі професійно-технічної освіти та її реалізація у НМЦ ПТО Сумської області;
- ефективність використання освітніх інновацій у навчально-виховному процесі ПТН;

Профтехосвітяни Сумщини досить успішно реалізує державну політику в галузі професійно-технічної освіти по задоволенню потреб регіону у робітничих кадрах.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Сумської області

Створення Державних стандартів професійно-технічної освіти України з професій «Муляр» і «Штукатур» *Автори:* педагогічний колектив (ВПУ № 14 м. Ромен Сумської області). **Інформаційно-навчальне середовище «Улаштування опорядження з використання полімерцементних штукатурок торгової марки Ceresit».** *Автори:* Власенко Н. Г., Іваній Н. І., Черняк Г. Ю., Черняк Ю. Г. (Сумський професійний ліцей, компанія “Хенкель Баутехнік (Україна). **Розробка і створення базової моделі школи позитивного педагогічного досвіду в системі професійно-технічної освіти та її реалізація у НМЦ ПТО Сумської області.** *Автори:* Самойленко Н. Ю., Черняк Ю. Г. (НМЦ ПТО у Сумській області). **Динамічні тривимірні моделі та їх застосування на уроках загальноосвітньої та професійної підготовки у ПТНЗ»** *Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області.* *Автори:* Паращенко М. Г., Черняк Г. Ю. (НМЦ ПТО у Сумській області).

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Основними постачальниками робітничих кадрів є 23 професійно-технічні навчальні заклади області та їх дві філії, навчанням у яких в 2011/2012 році охоплено 12 061 учень, 82,6 % поряд з професією отримують повну загальну середню освіту.

Підготовка кваліфікованих робітників здійснюється з 73 професій, із яких більше 88 відсотків – інтегровані.

Зкладами професійно-технічної освіти області у 2010/2011 навчальному році підготовлено 5 056 кваліфікованих робітників. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 784 «Про затвердження

Порядку працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких проводилася за державним замовленням» в області у 2011 році працевлаштовано 81 відсоток випускників, 76,4 відсотка – опанували дві і більше професії, що підвищило їх мобільність на ринку праці, 429 учнів (10,6 %) отримали дипломи з відзнакою.

Професійну підготовку кваліфікованих робітників відповідно до нових вимог забезпечують 576 викладачів, 680 майстрів виробничого навчання. Протягом 2010/2011 н. р. підвищили свою кваліфікацію 343 та пройшли стажування 61 педагогічний працівник.

Навчання за програмою Intel «Навчання для майбутнього» пройшли 224 педагогічних працівники області.

Впродовж останніх років суттєво оновлено зміст професійно-технічної освіти, впроваджено в навчальний процес науково-технічні досягнення та новітні технології. Для цього спільно з фірмами «КНАУФ», «Хенкель Баутехнік (Україна)», «Київ-гіпс», «КНАУФ Маркетинг», компанією «Німецьке товариство технічного співробітництва», виробничим комплексом «Мрія», українсько-шведською фірмою «ТЕКОСОМ» на базі приміщень Тернопільських вищих професійних училищ технологій та дизайну, ресторанного сервісу та торгівлі, центру професійно-технічної освіти №1, Борщівської філії Товстенського професійного сільськогосподарського ліцею, Підволочиського професійного ліцею утворені навчально-практичні центри та навчально-тренувальні фірми з вивчення новітніх технологій та досягнень у сфері будівництва, швейного виробництва, торгівлі, ресторанного сервісу.

Забезпеченню належної якості професійно-технічної освіти шляхом впровадження у навчальний процес державних стандартів з конкретних професій нового покоління, інформаційно-комунікаційних технологій, оснащення новим обладнанням, устаткуванням та технікою професійно-технічних навчальних закладів, видання сучасних наочних посібників з професійно-технічної підготовки сприяє реальна діяльність суб'єктів ПТО відповідно до Закону України про інноваційну діяльність.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Тернопільської області

Інформаційно-видавнича діяльність із залученням педагогічних працівників ПТНЗ. *Автори:* Навчально-методична рада (НМЦ ПТО у Тернопільській області). **Співпраця Підволочиського професійного будівельного ліцею Тернопільської області і спільного Українсько-Шведського підприємства «Антарес».** *Автори:* Дирекція (Підволочиського професійного будівельного ліцею). **Активізація процесу оволодіння професією «Конторський службовець (бухгалтерія), «Оператор комп'ютерного набору».** *Автори:* Нікітюк І. О., Поляняк О. В., Сасанчин О. І. та Диченко О. М. (Тернопільський ЦПТО освіти №1). **Опорні конспекти із загального та спеціального догляду за хворими.** *Автори:* Юрик Т. Л., Магута С. П. (Тернопільський ЦПТО освіти №1). **Впровадження автоматизованих новітніх технологій в навчально-виробничу діяльність учнів Підволочиського професійного будівельного ліцею з професії «Кравець».** *Автори:* Мельник В. П., Трачук Г. М. (Підволочиський професійний будівельний ліцей). **Особистіснозорієнтований підхід до зростання професійної майстерності педагогічних працівників.** *Автор:* Маркіна І. Г. (Чортківське ВПУ).

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

Оновлення змісту освіти, визначення державних вимог щодо її якості та обсягу на рівні досягнень науки, техніки, технології та світового досвіду активізували проблему модернізації системи професійно-технічної освіти Харківщини. Модернізація системи ПТО регіону пов'язана, насамперед, із введенням в освітнє середовище інноваційних концепцій, в основу яких покладені цілісні моделі навчально-виховного процесу, переорієнтацією його на пошук та розробку нових інноваційних шляхів розвитку регіональної системи освіти, на формування нового педагогічного мислення. Професійно-технічна освіта Харківщини нараховує 58 ПТНЗ, 4 філії та 216 інших установ, у тому числі: 4 центри професійно-технічної освіти; 5 вищих

професійних училища; 35 професійних ліцеїв; 4 професійно-технічних училища; 1 професійний ліцей при вищому навчальному закладі; 6 навчальних центрів при установах виконання покарань (УВП); 216 інших навчальних закладів, установ, організацій різної форми власності, які надають послуги, пов'язані з одержанням професійно-технічної освіти і мають ліцензію за 142 професіями та 4 спеціальностями з освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст». 52 професійно-технічних навчальних закладів області (100 %) здійснюють підготовку кваліфікованих робітників з двох і більше професій (62,3 % професій – інтегровані). У структурі діяльності НМЦ ПТО в системі управління якістю професійно-технічної освіти в регіоні одним з основних об'єктів діяльності є освітньо-кваліфікаційна та професійно-кваліфікаційна структура педагогічних кадрів, рівень їх педагогічної та фахової компетентності, тому НМЦ ПТО приділяє значну увагу неперервній освіті педагогічних працівників ПТНЗ.

Науково-методична робота з педагогічними кадрами ПТНЗ організується у масових та групових формах через систему неперервної освіти і роботу творчих груп та участь педагогічних працівників ПТНЗ у проведенні моніторингових обстежень, а також в індивідуальних формах – з членами авторських колективів з підготовки підручників та шляхом надання індивідуальної консультативно-методичної допомоги. Особлива увага приділяється впровадженню у педагогічний процес ПТНЗ області сучасних підходів і принципів навчання і виховання, а також сучасних педагогічних і виробничих технологій, форм і методів навчання та виховання; виявленню, вивченню, узагальненню та пропаганді і використанню передового, перспективного, позитивного педагогічного досвіду, інноваційної діяльності у ПТНЗ області.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Харківської області.

Інформаційно-комунікаційні технології як засіб єдиного інформаційного простору системи професійно-технічної освіти області.

Автори: Русланова Т. О., Язиков О. І., Боровик Г. В., Чередніченко О. А., Яковенко О. В. (НМЦ ПТО у Харківській області). **Використання модульних технологій у професійному навчання.** *Автори:* Батраченко Н. В., Каменева Н. М., Устименко Л. Г., Даценко О. Г., Дмитренко С. В. (Харківський професійний ліцей швейного виробництва та побуту). **Співпраця професійно-технічного навчального закладу з роботодавцями: інноваційні шляхи соціального партнерства.** *Автори:* Ткаченко Н. Г., Шевчук К. О., Мелешкова Л. І., Дмитрієва Л. К., (Харківського професійного ліцею швейного і хутрового виробництва).

Технологія ранньої соціалізації особистості (учнівське самоврядування)». *Автори:* Дорофєєв О. С., Чуйкова К. М. (ПТУ № 40 м. Харкова); Броникова О. В. (НМЦ ПТО у Харківській області).

ХЕРСОНЬСЬКА ОБЛАСТЬ

Система профтехосвіти Херсонщини налічує 26 професійно-технічних навчальних закладів (6 вищих професійних училищ, 11 професійних ліцеїв, 6 професійно-технічних училищ, 1 заклад при ВНЗ, 2 навчальні центри при установах виконання покарань). Вони забезпечують регіональну потребу у робітничих кадрах за 15 напрямками економічної діяльності в 7 галузях економіки з 92 професій.

Мережа професійно-технічних навчальних закладів за галузевим спрямуванням: промисловість – 6; будівництво – 3; сільське господарство – 9; торгівля і громадське харчування – 4; зв'язок – 1; транспорт – 1; сфера послуг – 2. Щороку вони випускають близько 5000 робітників.

Для комплексного розв'язання проблем, пов'язаних з подальшою модернізацією професійно-технічної освіти, розробляється обласна Програма розвитку на 2011–2015 роки, орієнтована на задоволення потреб особистості, суспільства і держави; забезпечення рівного доступу до професійно-технічної освіти.

Членами обласних творчих груп під керівництвом методистів навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Херсонській області

розроблено Державні стандарти з 7 професій («Нянька», «Гувернер», «Касир (в банку)», «Канторський службовець (бухгалтерія)», «Бляхар», «Економка», «Продавець (з лотка, на ринку)»).

Професійно-технічні навчальні заклади готують кваліфікованих робітників з таких з професій: електрозварник; лицювальник-плиточник; виробник художніх виробів з дерева; штукатур; токар; лицювальник-плиточник; маляр; монтажник санітарно-технічних систем і устаткування.

Щорічно аналізуючи основні показники діяльності, управління освіти і науки, навчально-методичний центр професійно-технічної освіти визначають рейтинг професійно-технічних навчальних закладів.

Попереду йдуть ті заклади, в яких керівники застосовують інновації у сфері управління – ВПУ № 2 м. Херсон ПТУ № 27 м. Генічеськ, Херсонське вище професійне комерційне училище, Новокаховське вище професійне училище, Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства, Цюрупінський професійний ліцей, Новокаховський професійний електротехнічний ліцей, Херсонський професійний ліцей зв'язку та поліграфії, ВПУ № 17 м. Генічеськ.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Херсонської області

Сервіс-клас «Тяною». Автори: Буднік Г. А., Картанович Н. О. (Харківське ВПКУ). **Співпраця майстрів виробничого навчання та учнів по впровадженню нових технологій в приготуванні та оздобленні кондитерських виробів.** Автори: Тупчієнко Л. Я., Щукіна В. В., Скрипник Т. В., Гладченко С. В. (Херсонський проф. кулінарний ліцей). **Впровадження в навчально-виховний процес сучасних будівельних технологій і матеріалі.** Автор: Супрун О. Ф. (ВПУ № 2 м. Херсона). **Ресурсний центр здорового способу життя, фізичного, психічного та соціального здоров'я, саморозвитку особистості та професійної майстерності для учнів, педагогів, батьків професійно-технічних закладів освіти.** Автор: Катоній О. М. (ХОЦППСР «Розвиток»).

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

На сьогодні у професійно-технічних навчальних закладах області навчається 12 637 учнів, проводиться підготовка робітничих кадрів із 82 професій за 18 професійними напрямками. Професійну підготовку в державних ПТНЗ забезпечують 570 викладачів та 741 майстер виробничого навчання.

На базі ПТНЗ області створено 4 екологічних центри (ВПУ № 4 м. Хмельницького, ДПТНЗ «Кам'янець-Подільське вище професійне училище», Плужненський професійний аграрний ліцей та ДПТНЗ «Лісоводський професійний аграрний ліцей»), метою яких є екологічна освіта учнів ПТНЗ.

Особлива увага працівників системи професійно-технічної освіти області зосереджується на роботі творчих колективів щодо створення дидактичного забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників. Започатковано і діє проект «Інноваційна система роботи методичної служби ПТО Хмельницької області». В його рамках реалізується науково-методичний комплекс нового типу – Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, на базі якого функціонує експериментальний педагогічний майданчик всеукраїнського рівня, що досліджує проблему «Розробка і впровадження інноваційних форм і змісту підвищення кваліфікації педагогів закладів професійно-технічної освіти».

В аграрних ПТНЗ області впроваджуються проекти: «Набуття учнями аграрних ПТНЗ Хмельницької області навичок ведення власної справи на селі», «Оновлення змісту та процесу підготовки механізаторських кадрів сільськогосподарського виробництва». Між колективами професійно-технічних навчальних закладів та ВАТ «Шепетівський цукровий комбінат», в подальшому корпорація «Сварог», укладено договір, згідно з яким навчальний заклад використовує сучасну сільськогосподарську техніку корпорації від фірм-виробників ДжонДір, Лексіон, Моро, Рапід, Оптіма, Харді, Амазоне для набуття учнями практичних навичок роботи на ній, забезпечення проходження

виробничого навчання та виробничої практики, стажування педагогів за новітніми виробничими технологіями.

Основні напрями діяльності в ПТО у Хмельницькій області, орієнтовані на впровадження інноваційних форм курсового підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, навчально-методичне та консультативне забезпечення закладів профтехосвіти області, координацію діяльності обласних фахових секцій інженерно-педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, організацію роботи з обдарованою молоддю, сприяють вирішенню таких завдань як:

- розробка системи та реалізація заходів, спрямованих на забезпечення відповідності якісних показників діяльності ПТНЗ області до вимог державної політики в галузі ПТО;
- дидактичне і методичне забезпечення змісту навчання та впровадження інноваційних технологій;
- підвищення науково-методичного потенціалу системи професійної підготовки кваліфікованих робітників, тощо.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Закарпатської області

Інструменти, обладнання та пристосування до них. *Автор:* Улашкевич О. Є. (Городоцька філія Лісоводського професійного аграрного ліцею). **Макет будинку з наочними зразками використання сучасних матеріалів та євротехнологій в будівництві.** *Автори:* Заярний В. Л., Бузина В. А., Бацура М. А. (Городоцька філія Лісоводського професійного аграрного ліцею). **Методичний посібник «Інноваційні технології в професійному навчанні».** *Автор:* Пугач О.Г. (ВПУ № 4 м. Хмельницька). **Методичні рекомендації «Роль майстра виробничого навчання та особливості організації навчального процесу за модульною технологією»** *Автор:* Побережний І.В. (ВПУ № 4 м. Хмельницька). **Методична розробка «Нові фактури при опорядженні фасадів декоративною штукатуркою Ceresit СТ-35».** Кухар

П.В. (ВПУ № 4 м. Хмельницька). **Словник – посібник. Комбайн КЗС-9-1 «Славутич»(електронний варіант)». Автор:** Петров О. В. (ВПУ № 36 с. Балин Дунаєвецького район). **Огляд конструкцій комбайнів зарубіжних фірм (електронний посібник)». Автор:** Петров О. В. (ВПУ № 36 с. Балин Дунаєвецького район). **Цифрові диктанти. Автори:** Сірант Л. В. (ВПУ № 36 с. Балин Дунаєвецького району). **Технологічні та інструкційно-технологічні карти по предметах виробничого навчання «Слюсарна справа» і «Система технічного обслуговування і ремонт машин». Автор:** Атаманюк В. В. (ВПУ № 36 с. Балин Дунаєвецького району). **Практичне навчання в полі. Вимоги і проект створення демонстраційно-дослідного поля у ВПУ № 36. Автори:** Сірич І. М. (ВПУ № 36 с. Балин Дунаєвецького району). **Інноваційний проект на тему: «Електронний підручник початківця по програмі Microsoft Word з пакету програм Microsoft Office 2000». Автор:** Бордюжан Ю. П. (Плужненський проф. аграрн. ліцей). **Лабораторний практикум з предмета «Інформатика» для учнів системи професійно-технічної освіти». Автор:** Бордюжан Ю. П. (Плужненський проф. аграрн. ліцей). **Методична розробка на тему «Машини для внесення органічних та мінеральних добрив». Автор:** Нагурний О. Є. (Головськівський проф. аграрн. ліцей). **Методична розробка на тему «Будова повітряної кабельної лінії, приєднання кабельного вводу в будинок та до електричної повітряної кабельної лінії». Автор:** Козачков М. К. (Головськівський проф. аграрн. ліцей). **Використання програм-тренажерів на уроках виробничого навчання при підготовці операторів електронно-обчислювальних та обчислювальних машин. Автор:** Матвійчук Л. В. (Хмельницький проф. ліцей електроніки). **Демонстраційний цифровий комбінований електровимірювальний прилад. Автор:** Дрозич А. П. (Хмельницький проф. ліцей електроніки). **Майстер – майстерня. Автори:** Радченко А. П., Гринюк П. В. (ВПУ № 11 м. Хмельницька). **Впровадження елементів модульного навчання. Автор:** Мідянець А. А. (Хмельницьке ВПУ № 11). **Основні засоби підприємства, їх відтворення в умовах ринкових трансформацій в Україні». Автор:** Прокопчук О. В. (Хмельницьке ВПУ №

11). **Шляхи удосконалення методики оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках виробничого навчання.** *Автор:* Терешко Г. І. (Кам'янець-Подільське ВПУ). **Новітні форми та методи викладання сучасних технологічних досягнень.** *Автор:* Кравченко Т. М. (Кам'янець-Подільське ВПУ). **Застосування проектної технології в процесі навчання учнів ділової активності.** *Автор:* Дранічнікова В. А. (Кам'янець-Подільське ВПУ). **Технологія розвивального навчання: від теорії до практики.** *Автор:* Сопільник М. П. (Кам'янець-Подільське ВПУ). **Писанкарство.** *Автор:* Білоус Т. Ю. (Кам'янець-Подільське ВПУ). **Ознайомлення учнів з новітніми будівельними матеріалами і технологіями.** *Автори:* Тустановський В. Е., Олійник О. І., Євчук Н. В., Бігун І. О., Рибачок Д. Д. (Полонський проф. аграрн. ліцей). **Методики кооперативного навчання.** *Автор:* Зварич В. С. (Полонський професійний аграрний ліцей). **Технологія приготування їжі та організація виробництва.** *Автори:* Курілович Л. І. (Хмельницького професійного торгово-кулінарного ліцею). **Навчальний посібник «Основи правових знань».** *Автор:* Гуцалюк Г. Ф. (Хмельницького професійного торгово-кулінарного ліцею). **Використання модульних навчальних матеріалів у традиційній системі професійно-технічної освіти молоді, яка здобуває первинну підготовку.** *Автор:* Войдевич Ю. В. **Методична розробка на тему: «Нетрадиційний метод проведення уроку (ділова гра)».** *Автор:* Іванініва В. М. (Волочиський проф. ліцей). **Нові інформаційні технології.** *Автор:* Грушецька І. О. (ВПУ № 25 м. Хмельницька). **Інтерактивні технології навчання на уроках бухгалтерського обліку.** *Автор:* Безінська О. В. (ВПУ № 25 м. Хмельницька). **Обробка низу рукава з відкритою шлицею з використанням комп'ютерної технології навчання.** *Автор:* Маркова В. В. (Хмельницький проф. ліцей сфери послуг). **Методичний посібник: «Методи письмового контролю знань, умінь учнів. Тренувальний період».** *Автори:* Маркова В. В., Григоренко В. В. (Хмельницький професійний ліцей сфери послуг). **Використання на уроках виробничого навчання засобів малої механізації.** *Автори:* Демчук Н.І.; Крузер Г. О., Семенишена Н. П., Педосюк Л.

М. (Нетішинський проф. ліцей). **Використання новітнього обладнання при виготовленні одягу.** *Автор:* Мовчан І. Д. (Понінківський професійний ліцей).

Матеріали по використанню елементів модульного навчання на уроках спецтехнології електрогазозварників. *Автор:* Малигіна Т. Є. (Хмельницький проф. буд. ліцей). **Використання новітніх матеріалів та технологій при оздобленні поверхонь на уроках виробничого навчання та виробничої практики.** *Автори:* Лемішевська В. П. (Хмельницький проф. буд. ліцей). **Посібники-конспекти.** *Автор:* Кошман В. І. (Кам'янець-Подільський професійний будівельний ліцей). **Новітні технології вирощування сільськогосподарських культур.** *Автор:* Бондар В. Й. (Чорнострівський проф. аграрний ліцей). **Використання педагогічних та виробничих інноваційних технологій в процесі підготовки будівельників. Декоративне оштукатурювання поверхонь.** *Автори:* майстри виробничого навчання: Білик М. М., Анохін В. П. (Ярмолинецький професійний ліцей). **Інноваційні виробничі технології на уроках виробничого навчання з професії «Електрогазозварник. Слюсар з ремонту автомобілів».** *Автори:* майстри виробничого навчання: Радецький В. В., Герасимчук В. М. (Ярмолинецький професійний ліцей). **Сучасні будівельні технології.** *Автор:* Дубань Т. Д., майстер виробничого навчання, голова методичної комісії будівельних професій. (ВПУ автомобільного транспорту та будівництва). **Набуття учнями аграрних ПТНЗ Хмельницької області навичок ведення власної справи на селі».** *Автори:* Хмельницька обласна державна адміністрація; пед. працівники (НМЦ ПТО та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області; працівники аграрних ПТНЗ області). **Оновлення змісту та процесу підготовки механізаторських кадрів сільськогосподарського виробництва.** *Автори:* педагогічні працівники (Грицівське ВПУ №38, НМЦ ПТО та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області,

корпорація «Сварог» Шепетівського району Хмельницької області). **Проект з інноваційних соціальних послуг «Знайди себе»**. Автор: Маланчак Л. І. (ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей»). **Інноваційна система роботи методичної служби професійно-технічної освіти**. Автори: Л. І. Шевчук і творчий колектив (НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області). **Школа соціальної компетентності «Сходинок самостійності»**. Автор: Маланчак Л. І. (ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей»). **«Центр підтримки молоді «Успіх»**. Автори: Маланчак Л. І. (ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей»). **«Центр «Шанс»**. Автор: Маланчак Л. І. (ДПТНЗ «Красилівський професійний ліцей»).

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

Професійно-технічна освіта області представлена 23 державними професійно-технічними навчальними закладами. Фінансування 5 ПТНЗ здійснює Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 16 – з місцевих бюджетів за рахунок міжбюджетних трансферів. Крім того, в області функціонує 85 закладів професійно-технічної освіти інших форм власності і підпорядкування.

Середньорічний контингент державних ПТНЗ становить близько 10 тисяч учнів і слухачів, які навчаються за 129 професіями.

Щорічно державні ПТНЗ випускають понад 4,2 тисячі кваліфікованих робітників, з яких 71 % одержують кваліфікацію з двох-трьох професій.

У 23 ПТНЗ працює 1152 педагогічні працівники, з них 188 мають педагогічні звання.

Для забезпечення навчального процесу державні професійно-технічні навчальні заклади мають 158 майстерень, 107 лабораторій, 525 одиниць верстатного обладнання та 577 одиниць сільськогосподарської техніки.

Важливим чинником у навчально-виробничому процесі є застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які передбачають наявність сучасних комп'ютерів, мережі Інтернет, мультимедійних комплексів, багатофункціональних комп'ютерних програм. У 23 державних навчальних

зкладах функціонує 32 комп'ютерні класи, 4 інтерактивні комплекси, упроваджується 141 сертифікований та 11 розроблених педагогічними працівниками ПТНЗ програмний педагогічний засіб навчання. Усі навчальні заклади мають вільний доступ до мережі Інтернет, що дозволяє учням та педагогічним працівникам користуватись світовим простором інформації. ПТНЗ мають веб-сайти, на яких висвітлюється їхнє життя, а саме: досягнення всіх учасників навчального процесу, шляхи вирішення проблем, обмін методичними ресурсами тощо.

З метою максимального наближення навчального процесу до умов виробництва, ознайомлення учнів із сучасними технологіями у професійно-технічних навчальних закладах області створені і функціонують навчально-виробничий комплекс «Сучасний фермер», 2 регіональні будівельні навчально-практичні центри, 7 навчально-тренувальних кафе, 2 навчальні ділянки тощо. Всього їх – 21. Протягом 2010 року розпочато створення навчально-практичного центру з діагностики автомобілів у державному навчальному закладі «Черкаський професійний автодорожній ліцей».

На базі навчально-практичного комплексу «Сучасний фермер» державного навчального закладу «Лисянський професійний аграрний ліцей» протягом 2010 року проведені короткотермінові курси з отриманням сертифікату для 80 учнів п'яти аграрних професійно-технічних навчальних закладів області, 108 педагогічних працівників аграрних навчальних закладів з семі областей України. Водночас для зазначених працівників було організовано навчання у Німецькому аграрному центрі (с. Поташ).

Регіональним навчально-практичним будівельним центром «Хенкель Баутехнік (Україна)» державного навчального закладу «Черкаський професійний ліцей» проведено круглий стіл з питань профорієнтаційної роботи за участю роботодавців, директорів професійно-технічних навчальних закладів та шкіл-інтернатів, представників обласного центру зайнятості, навчально-практичний семінар для викладачів ПТНЗ області та вчителів праці, навчання

234 учнів базового навчального закладу, 7 педагогічних працівників області та 37 слухачів за замовленням центру зайнятості.

Окрім цього, 62 учні випускних груп державних навчальних закладів «Уманський професійний аграрний ліцей», «Монастирищенський професійний ліцей», «Іркліївський професійний аграрний ліцей», «Професійно-технічне училище № 38 м. Жашкова» вивчали інноваційні технології у Німецькому аграрному центрі (с. Поташ). Результати такої діяльності знайшли відображення в розробленні інноваційних проектів.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Черкаської області

Навчально-туристичний комплекс «Стежина». *Автори:* Хижняк Т. В.; Шевченко А. М.; Шевченко В. С., Кулікова Л. М. (Черкаський проф. ліцей переробної промисловості). **Комп'ютерна програма «Arcon Home 2. Visuelle Architektur».** *Автор:* Мельник Р. Я. (Канівське ВПУ радіоелектроніки та машинобуд.). **Комп'ютерна програма «КОМПАС – 3В У8».** *Автор:* Болдовський В. В. (Канівське ВПУ радіоелектроніки та машинобуд.). **Комп'ютерна програма «sPlan».** *Автор:* Болдовський В. В. (Канівське ВПУ радіоелектроніки та машинобуд.). **Електронний підручник «Фізика»10 клас.** *Автор:* Бугай В. І., викладач загальноосвітніх дисциплін (Канівське ВПУ радіоелектроніки та машинобуд.). **Впровадження соціального партнерства в навчальний процес».** *Автор:* Горобець О. М. (Черкаський професійний автодорожній ліцей).

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

У професійно-технічних навчальних закладах Чернівецької області проводиться цілеспрямована робота щодо впровадження інноваційних технологій та удосконалення інформатизації навчального процесу при підготовці кваліфікованих робітників для народного господарства краю. Основа стратегії розвитку інноваційної діяльності в ПТО області знайшли відображення у **таких** напрямках її реалізації:

- аналіз стану навчально-виробничої, навчально-виховної та методичної роботи в професійно-технічних навчальних закладах області, підготовка пропозицій щодо їх удосконалення, надання конкретної методичної допомоги педагогічним колективам ПТНЗ області;
- здійснення дослідно-експериментальної роботи щодо вдосконалення змісту, форм і методів навчання. Участь у наукових дослідженнях, що здійснює НАПН України, зокрема, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України з проблем професійно-технічної освіти;
- здійснення заходів щодо вивчення та впровадження передового педагогічного і виробничого досвіду в навчально-виробничий та навчально-виховний процес; організація роботи з узагальнення, удосконалення та розповсюдження педагогічної і науково-технічної інформації; пропаганда методичної, навчальної та технічної літератури, технічних засобів навчання та навчально-наочного приладдя;
- підготовка та надання інформаційних матеріалів про передовий методичний, педагогічний та виробничий досвід у ПТНЗ області та Департамент професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України;
- організація і проведення науково-практичних конференцій і семінарів, обласних шкіл передового педагогічного досвіду, обласних методичних секцій, педагогічних читань, виставок, конкурсів тощо; організація та проведення виставок навчальної, навчально-методичної та методичної літератури, навчально-наочного приладдя та технічних засобів навчання;
- організація підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ, організація стажування педагогічних працівників на підприємствах, у професійно-технічних навчальних закладах,

надання допомоги у розробці індивідуальних планів і програм стажування, створення методичних секцій та методичних об'єднань з професій та навчальних дисциплін, організація їх роботи; організація та координація роботи авторських колективів, навчально-методичних творчих груп, окремих педагогічних працівників ПТНЗ області з розробки проектів програмно-методичної документації, удосконалення діючої, а також розробки підручників, навчальних та методичних посібників, технічних засобів навчання.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Чернівецької області

Особистісноорієнтоване навчання. Гуманістична педагогіка в парадигмі суспільно-гуманістичних дисциплін. *Автор:* Плаксюк І. І. (ВПУ № 3). Використання елементів модульного навчання с предмета «Електронний документообіг». *Автор:* Лакатуш А. В. (ПТУ № 13).

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

На сьогодні освітню діяльність з підготовки кваліфікованих робітників здійснює 21 державний ПТНЗ, а саме: три вищих професійних училища, один центр профтехосвіти, 13 професійних ліцеїв, два ПТУ, два навчальних заклади при установах виконання покарань, у яких навчаються 7 788 учнів із 78 професій, з яких за новими державними стандартами – 74. Щорічний випуск складає близько 4 000 кваліфікованих робітників, дипломи з відзнакою отримують близько 6 %, молодших спеціалістів – 2 % від випуску. Крім того, близько 400 осіб проходять професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації за направленням обласного центру зайнятості із числа незайнятого населення.

ПТНЗ області розпочато професійну підготовку з нових для нашого регіону професій: оператор поштового зв'язку, візажист, електромеханік ліфтів, квитковий касир, касир банку, монтер колії, помічник машиніста електровоза,

адміністратор, покоївка, модистка головних уборів, флорист, манікюрниця, рихтувальник кузовів, водій категорії «А» тощо, відновлено та розширено професійну підготовку з металообробних і будівельних професій.

З метою підвищення рівня професійної підготовки робітничого потенціалу за період з 2005 р. по 2011 р. на базі провідних державних ПТНЗ області створено 8 навчально-практичних центрів галузевого спрямування із впровадження інноваційних виробничих технологій.

Викладачі та майстри виробничого навчання щорічно вивчають сучасні виробничі та педагогічні технології, підвищують свою кваліфікацію на базі навчальних закладів та фірм Німеччини, Франції, Італії, Туреччини. З 2008 р. налагоджено партнерські зв'язки в галузі освіти з ПТНЗ Білорусії. Така форма співробітництва з кожним роком стає тіснішою, дає плідні результати у підготовці молодшої робочої зміни на регіональному рівні.

З метою виявлення творчих педагогів, популяризації і впровадження інноваційних технологій навчання постійно проводяться конкурси інноваційних проектів щодо професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Все це дає можливість підвищувати рівень виконання головного завдання профтехосвіти Чернігівщини: не просто відтворювати та забезпечувати сьогоdnішній ринок праці висококваліфікованими спеціалістами, а й перейти до випереджуючої освіти, активного проведення маркетингової діяльності щодо нових професій, підвищення якості підготовки робітничих кадрів до європейського рівня кваліфікації.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти Чернігівської області

«Сантехнік». *Автори:* Зеленський В. Г., Білоус І. В., Юртаєва А. О., Денисенко О. О., Письменний В. М., Павлюк С. Д., Ткачук В. Р., Пономарьов І. Ю., Оніщенко Є. Н., Рябов С. В. (Чернігівський професійний ліцей залізничного транспорту). **Застосування програмного забезпечення САПР «Julivi» у навчальному процесі.** *Автори:* Сидоренко І. Г., Оношко А. Ю., Приходько Л. О., Несторенко Г. А. (Чернігівське ВПУ побутового обслуговування). **«Від**

творчості викладача до творчості учня». Автор: Новицька Ю. О. (Чернігівське ВПУ побутового обслуговування). Застосування графічного редактора Adobe Photoshop 9 на уроках теоретичного та практичного навчання при навчанні професії «Фотограф». Автори: Бендик М. Н., Горбачова О. В. (Чернігівське ВПУ побутового обслуговування).

Використання комп'ютера для підбору зачісок в залежності від типу обличчя. Автор: Огольцова А. В. (Чернігівське ВПУ побутового обслуговування). Програма консультування та технічне співробітництво «ТРАНСФОРМ». Автори: авторський колектив Товариства Карла Дуйсберга у співпраці з Федеральним інститутом професійної підготовки (Німеччина). (Чернігівське ВПУ).

КИЇВ

Програма розвитку професійно-технічної освіти м. Києва передбачає напрями: «Оптимізація мережі ПТНЗ»; «ПТНЗ – виробництво»; «Актуальні технології»; «Турбота»; «Центр професійно-технічної освіти».

Мережа професійно-технічних навчальних закладів м. Києва налічує: 9 професійних ліцеїв, 15 вищих професійних училищ, 3 міжрегіональні центри професійно-технічної освіти, 2 міжрегіональні вищі професійні училища. Професійну освіту здобувають понад 19 000 учнів, яких навчають 3 500 педагогічних працівників. Навчання здійснюється в умовах функціонування 272-х майстерень, 699-ти кабінетів, 78-ми лабораторій. У навчальному процесі використовується 2 877 комп'ютерів.

Цільова програма стратегічного розвитку професійно-технічної освіти «Київський робітник» на 2011–2015 роки включає інноваційні проекти:

- Створення ефективної системи соціального партнерства роботодавців і ПТНЗ;
- Модернізація матеріально-технічної бази ПТНЗ;
- Програма соціального захисту учнівської молоді;
- Педагогічні кадри;

- До вершин професійної майстерності – через здоровий спосіб життя, художню та технічну творчість;
- Інформаційно-комунікативні технології в ПТНЗ.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти міста Києва

Навчання та виховання дезадаптованої молоді. **Автори:** Решетник Г. Т., Глушко К. В., Дмитренко О. І. (Київський професійний ліцей «Авіант»).

Організація навчального процесу. **Автори:** Сидоренко О. М., Сінельникова В. О., Степанова Л. В., Дівніч Н. О., Мельник Т. В., Маскевич В. Н., Кандиба Ю. В., Синьгубова В. О., Руденко Н. В., Гонтар К. Н., Маказирська В. А., Степанчук В. В., Ющенко В. М., Чернецька А. О. (Центр професійної підготовки і перепідготовки осіб з обмеженими можливостями).

Розвиток художньої творчості майбутніх фахівців швейного профілю. **Автор:** Петрович С. Н.

СЕВАСТОПОЛЬ

Підготовку робочих кадрів з 54 професій здійснюють 6 навчальних закладів системи професійно-технічної освіти, в яких навчаються близько трьох тисяч учнів, а також відділення професійної підготовки Севастопольського індустріально-педагогічного коледжу.

В рамках цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки, а також у відповідності до плану реалізації програми «Сто відсотків» та виконання наказу ГорУОН № 299 від 30.03.2012 р., було проведено ряд моніторингових заходів. У моніторингу брали участь 213 із 251 педагогічних працівників ПТНЗ, тобто 84,9 %. За результатами проведених заходів було виявлено, що не володіють основами ІКТ в цілому по ПТО м. Севастополя – 40 педагогів, володіють на початковому рівні – 57, на середньому і достатньому – 92, на високому – 10 педагогічних працівників ПТНЗ.

Цілеспрямована діяльність з підвищення професійної майстерності педагогів професійного навчання сприяла досягненню позитивних результатів

участі у фестивалі «Інновації в навчальному процесі». Взяти участь запросили педагогів та керівників навчальних закладів, які доповнюють процес навчання інноваційними технологіями. На фестиваль приїхали автори інновацій практично з усіх регіонів України. Це Київ, Житомирська, Полтавська, Кіровоградська, Донецька, Миколаївська та інші області. При підготовці до фестивалю в Севастополі **було проведено** конкурси майстерності педагогів, які працюють в інноваційному режимі.

Загальна характеристика інноваційних проектів системи професійно-технічної освіти міста Севастополя

Створення відеофільмів та комп'ютерних програм для відеомультимедійної та поліекранної техніки на базі телевізійної студії училища. *Автори:* Круглов С. А., Кухоль Л. І., Чертков Є. І., Гаркуша П. Є., Мельников М. І. (Севастопольське ВПУ засобів зв'язку та інформаційних технологій). **Можливості використання цифрової технології растрового дизайну у видавничій справі.** *Автор:* Шевченко О. В. (Севастопольське ВПУ засобів зв'язку та інформаційних технологій). **Міжнародні технології перукарського мистецтва.** *Автор:* Єременко С. І. (Севастопольський професійний ліцей сфери послуг). **«Гармонія».** *Автори:* Минючиц С. Ф., Ряскова І. А., Зоря О. В. (Севастопольський професійний ліцей сфери послуг)

Урок виробничого навчання за темою: «Вибір та розрахунок конструкції віконного блоку» у контексті Українсько-німецького проекту «Підтримка реформ професійно-технічної освіти в Україні». *Автори:* Медведь В. В., Новіков В. П., Сайко О. О. (Центр ПТО ім. маршала інженерних військ А. В. Головані). **Урок виробничого навчання за темою: «Вибір столової білизни. Сервірування столу скатертинами та серветками» з використанням освітньої програми «Intel* навчання для майбутнього».** *Автор:* Лаврентієва О. Г. (Центр ПТО ім. маршала інженерних військ А. В. Головані). **Урок фізики за темою: «Рішення експериментальних завдань з теми навчальної програми: «Закони постійного струму» з використанням сучасного обладнання, «інтерактивної дошки» кабінету фізики та освітньої**

програми «Intel* навчання для майбутнього». Автор: Лопатіна В. І. (Центр ПТО ім. маршала інженерних військ А.В.Головані). Використання комп'ютерних технологій у виробничому навчанні. Автори: Голикова С. І., Ковальчук Н. Н. (Севастопольське вище професійне училище). Підручник зі спеціальної технології «Складання металевих конструкцій». Автори: Ковтун Р. М. (Севастопольське ВПУ № 3). Модульна методологія професійної підготовки персоналу підприємств. Автор: Соломенникова В. О. (Севастопольський проф. торгово-кулінарний ліцей). Організація позаурочної виховної роботи по темі: «Страшна не хвороба, а відношення до неї, як до страшної». Автор: Маценко Н. Г. (Севастопольський проф. торгово-кулінарний ліцей).

РОЗДІЛ III. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІСТИТУТІ ПРОФЕСІЙНО -ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

В Інституті професійно-технічно освіти НАПН України науковим колективом реалізовано комплекс науково-дослідних проектів.

Інноваційні проекти 2009–2012 років

Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві. Науковий керівник – Селецький А. В., зав. лаб. професійного навчання на виробництві, к. істор. н. *Отримані результати:* монографії „Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві”, «Професійне навчання незайнятого населення», «Професійна підготовка робітничих кадрів в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)», «Організаційно-економічні аспекти професійного навчання на виробництві»; навчально-методичний посібник „Курсове професійно-технічне навчання кваліфікованих робітників”; методичний посібник „Гнучкі педагогічні технології професійного навчання кваліфікованих робітників на виробництві”;

бібліографічний покажчик наукових праць з проблеми дослідження.

Психолого-педагогічні засади професійної орієнтації молоді на робітничі професії. *Науковий керівник* – Закатнов Д. О., зав. лаб. професійної орієнтації і виховання, к. пед. н., с.н.с. *Отримані результати:* монографії «Професійна орієнтація молоді в умовах сучасного ринку праці», «Технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення»; методичні посібники «Професійне виховання майбутніх кваліфікованих робітників», «Позитивне мислення як чинник професійного самовизначення молоді в умовах ПТНЗ», «Методи психодіагностики у професійному самовизначенні молоді».

Теоретико-методологічні засади розробки державних стандартів професійно-технічної освіти нового покоління. *Науковий керівник* – Лук'яненко Г. І., зав. лаб. змісту професійної освіти і навчання, к.п.н. *Отримані результати:* монографія «Професійні стандарти: теорія і практика розроблення»; методичний посібник «Формування змісту професійного навчання кваліфікованих робітників з інтегрованих професій»; методичні рекомендації «Створення професійних стандартів, заснованих на компетенціях з напрямів: «Швейне виробництво», «Громадське харчування», «Торгівля», «Ресторанний сервіс»; бібліографічний покажчик наукових праць з проблеми дослідження.

Педагогічні засади децентралізації управління професійно-технічною освітою. *Науковий керівник* – Свистун В. І., зав.лаб. управління професійно-технічною освітою, д. пед. н. *Отримані результати:* монографії «Децентралізація управління професійно-технічною освітою», «Взаємодія суб'єктів управління професійно-технічною освітою: теорія і практика»; методичний посібник «Професійна освіта і навчання в Україні: сучасні технології управління»; бібліографічний покажчик наукових праць з проблеми дослідження.

Інформаційно-аналітичне забезпечення модернізації професійно-технічної освіти в умовах ринку праці. *Науковий керівник* – Волкова Тетяна Василівна, зав. лаб. «ВІАЦ ПТО», к. пед. н. *Отримані результати:* інформаційно-аналітичний збірник “Профтех-інфо”, методичний посібник “Інформаційно-аналітичне управління освітніми системами”,

методичні рекомендації “Моніторинг розвитку ПТО”, бібліографічний показник наукових праць з проблеми дослідження. **Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників.** *Науковий керівник* – Нестерова Л. В., зав. лаб. методик професійної освіти і навчання, к. пед. н., доцент. *Отримані результати:* монографії «Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євро інтеграції», «Науково-методичні засади підготовки педагога професійного навчання до формування економічної культури учнів ПТНЗ»; методичні посібники «Педагог професійної школи», «Методика розробки дидактичних комплексів відповідно до вимог державних стандартів ПТО нового покоління», «Методичні засади створення і використання електронного підручника у професійній підготовці кваліфікованих робітників»; енциклопедичне видання «Профтехосвіта України XX – початок XXI століть»; бібліографічний показник наукових праць з проблеми дослідження.

Перспективні інноваційні проекти 2013–2015 років

Особливості професійного навчання робітників в умовах високотехнологічного виробництва. *Науковий керівник* – Селецький А. В., завідувач лабораторії професійного навчання на виробництві, к.іст.н., с.н.с. **Кінцеві результати.** Рукописи наукові продукції: монографій «Професійне навчання кваліфікованих робітників в умовах високотехнологічного виробництва: теорія і практика», «Професійні стандарти і кваліфікації в країнах з високо розвиненою економікою»; посібників «Економічні основи професійного навчання на виробництві», «Дистанційне навчання кваліфікованих робітників в умовах виробництва»; метод. рекомендацій: «Методичні рекомендації щодо професійного навчання кваліфікованих робітників в умовах високотехнологічного виробництва».

Підготовка учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар’єри. *Науковий керівник* – Закатнов Д. О., зав. лаб. професійної орієнтації і виховання, канд. пед. наук, с. н. с.. **Кінцеві результати.** Рукописи наукової продукції: монографій «Підготовка учнів ПТНЗ до планування й реалізації

професійної кар'єри: теорія і практика», «Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах»; посібники «Педагогічні технології підготовки учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри», «Професійне вдосконалення педагога професійно-технічного навчального закладу», «Формування готовності учнів ПТНЗ до вибору й реалізації професійної кар'єри»; методичних рекомендації «Підготовка учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі допрофесійної та професійної підготовки, «Формування соціально-психологічної компетентності в учнів ПТНЗ».

Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів. *Науковий керівник* – Волкова Т. В., зав. лаб. «ВІАЦ ІПТО», к. пед. н., с. н. с.. *Кінцеві результати.* Рукописи наукової продукції: монографія «Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників ПТНЗ: теорія і практика», методичні посібники «Інформаційно-аналітична діяльність педагога ПТНЗ»; «Інформаційні технології в навчально-виховному процесі ПТНЗ», «Розвиток інформаційної культури педагогічних працівників ПТНЗ», словник «Інформаційно-аналітична діяльність педагогічних працівників ПТНЗ; аналітичний збірник ПРОФТЕХ-ІНФО.

Проектування змісту професійно-технічної освіти на основі компетентнісного підходу. *Науковий керівник* – Лук'яненко Г. І., к. пед. н., с.н.с.. *Кінцеві результати.* Рукописи наукової продукції: монографії «Проектування змісту професійної освіти і навчання: теорія і практика»; «Модульно-компетентнісний підхід до підготовки кваліфікованих робітників будівельної та машинобудівної галузей»; посібники «Педагогічні основи формування змісту підготовки кваліфікованих робітників за інтегрованими професіями», «Технологія опоряджувальних робіт (для учнів ПТНЗ будівельного профілю)», «Організація і техніка обслуговування (для учнів ПТНЗ галузі ресторанного господарства)», «Технологія верстатних робіт (для учнів ПТНЗ машинобудівного профілю)» .

Вдосконалення особистісно-розвивальних педагогічних технологій у професійно-технічній освіті. *Науковий керівник* – Нестерова Л. В., зав. лаб. методик професійної освіти і навчання, к.п.н., доцент. *Кінцеві результати.* рукописи наукової продукції: монографія “Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників”; навчальні посібники “Сільськогосподарські і меліоративні машини (для ПТНЗ аграрного профілю)”; “Будівельні конструкції (для підготовки кваліфікованих робітників будівельної галузі)”; “Системи впорскування бензину та керування двигуном (для підготовки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі)”; методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів ПТНЗ; довідник ”Педагогічні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників“ .

Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки. *Науковий керівник* – Свистун В. І., зав.лаб управління професійною освітою, д. пед. н., доц. *Кінцеві результати.* Рукописи наукової продукції; монографій «Управління розвитком професійно-технічної освіти в сучасних умовах: теорія і практика», «Вплив трансформації ринкової економіки на управління розвитком професійно-технічної освіти»; посібників:

«Інноваційні методи управлінської діяльності керівників ПТНЗ», «Розвиток управлінської культури керівників професійно-технічних навчальних закладів»

Методичні основи створення підручника нового покоління для професійно-технічних навчальних закладів. *Науковий керівник* – Шевченко В. Л., зав. лаб. підручникотворення ІПТО НАПН України, к. військ. наук, доцент. *Кінцеві результати.* Рукописи наукової продукції: методичні рекомендації зі створення електронних засобів навчання для професійно-технічних навчальних закладів; електронні підручники; електронні підручники для підготовки кваліфікованих робітників для аграрної, машинобудівної та будівельної галузей; контент-бібліотека; контент бібліотека електронних підручників.

*Інноваційні проекти експериментальних закладів, відкритих
під керівництвом Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України*

Моделювання діяльності інноваційного навчального закладу на основі програми соціального партнерства як підсистеми управління якістю освіти. Експериментальна база: Міжрегіональне вище професійне училище поліграфії та інформаційних технологій (м. Дніпропетровськ). Рівень експерименту: всеукраїнський. Науковий керівник експерименту – директор ПТО НАПН України, докт. пед. наук, професор Радкевич В.О., директор Міжрегіонального вищого професійного училища поліграфії та інформаційних технологій (м. Дніпропетровськ) Макаров Володимир Адольфович (наказ МОН України № 213 від 16.03.2007 р.). Учасники експерименту: Василенко В. М. (директор НМЦ ПТО у Дніпропетровській обл.), Корнієнко М. М. – заступник директора НМЦ ПТО України, керівник інформаційно-аналітичного центру при НМЦ ПТО, Гладкий М. А. – методист ІАЦ, Повод І. В. – методист ІАЦ, Шпилько Ю. С. – методист ІАЦ; науковці Волкова Т. В., Ягупов В. В., Величко Н. О., Гуралюк А. Г., Закатнов Д. О., Нестерова Л. В., Гириловська І. В., Майборода Л. А., Савченко І. М., Гуменний О. Д., Плещ А. І. *Отримані результати.* Інновації, що відпрацьовані в ході експериментальної роботи: організаційно-інформаційна підтримка інноваційних процесів в освіті: модель соціальної взаємодії ПТНЗ з науковими установами й науковими організаціями і роботодавцями. Інноваційні форми реалізації взаємодії ПТНЗ і соціальних партнерів; європейські моделі інноватики у сфері взаємодії професійно-технічних навчальних закладів з роботодавцями та науковими установами; система індикаторів ефективної діяльності ПТНЗ; засоби інформаційного аналізу діяльності ПТНЗ на основі інформаційно-аналітичної системи управління ПРОФТЕХ. *Пропозиції* щодо практичного використання і впровадження конкретних результатів експериментальної роботи: поширити досвід соціального партнерства Міжрегіонального вищого професійного училища поліграфії та інформаційних технологій (м. Дніпропетровськ) в інших

ПТНЗ; зосередити увагу на питаннях, пов'язаних з якістю професійно-технічної освіти, соціальним забезпеченням студентської молоді, можливістю співпраці зарубіжних навчальних закладів з українськими училищами у сфері підготовки та працевлаштування робітничих кадрів; молодіжного самоврядування, студентського парламентаризму. **Використання модульних програм при підготовці та підвищенні кваліфікації виробничого персоналу промислових підприємств та сфери послуг.** *Експериментальна база:* Міжгалузовий учбово-атестаційний центр Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона Національної академії наук України (м. Київ); навчально-виробничий центр «Либідь» (м. Київ); Севастопольський регіональний центр модульного навчання (м. Севастополь); навчальний центр ВАТ «Українське Дунайське пароплавство» (м. Ізмаїл). *Рівень експерименту* – підвідомча установа НАПН. *Науковий керівник експерименту* – завідувач лабораторії професійного навчання на виробництві, кандидат істор. наук А. В. Селецький. В організації та проведенні експерименту брали участь: Проценко П. П. – директор учбово-атестаційного центру Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона, кандидат техн. наук, м. Київ, Боцула Г. М. – директор Київського навчально-виробничого центру «Либідь», м. Київ, Герганов Л. Д. – заступник начальника навчального центру ВАТ «Українське Дунайське пароплавство», м. Ізмаїл, Соломеннікова В. О. – директор Севастопольського регіонального центру модульного навчання, м. Севастополь, Нагайник М. М., директор Кримського державного аграрного навчально-консультаційного центру, керівник Кримського регіонального центру модульного навчання, м. Сімферополь. *Отримані результати.* Під час проведення експерименту особлива увага зверталася на правомірність визначення змісту навчальних програм, відповідність змісту навчальних матеріалів модулю трудових навичок, рівню якості навчання, кваліфікації і професійній компетентності слухачів на різних етапах засвоєння навчальних програм. Для здійснення експерименту було обрано навчальні центри, що безпосередньо забезпечують підприємства робітничим персоналом. У ході експерименту аналізувалися дані про кількість слухачів, які навчалися за

допомогою модульної системи навчання та тих, які підвищували кваліфікацію. Аналізувався рівень якості навчання, що був досягнутий при застосуванні модульної технології професійного навчання. У навчальному центрі ВАТ «Українське Дунайське пароплавство» за модульною системою здійснювалося навчання за професіями «Матрос» і «Моторист». За професією «Матрос» всього навчалось 66 слухачів. 29 слухачів завершило навчання, 37 слухачів продовжують навчатися. Загальний рівень якості навчання по групі за традиційною системою складає 3,5 бала. При навчанні за модульною системою він дорівнює 4,2 бали. Час навчання за традиційним навчальним планом складає 10 тижнів. При застосуванні модульної системи навчання за індивідуальними навчальними програмами він складає 9 тижнів.

За професією «Моторист» навчалось всього 81 особа. 43 завершило навчання, 38 продовжують навчатися. Загальний рівень якості по групі за традиційною системою сягав 3,4 балів. За модульною системою – 4,1. Час навчання за індивідуальними навчальними програмами скоротився у порівнянні з традиційним навчальним планом з 10 тижнів до 9 тижнів. В Севастопольському регіональному центрі модульного навчання за направленнями Севастопольського міського центру зайнятості та таких, що поступили на навчанням з власної ініціативи за професіями кухар і кондитер загальна кількість склала 100 осіб. За професією Кондитер навчалось всього 54 особи. З них завершили навчання 24 особи. Продовжують навчання 30 осіб. Якість навчання за традиційною системою складає 3,6. За модульною системою навчання якість складає 4,2. Час навчання за традиційною системою складає 176 годин. За рахунок індивідуальності навчальних планів і програм, інших переваг, навчальний час за модульною системою скоротився до 137 годин. За професією Продавець продовольчих товарів всього навчалось 46 осіб. Завершили навчання 29 осіб. Продовжують навчатися 17 осіб. Якість навчання за традиційною системою (середній бал) складає 3,5, за модульною системою – 4,3. Тобто якість навчання наближується до 100 %. Навчання за традиційною системою здійснюється 120 годин. За модульною системою спостерігається

скорочення часу навчання за рахунок підвищення мотивації, індивідуальності та ін. Час навчання склав 105 годин. Передбачається, що рівень якості слухачів, які продовжують навчання за указаною професією також досягне близько 100 %. Також проводилося курсове навчання (підвищення кваліфікації) педагогічних працівників Севастопольського торговельно-кулінарного ліцею. Педагоги, підвищували кваліфікацію за професією «Кухар» навчалися за професією «Кондитер», Майстри виробничого навчання і викладачі підвищували власну кваліфікацію вивчаючи модульні технології професійного навчання. По завершенню навчання вони одержували кваліфікацію «Кухар», «Кондитер» та «Кухар-кондитер». За індивідуальними замовленнями проводилося навчання дорослого населення за технологією відкритого професійного навчання на модульній основі з професії «Продавець продовольчих товарів». Навчально-виробничий центр «Либідь» здійснює навчання за модульною технологією. Майбутні фахівці навчаються за індивідуальними модульними програмами «Кравець», «Закрійник», «Перукар». Швидкість індивідуального навчання значно збільшується і, таким чином обсяг і зміст навчання зростають у порівнянні з традиційною системою. Крім того, за рахунок значного обсягу практичної складової програми значно підвищується адаптація до умов реального робочого місця, у чому зацікавлені роботодавці.

У навчально-атестаційному центрі Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона загальна кількість підготовлених електрозварників ручного дугового зварювання покритим електродом склала 98 осіб, зварників на напівавтоматичних машинах – 73 особи і зварників неплавким металевим електродом у середовищі нейтральних газів (аргонно-дугове зварювання) – 51 особа. Порівняльні якісні данні відсутні. Всі слухачі завершили навчання з високим рівнем якості підготовки. За рахунок індивідуальності швидкість напрацювання навичок збільшується. Значно скорочується час адаптації випускників до умов реального робочого місця. *За результатами експерименту* запропоновано впровадити відкрите професійне навчання на модульній основі з професій «Кравець» і «Закрійник» за індивідуальними

програмами і графіками в профільних професійно-технічних навчальних закладах України та навчальних підрозділах підприємств. Впровадити відкрите професійне навчання на модульній основі за професією «Продавець продовольчих товарів» в ПТНЗ та на виробництві. **Реформа професійної освіти з урахуванням енергоефективності. Експериментальна база:** Міжгалузевий учбово-атестаційний Центр Інституту електрозварювання ім. О.Є. Патона (м. Київ); Вище професійне училище № 82 (м. Стаханов, Луганська обл.); Вище професійне училище № 40 (м. Алчевськ, Луганська обл.); Сєверодонецький будівельний ліцей (м. Сєверодонецьк, (Луганська обл.); Ізюмський професійний ліцей (м. Ізюм, Харківська обл.); Харківський професійно-монтажний ліцей Вище професійне училище № 27 (м. Купянськ, Харківська обл.); Харківський будівельний ліцей, Донецький професійний ліцей комунального господарств, Краматорський центр ПТО (м. Краматорськ, Донецька обл.), Міжрегіональне вище професійне будівельне училище (м. Краматорськ, Донецька обл.), Філія «Донецького навчального центру розвитку персоналу», Ялтинське вище професійне училище будівельних і харчових технологій. *Рівень експерименту* – підвідомча установа НАПН України. *Науковий керівник експерименту* – директор Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, докт. пед. наук, проф. Радкевич В. О. Виконавці: Михайличенко А. М., Аніщенко В. М. *Отримані результати.* За результатами експерименту було здійснено апробацію навчального курсу «Основи енергоефективності» у 12-ти пілотних експериментальних майданчиках. Результати експерименту також було обговорено на науково-практичних семінарах НАПН України, ПТО НАПН України та на круглих столах у рамках спеціалізованих освітніх виставок. Предметом обговорення зазначених масових наукових заходів стала організація та методика підготовки та проведення відкритих уроків з курсу «Основи енергоефективності», презентація курсу, а також обговорення пропозицій щодо планування та проведення курсу «Основи енергоефективності» і курсу з спецтехнологій з урахуванням енергоефективності. Співробітниками ПТО АПН України розроблено, видано

друком та передано до пілотних ПТНЗ «Методичні рекомендації щодо організації занять з енергоефективності» (Радкевич В. О., Михайличенко А. М., Аніщенко В. М. – Х. Компанія СМІТ, 2009. – 55 с.) *За результатами* конкурсу, започаткованого економічним відділом державного видання «Крядовий кур'єр», розроблений співробітниками «Центру енергоефективності» навчальний курс «Основи енергоефективності» посів друге місце в номінації «Підтримка», що засвідчено відповідним дипломом. **Інформаційно-аналітичне забезпечення модернізації професійно-технічної освіти в умовах ринку праці. Експериментальна база:** Навчально-методичний центр ПТО у Черкаській області; Навчально-методичний центр ПТО у м. Києві; НМЦ ПТО у Вінницькій області; Дніпропетровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів туристичного сервісу; Інформаційно-аналітичний центр при НМЦ ПТО у Дніпропетровській області. *Рівень експерименту:* підвідомча установа НАПН України. *Науковий керівник експерименту* – директор ПТО НАПН України, докт. пед. наук, професор Радкевич В. О., директор НМЦ ПТО у Черкаській області Проценко Н. Д., директор НМЦ ПТО у Дніпропетровській області Василенко В. М., директор Дніпропетровського центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів туристичного сервісу Войтович І. В. Учасники експерименту: наукові співробітники Волкова Т. В., Ягупов В. В., Величко Н. О, Гуралюк А. Г., Закатнов Д. О., Нестерова Л. В., Гириловська І. В., Майборода Л. А., Савченко І. М., Гуменний О. Д., Плещ А. І., Мірошниченко К. Б. – директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у м. Києві, Павлюк І. М. – заступник директора НМЦ ПТО у м. Києві, Дзівалтовська Ю. А. – методист НМЦ ПТО у м. Києві, Пасько Г. Г. – керівник методичної комісії ДЦППРКТС, Найдьонова А. В. – методист ДЦППРКТС, Шевченко Т. О. – старший майстер. *Отримані результати.* Семінар на тему «Концептуальні засади розробки методики рейтингового оцінювання якості професійно-технічної освіти» 27 травня 2011 р. в Інституті ПТО НАПН України дітей та юнацтва. Семінар на тему «Методичні засади моніторингу розвитку ПТНЗ з урахуванням демографічної ситуації,

інфраструктури та попиту на ринку праці» на базі Навчально-методичного центра професійно-технічної освіти у Вінницькій області 29 квітня 2011 р. Семінар на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення модернізації ПТО в умовах ринку праці» у рамках III Національної виставки-презентації «Інноватика в сучасній освіті» 20 жовтня 2011 р. у Київському палаці дітей та юнацтва. *Пропозиції* щодо практичного використання і впровадження конкретних результатів експериментальної роботи: продовжити роботу з проблеми створення інформаційно-аналітичного ресурсу для керівників навчальних закладів та впровадження методики рейтингового оцінювання якості професійно-технічної освіти в ПТНЗ Черкаської області; узгодити індикатори ефективної діяльності, за якими буде проводитися спостереження, моніторинг, рейтингове оцінювання досягнень ПТНЗ. семінарі на тему «Інформаційно-аналітична система ПРОФТЕХ – інноваційний засіб управління розвитком системи ПТО» у рамках 14-ої міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2011» 17 лютого 2011 р. семінарі на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення модернізації професійно-технічної освіти в умовах ринку праці» на базі Дніпропетровського центру підготовки і перепідготовки кадрів 28 лютого 2011 р. семінарі на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення модернізації професійно-технічної освіти в умовах ринку праці» на базі Дніпропетровського центру підготовки і перепідготовки кадрів 28 вересня 2011р. **Інноваційні методики професійної підготовки кваліфікованих робітників.** *Експериментальна база:* Навчально-науковий центр ПТО НАПН України, м. Київ; ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей» м. Бориспіль. *Рівень експерименту* – структурного підрозділу підвідомчої установи НАПН України. *Науковий керівник* – завідувач лабораторії методик професійної освіти і навчання, канд.. пед.. наук, доцент Нестерова Л.В., с.н.с. лабораторії методик професійної освіти і навчання, канд.. пед.. наук Герлянд Т.М. В організації та проведенні експерименту брали участь; Гоменюк Д. В. – директор ННЦ ПТО НАПН України, Балицький Л. С. – заступник директора ННЦ ПТО НАПН України, Андрієвський А. С., Пузняк С.

С., Степаненко П. В., Динько В. А. – директор ДПТНЗ «Бориспільський професійний ліцей», Севрук Л. І. – методист. *Отримані результати.* Результати експериментальної роботи знайшли відображення у підготовлених до друку рукописах: Андрієвський А. С., Баліцький Л. С. Системи впорскування бензину та керування двигуном. Частина 1 : Навчальний посібник / Заг. ред. Л. В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2009. – 133 с.; Андрієвський А. С., Баліцький Л. С. Системи впорскування бензину та керування двигуном. Частина 2 : Навчальний посібник / Заг. ред. Л. В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2009. – 130 с.; Андрієвський А. С., Баліцький Л. С. Сервіс кондиціонерів : Навчальний посібник / Заг. ред. Л.В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2011. – 113 с.; Андрієвський А. С., Баліцький Л. С. Регулювання кутів встановлення коліс Навчальний посібник / Заг. ред. Л. В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2009. – 122 с.; Андрієвський А. С., Баліцький Л. С. Електронні системи стабілізації руху Навчальний посібник / Заг. ред. Л. В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2009. – 91 с.; Андрієвський А. С., Баліцький Л. С. Мотор-тестер : навчальний посібник / Заг. ред. Л. В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2009. – 98 с.; Пузняк С. С., Степаненко П. В. Курс ремонту лакофарбного покриття / Заг. ред. Л. В. Нестерова, Д. В. Гоменюк – К. : ННЦ ПТО НАПН України, 2010. – 105 с.; Методичні рекомендації до розроблення та використання проектної технології навчання у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі / Укладачі: В. А. Динько, Л. І. Севрук / Наукова редакція: Т. М. Герлянд. – Бориспіль, 2011. – 75 с.) – 3,1 д.а.

Розробка дидактичного комплексу з навчального предмета «Креслення».

Експериментальна база: ННЦ ПТО у Полтавській області, ПТУ № 23 ,ПТУ № 9 (м. Полтава), ПТУ № 26 (м. Кременчук), ПТУ № 55 смт. Чутове. *Рівень експерименту* – структурного підрозділу підвідомчої установи НАПН України. *Науковий керівник експерименту* – вчений секретар ПТО НАПН України, канд.. пед.. наук, доцент Голяяд І. С.. В організації та проведенні експерименту

брали участь: Головач М. І. – директор НМЦ ПТО у Полтавській області, Воронцова І. В. *Отримані результати*. Результати експериментальної роботи знайшли відображення у дидактичному комплексі з навчального предмета «Креслення», що включає 1. Навчальний посібник Креслення. Частина І. Уведення до курсу креслення. Загальні вимоги до виконання та оформлення креслень. Геометричні побудови на кресленнях.

Навчальний посібник Креслення. Частина ІІ. Проекції. Перерізи та розрізи. Аксонометричні проекції. 1.3. Навчальний посібник Креслення. Частина ІІІ. Креслення деталей. 1.4. Навчальний посібник Креслення. Частина ІV. Складальні креслення. 1.5. Навчальний посібник Креслення. Частина V. Схеми та їх виконання. 2. Технічне креслення. Опорні конспекти уроків з професії: 2.1. Слюсар з ремонту автомобілів. Водій категорії «С» ; 2.2. Слюсар з ремонту автомобілів. Водій категорії «С» . Машиніст крана автомобільного. 2.3. Електрогазозварник. Електрогазозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах. 2.4. Машиніст екскаватора одноківшевого категорія «F» . Машиніст-тракторист сільськогосподарського виробництва категорія «А» . Водій автотранспортних засобів категорія «С» . 2.5. Штукатур. Лицювальник-плиточник. Монтажник гіпсокартонних конструкцій.3. Технічне креслення. Робочий зошит. **Впровадження кейс-технології у підготовку кваліфікованих робітників-аграріїв**. *Експериментальна база*: ПТУ № 74 с. Шев'якіне Дніпропетровської області. *Рівень експерименту* – структурного підрозділу підвідомчої установи НАПН України. *Науковий керівник експерименту* – с.н.с. лабораторії методик професійної освіти і навчання, канд.. біолог. наук Слатвінська О. А., Миронець В. М. – директор ПТУ № 74, педагогічний колектив. *Отримані результати*. Електронний посібник “комплексна система технічного обслуговування машин “; Комплекс методичного забезпечення спец предметів з професії ”Тракторист-машиніст с-х виробництва, слюсар-ремонтник, водій автомобіля”. **Використання електронних навчально-методичних засобів у підготовці кваліфікованих робітників у ПТНЗ аграрного профілю**. *Експериментальна база*: ВПУ № 36,

с. Балин Хмельницької області, ДПТНЗ «Томаківський професійний аграрний ліцей». *Рівень експерименту* – структурного підрозділу підвідомчої установи НАПН України. *Науковий керівник експерименту* – завідувач лабораторії методик професійної освіти і навчання, канд. пед. наук, доцент Нестерова Л.В.. В організації і проведенні експерименту взяли участь: Осипчук М. Я. – директор ВПУ № 36, Петрова М. Я. – методист, Філь В. А. – директор ДПТНЗ «Томаківський професійний аграрний ліцей». *Отримані результати*. Електронний посібник “комплексна система технічного обслуговування машин”; Комплекс методичного забезпечення спец предметів з професії «Тракторист-машиніст с-х виробництва, слюсар-ремонтник, водій автомобіля». **Психолого-педагогічні засади професійної орієнтації молоді на робітничі професії.** *Експериментальна база*: Івано-Франківське вище професійне училище готельного сервісу і туризму (директор – Кузнецова В. І.), Львівське вище професійне училище ресторанного сервісу та туризму (директор – Балущак Г. Ф.), Науково-навчальний центр ПТО НАПН України (м. Київ, директор – Гоменюк Д. В.), Комунальний заклад «Малобілозерська естетична гімназія-інтернат «Дивосвіт» «Запорізької обласної ради (с. Мала Білозерка, Василівського р-ну, Запорізької обл., директор – Овсієнко Я. М.); гімназія № 86 «Консул», м. Київ (директор – Мельник Т. В.), міжшкільний навчально-виробничий комбінат Святошинського району м. Києва (директор – Ревнюк О. М.), Ржищівський індустріально-педагогічний технікум (директор – Матвієнко В. О.). *Рівень експерименту*: структурного підрозділу підвідомчої установи НАПН України. *Науковий керівник експерименту* – завідувач лабораторії професійної орієнтації і виховання, канд. пед. наук, с.н.с. Закатнов Д. В. *Отримані результати*. Результати педагогічного експерименту дозволили сформулювати наступні висновки: ефективний професійного саморозвитку особистості реалізується при здійсненні навчально-виховного процесу у ПТНЗ за наступних умов: профорієнтаційна підтримка у виборі робітничої професії та відповідний психолого-педагогічний супровід за умови аналізу на етапі початкового професійного становлення особистісних характеристик та

професійних здібностей молоді; відповідна психолого-педагогічна допомога в адекватному сприйнятті вимог і потреб сучасних працедавців та сприйнятті цілей та мотивів сучасної професійної діяльності за умови урахування стимулюючої ролі інтересів і ставлень особистості в розвитку її відповідних професійних здібностей; формування професійної самостійності, особистісної відповідальності за власний професійний саморозвиток у подальшому професійному становленні; забезпечення відповідності професійної готовності молоді до сучасних соціально-економічних вимог і потреб, професійної адаптації в реальних умовах праці, особистісного саморозвитку та реалізації професійної кар'єри; технології підготовки учнівської молоді до професійного самовизначення доцільно конструювати з використанням виховних методів, які ґрунтуються не на механізмах зовнішнього підкріплення, а на рефлексивно-вольових механізмах учня, які інтеріоризують проблему вибору професії та обумовлюють необхідності її самостійного вирішення; методи психодіагностики професійного самовизначення учнівської молоді у сфері робітничих професій, повинні бути спрямованими на забезпечення оцінки потенційних професійних здібностей, конкретних індивідуально-психологічних властивостей особистості, необхідних для обґрунтованого професійного самовизначення учнів ПТНЗ та успішного виконання в майбутньому обраного виду професійної діяльності; методики психологічного супроводу професійного самовизначення учнівської молоді повинні бути спрямованими на психологічну підтримку, саморозвиток, самовдосконалення і самореалізацію майбутніх молодих фахівців в умовах ринкового середовища щодо усвідомленого сприйняття цілей та мотивів сучасної професійної діяльності і потреб сучасного соціально-економічного простору; педагогічні умови формування художньо-естетичної культури школярів у процесі допрофесійної та професійної підготовки передбачають поглиблене профільне вивчення учнями предметів художньо-естетичного циклу: орієнтацію змісту професійного навчання за спеціальністю «Виробник художніх виробів з кераміки» на формування в майбутніх кваліфікованих робітників художньо-естетичної культури;

впровадження до змісту загальноосвітньої та професійної підготовки програм інтегрованого вивчення базових навчальних дисциплін з художньо-естетичними; залучення вихованців у позаурочний час до опанування здобутками національної та світової культури; ініціювання та активна участь учнівської молоді у заходах мистецького спрямування; організація у навчальному закладі культурно-мистецьких студій тощо; психолого-педагогічні умови формування готовності педагогічних працівників до професійного виховання учнів ПТНЗ передбачають прогностично-оптимістичне проектування розвитку особистісних якостей викладача, ціннісно-практична значущість професійного спілкування, спрямованість занять на успішне виконання навчальних завдань, оптимістичне прогнозування на співтворчість з учнями ПТНЗ; технологія формування позитивного мислення в учнів ПТНЗ передбачає використання раціонально-емотивної терапії, самонавіювання та візуалізації; психолого-педагогічні засади професійного виховання молоді в ПТНЗ повинні базуватися на методиці співпраці учасників виховного процесу, їхньої толерантної взаємодії, передбачати врахування вікових психофізіологічних особливостей учнів ПТНЗ та наявного досвіду, а також завдань професійного становлення з метою успішної самореалізації в динамічних умовах ринкової економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ*

Випереджаючий характер діяльності НМЦ ПТО у Сумській
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://nmc.sumy.ua/.../viperedzhayuchij-karakter-diyalnosti-nmc-ptu-u-sumskij-oblasti-cherez-vprovadzhennya-innovacijnix-technologi...>>.

Главная / Учебно-методический центр профтехобразования в г. Севастополе [Електронний ресурс]. – Режим доступа :
<<http://www.metodts.narod2.ru/>>.

Головна – професійно-технічна освіта Харківської... Інформаційно-освітній портал професійно-технічної освіти у Харківській області, єдина інформаційна база системи ПТО
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://ptu.org.ua/ua/main.html>>.

Держана цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки. (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 р. N 495 (Вутяг) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/495-2011-%D0%BF>>.

Закон України про інноваційну діяльність (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 26 грудня 2002 року N 380-IV, від 27 листопада 2003 року N 1344-IV, від 23 грудня 2004 року N 2285-IV, від 25 березня 2005 року N 2505-IV, від 3 червня 2010 року N 2314-VI, від 8 вересня 2011 року N 3715-VI). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>> . Загол. з екрану.

*Використано матеріали, які було надіслано з органів управління ПТО в регіонах.

Закон України про пріоритетні напрями інноваційної

діяльності в Україні (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 19–20, с.166). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/433-15>>.

Закон України про професійно-технічну освіту (Затверджений Верховною Радою із змінами від 19 грудня 2006 р. № 103/98) Схвалено Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 року N 916-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>>.

Звіт про діяльність Інституту професійно-технічної освіти за 2009 р. Інститут професійно-технічної освіти Національна академія педагогічних наук України. – К. – 2010.

Звіт про діяльність Інституту професійно-технічної освіти за 2010 р. Інститут професійно-технічної освіти Національна академія педагогічних наук України. – К. – 2011.

Звіт про діяльність Інституту професійно-технічної освіти за 2011 р. Інститут професійно-технічної освіти Національна академія педагогічних наук України. – К. – 2012.

ІННОВАЦІЇ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://metalist.ptu.org.ua/ua/inovacii.html>>.

Інноваційна діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://fs.ptu.org.ua/wps/files.get.php?id=442>>.

Інноваційна діяльність всеукраїнського рівня – Міністерство ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/images/files/osvita/prof_teh/Dos_ekspereme...>.

Інноваційна діяльність всеукраїнського рівня на базі навчальних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://govuadocs.com.ua/docs/index-18341057.html>>.

Інноваційна діяльність навчальних закладів ПТО Луганщини з [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://nmc.lg.ua/.../654-innovatsijna-dijalnist-navchalnih-zakladiv-ptu-luganschini-z-pitan-vihovnoyi->

roboti.html>.

Інноваційний досвід у професійно-технічній освіті – Головна
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://proftekhosvita.org.ua/static/files/journal_PTO_0708.pdf>.

Інноваційний досвід у професійно-технічній освіті – Головна
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://proftekhosvita.org.ua/static/files/journal_PTO_0809.pdf>.

Інноваційні проекти – НМК ПТО у Житомирській області
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://pto-zh.org.ua/pages/p42>>.

Інноваційні проекти у системі професійно-технічної освіти //
Матеріали Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі
професійно-технічної освіти лютий-травень 2007 р. Частина 1.
Автономна Республіка Крим – Дніпропетровська область.

Інноваційні проекти у системі професійно-технічної освіти //
Матеріали Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі
професійно-технічної освіти лютий-травень 2007 р. Частина 1.
Автономна Республіка Крим – Івано-Франківська область.

Інноваційні проекти у системі професійно-технічної освіти //
Матеріали Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі
професійно-технічної освіти лютий-травень 2007 р. Частина 2. Книга 1.
Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська області. –
К. : МОН України, 2007. – 154 с.

Інноваційні проекти у системі професійно-технічної освіти //
Матеріали Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі
професійно-технічної освіти лютий-травень 2007 р. Частина 2. Книга 2.
Одеська область – Сумська область – К. : М О Н України, 2007. – 186 с.

Інноваційні проекти у системі професійно-технічної освіти //
Матеріали Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі
професійно-технічної освіти лютий-травень 2007 р. Частина 3.
Тернопільська область – Хмельницька область.

Інноваційні проекти у системі професійно-технічної освіти // Матеріали Всеукраїнської естафети інноваційних проектів у системі професійно-технічної освіти лютий-травень 2007 р. Частина 4. Черкаська область – м. Севастополь.

Інтернет-ресурси [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.stepanivka.narod.ru/1100.htm>.

Інформація про участь педагогів професійно-технічних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://kyiv-oblosvita.gov.ua/index.php?mode=vystup...>> .

Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України (Витяг). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/916-14>>.

Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010–2020 рр). Проект. (Витяг) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://osvita-dnepr.com/index.php/normativno-pravova-baza/41-profesijno-tehnicna-osvita/484-kontseptsiya-rozvitku-profesijnoji-osviti-i-navchannya-v-ukrajini-2010-2020r-proekt>> .

Методичні розробки НМЦ ПТО – Професійно-технічна освіта м . Києва. Нормативно-правова база методичні розробки НМЦ ПТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://pto-kyiv.com.ua/index.php?option=co..>> .

На Луганщині розпочато підготовку до Всеукраїнського конкурсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.mon.gov.ua/.../2396-na-luganshini-rozpochato-pidgotovku-do-vseukrayinskogo-konkursu-fahovoyi-maysternosti-sere...>>.

Навчально-методичний кабінет ПТО у Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<https://proftekhosvita.org.ua/.../navchalno-metodychnyj-kabinet-ptu-u-ivano-frankivskij-oblasti/>>.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у ...

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.pto.uzhgorod.ua>.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у ...

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://onmc-dp.narod.ru>>.

Навчально-методичний центр ПТО у Херсонській області

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<https://proftekhosvita.org.ua/.../navchalno-metodychnyj-centr-ptou-hersonskij-oblasti/>.

Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у

м. Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pto-kyiv.com.ua/index.php?option=com_...>.

Наука та Освіта Полтава – Український Портал [Електронний

ресурс]. – Режим доступу :

<www.uaportal.com/ukr/Poltava/Science/index2.html>.

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-

ТЕХНІЧНОЇ [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<<http://nmc.ptu.org.ua>>.

Науково-методичний центр ПТО у Харківській області

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<<https://proftekhosvita.org.ua/uk/es...>>.

Николаевская областная госадминистрация – Публикации

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.mykolayiv-oda.gov.ua/ru/publication/.../news.html>. – **Язык рус.**

НМК ПТО у Житомирській області. Інноваційна діяльність

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://pto-zh.org.ua/pages/c15>>.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у м.

Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pto-kyiv.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=91&Itemid=14.

4.

НМЦ ПТО у Рівненській області – Освіта Рівненщини

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<<http://rivneosvita.org.ua/company/structure.php?set...>>.

Оцінка діяльності закладів ПТО за індикаторами ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.ipto.kiev.ua/files/>.

Педагогічна практика впровадження інноваційних
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://www.ipto.kiev.ua/files/Лабораторії/інформаційно...>>.

Педагогічний досвід та інноваційна діяльність викладачів ПТНЗ
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://nmcptochernigiv.ucoz.ru/load/materiali_z...>.

Передовий педагогічний досвід у ПТНЗ [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : <http://nmc-pto.poltava.ua/view_news.php?id=42>.

Перспективний педагогічний досвід – Кабінет професійної
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://ptoprof.narod.ru/peddosvid.html>>.

Підсумки роботи закладів ПТО у Кіровоградській області за 2010
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.kr-admin.gov.ua/view_news.php?id=156>.

Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00>>.

Про підведення підсумків конкурсу на кращий електронний
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://uazakon.com/document/fpart54/idx54752.htm>>.

Про підсумки III етапу Всеукраїнського конкурсу фахової
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://uazakon.com/document/fpart93/idx93096.htm>>.

Програма «Навчання для майбутнього» у ВНЗ та ПТО
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://wiki.iteach.com.ua>>.

Програми розвитку професійно-технічної освіти Тернопільської ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

www.osvita.te.gov.ua/news/ПТО_2011_2015.doc.

Професійно-технічні училища Івано-Франківської області
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://uk.wikipedia.org/.../Професійно-технічні_училища_Івано-Франківської_області>.

ПТО Львівщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://www.ptonmc.lviv.ua/>>.

ПТО Рівненщини 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://www.slideshare.net/petrosemenjuk/prez2009>>. Загол. з екрану

Регіональні заходи професійно-технічної освіти з 28.05.2012 по ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<https://proftekhosvita.org.ua/uk/news/details/2200/>>.

Робота Волинської області у програмі Інтел. Навчання для ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://wiki.iteach.com.ua/>>.

Робота Миколаївської області в програмі Intel «Навчання для ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://wiki.iteach.com.ua/>>.

Робота Одеської області у програмі «Intel: Навчання для ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://wiki.iteach.com.ua/>>.

Робота Сумської області в програмі Інтел Навчання для ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://wiki.iteach.com.ua/>>.

Робота Хмельницької області в програмі «Intel Навчання для ...
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://wiki.iteach.com.ua/cherkasymetod.ucoz.ru/index/0-9>>.

Розвиток системи ПТО Запорізького краю [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<<http://www.osvita.ua/attach/1620/PTj11031s.pdf>>.

Аналіз діяльності пілотних регіональних центрів ПТО
[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://www.ipito.kiev.ua/files>>.

Розподіл за галузями навчальних закладів і установ ПТО
<www.mon.gov.ua/images/files/osvita/prof_teh/Dos...di/riven.ppt>.

Севастополь – сайт міста : Освіта та наука [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sevastopol.osp-ua.info/ch-2_fl-osvi...>.

Стан і перспективи розвитку системи ПТО Чернігівщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.osvita.ua.com/attach/2597/ptj1208.pdf>.

Управління освіти на науки Луганської обласної державної ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.loga.gov.ua/oda/about/depart/guon/news/?..>.

Чернігівський центр ПТО – Умови навчання в центрі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://chcpto.at.ua/index/0-37>>.